

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Zuivel en aanverwante industrie

Bestuursverslag 1 januari 2019 – 31 december 2019

Dit bestuursverslag is een uitgave van
Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de
Zuivel en aanverwante industrie

administrateur
Achmea Pensioenservices N.V.

telefoon: 088 - 008 40 16

datum
9 juni 2020

Inhoud

Samenvatting	4	
Voorwoord	9	
1	Het fonds	10
1.1	Inleiding	10
1.2	Over het fonds	10
1.3	Het bestuur	13
1.4	De raad van toezicht	13
1.5	Het belanghebbendenorgaan	14
1.6	De sleutelfunctiehouders	14
1.7	Uitbesteding	15
2	Ontwikkelingen	16
2.1	Belangrijke bestuursbesluiten in 2019	16
2.2	Ontwikkelingen financiële positie van het fonds	18
2.3	Ontwikkelingen regelgeving en overheidsbeleid	20
2.4	Goed pensioenfondsbestuur	23
2.5	Communicatie	26
2.6	Toezichthouders en contributies	27
2.7	Toekomstparagraaf	29
3	Financieel beleid	31
3.1	Inleiding	31
3.2	Resultaat boekjaar en verloop dekkingsgraad	31
3.3	Kostendekkende, gedempte kostendekkende en feitelijke premie	32
3.4	Beleggingen	33
3.5	Kosten uitvoering pensioenbeheer	41
3.6	Kosten uitvoering vermogensbeheer	42
3.7	Risicoparagraaf	43
4	Uitvoering van de pensioenregeling	51
4.1	Inleiding	51
4.2	De pensioenregeling	51
4.3	Wijzigingen statuten en reglementen	53
4.4	Slotopmerkingen	54
5	Belanghebbendenorgaan	55
5.1	Samenstelling belanghebbendenorgaan	55
5.2	De activiteiten van het belanghebbendenorgaan	55
5.3	Oordeel belanghebbendenorgaan	56
5.4	Reactie bestuur	56
6	Raad van toezicht	57
6.1	Verslag	57
6.2	Reactie bestuur	57

7	Jaarrekening	58
7.1	Balans	59
7.2	Staat van baten en lasten	60
7.3	Kasstroomoverzicht	62
7.4	Algemene toelichting	63
7.5	Toelichting op de balans	72
7.6	Toelichting op de staat van baten en lasten	91
8	Overige gegevens	98
8.1	Bestemming saldo van baten en lasten	98
8.2	Actuariële verklaring certificerend actuaris	99
8.3	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	101
Bijlage 1	Kerncijfers	108
Bijlage 2	Volumeveranderingen	109
Bijlage 3	Nevenfuncties	111
Bijlage 4	Afkortingen- en verklarende woordenlijst	113

Samenvatting

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Zuivel en aanverwante industrie

Postbus 20005 7302 HA Apeldoorn

Telefoon: 088 – 008 40 16

Internet: www.pensioenfondszuivel.nl

E-mail: pensioenfondszuivel@achmea.nl

Bestuur

K.E. Bunte

M. de Gelder

A.N. Jager (voorzitter)

Belanghebbendenorgaan

H.J. Blankenstijn (voorzitter)

J. Bodde

L. Gubler

R.P.S. Mahabali

P.E. Oosterlee

R. Vos

Raad van toezicht

M.T. Jakobs

M. Lind (voorzitter)

J.F. Simon

Sleutelfunctiehouders

Risicobeheerfunctie (aspirant): vacature

Actuariële functie : A.G.M. den Hartogh van AON

Interne auditfunctie (aspirant) : P.E.M. Peerboom

Uitvoeringsorganisatie

Administrateur : Achmea Pensioenservices N.V.

Vermogensbeheer : BNP Paribas Asset Management Nederland N.V

Custodian : Caceis

Accountant

J.A. van Muijlwijk - Duijzer van Mazars Accountants N.V.

Herverzekeraar

Zwitserleven

Certificerend actuaris

A.G.M. den Hartogh van AON

Compliance officer

G.J. Mersch van GBA Accountants & Adviseurs

Functionaris gegevensbescherming

M.A.P. Vente van het Nederlands Compliance Instituut

Ontwikkelingen

BPZ is hét pensioenfonds voor de Zuivel en aanverwante industrie. Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Zuivel en aanverwante industrie (BPZ) is op 5 november 2014 opgericht door de sociale partners in de Zuivelindustrie. Dit op basis van de pensioen-cao. Per 1 januari 2015 is vervolgens de pensioenopbouw en risicodekking nabestaandenpensioen gestart. De in het verleden opgebouwde pensioenen zijn bij de respectievelijke pensioenuitvoerders gebleven. Wel is op verzoek van de bij de oprichting betrokken werkgevers, door BPZ een risico-nabestaandenpensioen over de dienstjaren vóór toetreding tot BPZ gedekt.

Er waren in 2019 jaarlijks terugkerende werkzaamheden zoals de haalbaarheidstoets, het bestuursverslag, het beleggingsplan, de actualisatie van het crisisplan en de evaluatie van het herstelplan. Er werd gecommuniceerd met deelnemers en werkgevers. Daarnaast stonden er ook nieuwe activiteiten en gebeurtenissen op de agenda. Er kwamen 3 sleutelfunctiehouders als gevolg van de inwerkingtreding op 13 januari 2019 van IORP II. Er werd een nieuw driejarig contract met de pensioenuitvoeringsorganisatie afgesproken. Met daarin afspraken over de Uniforme Pensioenaangifte (UPA) de Nieuwe Digitale Klantbediening (NDK) en aanvullende pensioenregelingen. In het Pensioenregister moet voortaan in een verwacht, een optimistisch en een pessimistisch economisch scenario worden gecommuniceerd. Ook werden er afspraken gemaakt over het herverzekeringcontract dat per 31 december 2019 afliep. De Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens Pensioenfondsen van de Pensioenfederatie werd gepubliceerd en door het bestuur besproken. Verder is uitgebreid gesproken over de in 2019 sterk gedaalde rente.

In hoofdstuk 2 wordt nader ingegaan op de belangrijkste bestuursbesluiten in 2019, de financiële positie van het fonds, ontwikkelingen met betrekking tot wet- en regelgeving, goed pensioenfondsbestuur, communicatie en de toezichhouders AFM, DNB en AP. Aan het eind van dit hoofdstuk is een toekomstparagraaf opgenomen.

Financieel beleid

Om aan de doelstelling van het fonds te voldoen moet er voldoende vermogen zijn om toekomstige pensioenuitgaven te dekken. De volgende beleidsinstrumenten kunnen in principe door het bestuur worden ingezet:

- o toeslagbeleid;
- o beleggingsbeleid;
- o versobering van de pensioenregeling.

De pensioenregeling is een zogenoemde CDC-regeling. De premie is door cao-partijen vastgesteld voor een periode van vijf jaar tot en met 2019. Cao-partijen hebben met elkaar afgesproken dat de huidige premie gedurende deze periode niet zal worden gewijzigd. Het premiebeleid is daarom geen beleidsinstrument voor het bestuur.

Het bestuur hanteert als leidraad bij het toeslagbeleid dat er geen toeslagen worden verleend bij een beleidsdekkingsgraad onder de 110%. Het vereist eigen vermogen (VEV) ligt boven deze grens. Het kan dus voorkomen dat er wel gedeeltelijke toeslagen worden verleend terwijl de beleidsdekkingsgraad lager is dan het vereist eigen vermogen.

Als in een bepaald jaar de beschikbare pensioenpremie niet toereikend is om de nagestreefde pensioenopbouw te realiseren zal de pensioenopbouw in dat jaar naar rato van het tekort worden vastgesteld, tenzij op andere wijze in het tekort voorzien kan worden zonder de vooraf afgesproken vaste premiesystematiek ter discussie te stellen. De verlaging betreft alleen de toekomstige opbouw van het ouderdomspensioen. De verzekering van het partner- en wezenpensioen wordt niet aangepast.

Als laatste middel kan het fonds in een crisissituatie de pensioenaanspraken en -rechten verminderen. In hoofdstuk 3 wordt nader op het financieel beleid ingegaan.

Uitvoering van de pensioenregeling

De statuten werden in 2019 gewijzigd. Naast enkele tekstuele wijzigingen werd een paragraaf over de sleutelfuncties toegevoegd.

Het uitvoeringsreglement is per 1 januari 2020 gewijzigd. De belangrijkste wijzigingen waren de door de pensioenuitvoerder veranderde premiesystematiek, het creëren van meer mogelijkheden voor het bestuur als de werkgever de betalingstermijn overschrijdt en het vervallen van de opslag voor inkomende waardeoverdrachten. Het pensioenreglement is zowel per 1 januari 2019 als per 1 januari 2020 gewijzigd. Zie paragraaf 4.3.

Oordeel belanghebbendenorgaan

In hoofdstuk 5 leest u hier meer over.

Raad van toezicht

In hoofdstuk 6 leest u hier meer over.

Kerncijfers

(bedragen x € 1.000 tenzij anders aangegeven)

	2019	2018	2017	2016	2015
Aanwezig vermogen	443.937	283.157	210.130	135.963	60.367
Technische Voorzieningen	424.707	270.356	190.529	127.434	53.993
Actuele dekkingsgraad per 31 december	104,5%	104,7%	110,3%	106,7%	111,8%
Beleidsdekkingsgraad per 31 december	103,9%	109,8%	109,4%	106,1%	110,4%
Vereiste dekkingsgraad per 31 december	118,5%	120,5%	120,2%	120,0%	120,9%
Reële dekkingsgraad per 31 december	82,0%	87,8%	86,9%	85,1%	86,7%
Kostendekkende premie	97.580	88.994	85.935	72.174	64.114
Gedempte kostendekkende premie	60.112	57.000	53.101	49.837	46.088
Feitelijke premie	82.080	79.868	74.233	69.565	64.842
Uitkeringen en afkopen	891	814	790	227	100
Pensioenbeheerkosten	1.597	1.389	1.418	1.398	1.412
Kosten vermogensbeheer en transactiekosten	1.743	979	742	551	196
Pensioenbeheerkosten per deelnemer en pensioengerechtigde (in €)	€ 157	€ 140	€ 155	€ 166	€ 175
Kosten vermogensbeheer en transactiekosten t.o.v. pensioenvermogen	0,42%	0,44%	0,42%	0,55%	0,62%
Totaalrendement inclusief hedges	24,57%	-0,36%	2,1%	13,1%	-8,9%
Benchmark	26,19%	-0,04%	1,5%	11,7%	-7,2%
Vaste rekenrente ultimo jaar	0,92%	1,56%	1,70%	1,60%	1,90%
Verleende toeslagen	0%	0%	0%	0%	0%
Aantal deelnemers (actief en voortgezet)	9.937	9.765	9.090	8.387	8.044
Aantal gewezen deelnemers (slapers)	2.539	1.863	1.447	1.090	494
Aantal pensioengerechtigden	224	126	64	36	19
Werkgevers	23	22	21	15	11

Voorwoord

Dit is het vijfde bestuursverslag van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Zuivel en aanverwante industrie (BPZ). Het eerste lustrum zit erop. Het aantal werkgevers is verdubbeld en het aantal deelnemers is met ongeveer 2.000 gestegen. Het aanwezig vermogen groeide sinds de oprichting naar ongeveer € 443.937.000. Helaas liet de dekkingsgraad als gevolg van de fors gedaalde rente geen stijging maar een daling zien. Het was gelukkig niet nodig de opgebouwde pensioenaanspraken te verlagen. Tegelijkertijd was het spijtig dat een verhoging hiervan ook niet mogelijk was.

Voor het bestuur was het dieptepunt van het afgelopen jaar het besluit over de verlaging van het opbouwpercentage per 1 januari 2020 van 1,7% naar 1,35%. Een uitgebreide toelichting hierop vindt u in paragraaf 2.1 over de belangrijkste bestuursbesluiten.

Samen met alle bij BPZ betrokken personen heeft het bestuur veel activiteiten in 2019 weten te realiseren. Veel werkzaamheden en daarmee samenhangend extra kosten kwamen voort uit nieuwe wet- en regelgeving. Als gevolg van de inwerkingtreding op 13 januari 2019 van IORP II zijn er 3 sleutelfunctiehouders aangesteld. Ook moet er voortaan als gevolg van nieuwe wetgeving in een verwacht, een optimistisch en een pessimistisch economisch scenario worden gecommuniceerd. De contracten met de pensioenuitvoeringsorganisatie en de herverzekeraar werden vernieuwd.

In hoofdstuk 1 leest u meer over alle bij BPZ betrokken personen: het bestuur (paragraaf 1.3), de raad van toezicht (paragraaf 1.4), het belanghebbendenorgaan (paragraaf 1.5), de in het kader van IORP II ingevoerde sleutelfunctiehouders (paragraaf 1.6) en partijen waaraan werkzaamheden zijn uitbesteed (paragraaf 1.7).

Met dit bestuursverslag geeft het bestuur inzage in de werkzaamheden, het beleid en de pensioenontwikkelingen in de periode van 1 januari 2019 tot en met 31 december 2019 (hoofdstuk 2 en 3). In paragraaf 2.2 leest u meer over de dekkingsgraad van BPZ en de actualisatie van het herstelplan dat moest worden opgesteld. Het jaar 2019 was een heel goed beleggingsjaar. Meer hierover leest u in paragraaf 3.4.2. In paragraaf 2.7 leest u meer over de plannen voor 2021. In paragraaf 3.4 wordt uitgebreid ingegaan op het beleggingsbeleid en de rendementen.

Op het moment van schrijven van dit bestuursverslag is de crisis als gevolg van het Covid-19 virus – ook wel Corona crisis – in volle gang. Als gevolg hiervan zijn de aandelenkoersen en de rente fors gedaald. Hierdoor is de dekkingsgraad van het fonds stevig gedaald. In paragraaf 8.1 (gebeurtenissen na balansdatum) besteden wij aandacht aan de gevolgen van de Corona crisis op ons fonds.

Wij willen hierbij onze dank uitspreken aan iedereen die zich in 2019 heeft ingezet voor BPZ.

9 juni 2020

Het bestuur

1 Het fonds

1.1 Inleiding

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Zuivel en aanverwante industrie (BPZ) bestaat uit verschillende organen: het bestuur, de raad van toezicht en het belanghebbendenorgaan. Daarnaast is een aantal externe partijen bij het fonds betrokken. In dit hoofdstuk worden de betrokken organisaties, de organen en de externe partijen aan u voorgesteld. Eerst worden enkele algemene gegevens en de missie, kernwaarden, visie, beleidsuitgangspunten, doelstellingen en strategie van BPZ beschreven.

1.2 Over het fonds

1.2.1 Naam en vestigingsplaats

BPZ is opgericht op 5 november 2014 en statutair gevestigd in Den Haag. BPZ voert sinds 1 januari 2015 de pensioenregeling uit van de bij de Nederlandse Zuivel Organisatie (NZO) aangesloten ondernemingen die zich hebben verbonden aan de "Collectieve Arbeidsovereenkomst over Pensioenen 2015 voor de Zuivelindustrie". Daarnaast zijn er enkele zuivelverwante ondernemingen die zich vrijwillig bij BPZ hebben aangesloten. Het fonds is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 61834270. De laatste statutenwijziging is op 17 april 2020 door de notaris doorgevoerd. Het fonds is aangesloten bij de Pensioenfederatie.

1.2.2 Missie, kernwaarden, visie, beleidsuitgangspunten, doelstellingen en strategie

Het fundament van iedere organisatie wordt gevormd door een missie, de kernwaarden en een visie. Deze onderdelen beschrijven de identiteit van de organisatie en zijn relatief stabiel in de tijd. Zij geven de bestaansredenen en het gemeenschappelijk toekomstbeeld aan en vormen de basis voor de beleidsuitgangspunten, de fondsdoelstellingen en de strategie. De fondsdoelstellingen en strategie worden ingekaderd door de afgesproken risicohouding en kunnen variëren in de tijd. Daarmee zijn de fondsdoelstellingen en de strategie de basis voor het integrale risicomanagement van BPZ. In het document "Missie, kernwaarden, visie, beleidsuitgangspunten, doelstellingen en strategie", dat op de website is gepubliceerd, is dat uitgewerkt.

Oorsprong van BPZ

BPZ is een vrijwillig bedrijfstakpensioenfonds ter uitvoering van de pensioenregeling die door de leden van de NZO is overeengekomen met de vakorganisaties. De werkingssfeer geldt voor in Nederland gevestigde ondernemingen die werkzaam zijn in de zuivelindustrie of ondernemingen die op andere gronden een duidelijke verwantschap hebben met de bedrijfstak.

Aan de oprichting van BPZ liggen de volgende doelstellingen van de sociale partners ten grondslag:

- o een uniforme, marktconforme, toekomstbestendige en begrijpelijke pensioenvoorziening voor medewerkers;
- o een gezamenlijke, collectieve pensioenuitvoering in een sector-pensioenfonds voor de Zuivel en aanverwante industrie;
- o voorspelbare pensioenkosten op een acceptabel niveau in de vorm van een gedefinieerd premiebudget ten behoeve van de jaarlijkse pensioenopbouw als onderdeel van de totale loonkosten.

De pensioenregeling, die is gestart per 1 januari 2015, is een collectieve en solidaire middelloonregeling gefinancierd tegen een afgesproken pensioenpremie, een zogenoemde collectieve beschikbare premie (CDC) regeling. In deze pensioenregeling zijn de aangesloten werkgevers uitsluitend verplicht jaarlijks een pensioenpremie te betalen. De hoogte van de afgesproken pensioenpremie wordt voor een bepaalde termijn door sociale partners vastgesteld als percentage van de loonsom. De werknemers krijgen voor die pensioenpremie, waaraan zij ook bijdragen, jaarlijks pensioenaanspraken toegekend, gebaseerd op het (gemaximeerde) jaarinkomen.

Deze pensioenaanspraken voorzien in inkomen bij ouderdom, in inkomen voor nabestaanden bij overlijden gedurende het dienstverband en in de voortzetting van pensioenopbouw en de risicodekking bij arbeidsongeschiktheid. De toekenning c.q. opbouw van de pensioenaanspraken is voorwaardelijk omdat deze gebonden is aan de toereikendheid van de premie. De indexatie van de pensioenaanspraken is afhankelijk van de financiële positie van BPZ.

BPZ is onder het motto “clean, lean and mean” ingericht met een compacte en efficiënte governance structuur, om maximale wendbaarheid mogelijk te maken.

Missie

De missie beschrijft waar het pensioenfonds voor staat en wat haar bestaansreden is. Onze missie: **BPZ is hét pensioenfonds voor de Zuivel en aanverwante industrie.**

Kernwaarden

De kernwaarden geven aan waarvoor BPZ staat en waar zij in gelooft. BPZ hanteert als kernwaarden integer, betrokken, degelijk, deskundig en transparant.

Visie

BPZ is een vrijwillig bedrijfstakpensioenfonds en bestaat door het draagvlak bij sociale partners. Als vrijwillig bedrijfstakpensioenfonds zal BPZ voortdurend moeten laten zien de afgesproken regeling het beste te kunnen uitvoeren binnen de beschikbare middelen. Dit kan BPZ door dicht bij sociale partners en dicht bij de deelnemers en pensioengerechtigden te staan. Daarbij moet BPZ in kunnen spelen op vragen van de sociale partners in de sector als de inhoud van de pensioen-cao wijzigt. Indachtig het motto om “clean, lean and mean” te opereren streeft BPZ naar eenvoud in beleid en uitvoering om maximale wendbaarheid naar de toekomst mogelijk te maken. Ondernemingen die zich bij BPZ aansluiten moeten zich “ontzorgd” voelen na aansluiting.

Binnen 5 jaar wil BPZ zijn positie als het pensioenfonds voor de Zuivel en aanverwante industrie hebben verstevigd door verdere groei waar dat mogelijk is, en de afgesproken regeling kunnen uitvoeren op een hoogkwalitatief niveau. BPZ wil zelfstandig blijven en zoekt dus geen fusiepartners, noch beoogt BPZ op te gaan in een ander pensioenfonds.

Doelstellingen en strategie

BPZ heeft de statutaire doelstelling om de door sociale partners gesloten pensioenovereenkomst uit te voeren met een hiertoe opgesteld pensioenreglement op basis van de opdracht aanvaarding door het bestuur van de gesloten pensioen-cao. Hiertoe is een aansluitovereenkomst gesloten met de aangesloten werkgevers en een risicohouding afgesproken met de sociale partners.

Binnen de kaders van de afgesproken risicohouding en opdracht aanvaarding wil BPZ de best mogelijke pensioenuitvoerder zijn voor de uitvoering van de pensioenovereenkomst in de Zuivel en aanverwante industrie. Dit, rekening houdend met de belangen van de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. Op basis van de beschikbare premieruimte zoekt het bestuur een balans tussen enerzijds de beleggingsrisico's en anderzijds de wens van de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden om de pensioenen en pensioenaanspraken waardevast en de kans op een korting laag te houden. Uitgangspunt daarbij is een effectieve inzet van de beschikbare middelen en ook dat de continuïteit van de processen en diensten van BPZ te allen tijde gewaarborgd zijn. Binnen de premieruimte ambieert het bestuur een verantwoorde en duurzame pensioenopbouw. BPZ wil dicht bij de sociale partners en de aangesloten werkgevers en (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden staan en kunnen inspelen op toekomstige wensen en daarmee wendbaar zijn naar de toekomst.

Bovenstaande is concreet gemaakt in zeven fondsdoelstellingen die vanaf 2018 periodiek worden geëvalueerd. De doelstellingen die BPZ heeft bij de uitvoering van de pensioenregeling en het beheer van het vermogen, zijn als volgt:

- o Een verantwoorde pensioenopbouw.
- o Behoud van nominale pensioenen.
- o Het zoveel als mogelijk behouden van koopkracht van het pensioen.
- o Een kostenefficiënte uitvoering passend bij het motto “clean, lean & mean” van BPZ.
- o Een correcte uitvoering van de pensioenregeling.

- o Adequate communicatie.
  - o Het beheer van het vermogen dient zoveel als mogelijk duurzaam te geschieden.
- Deze doelstellingen zijn verder uitgewerkt en concreet gemaakt om vanaf 2018 als sturingsmiddel te kunnen voldoen binnen het kader van integraal risicomanagement.

1.2.3 Betrokken organisaties

De hierna genoemde organisaties zijn betrokken bij de “Collectieve Arbeidsovereenkomst over Pensioenen 2015 voor de Zuivelindustrie” en de “Collectieve Arbeidsovereenkomst voor de Zuivelindustrie”. Daarnaast spelen deze organisaties een belangrijke rol bij de benoeming van leden van het belanghebbendenorgaan. Zie paragraaf 1.5.1.

- o NZO
- o FNV
- o CNV Vakmensen
- o De Unie

1.2.4 Ondersteuning en advies

Het bestuur laat zich bij zijn werkzaamheden ondersteunen en/of adviseren door de volgende partijen:

Adviserend actuaris

Het bestuur heeft zich tijdens het verslagjaar op actuariel gebied laten adviseren door Achmea Pensioenservices N.V. en Willis Towers Watson.

Compliance officer

De heer G.J. Mersch, GBA Accountants & Adviseurs

Uitvoeringsorganisatie en bestuursondersteuning

Achmea Pensioenservices N.V.

Vermogensbeheer

BNP Paribas Asset Management Nederland N.V. is aangesteld als vermogensbeheerder van het fonds. CACEIS (voorheen KAS BANK N.V.) is aangesteld als custodian. De beleggingsadviseur van het fonds was de heer W.A.H. Baljet. Sinds de invoering van een Beleggingsadviescommissie (BAC) op 21 mei 2019 is de heer Baljet geen beleggingsadviseur meer maar lid van de BAC.

1.2.5 Controle en certificering

BPZ heeft voor de controle en certificering van de jaarrekening met de volgende partijen een overeenkomst gesloten:

Accountant

Mevrouw J.A. van Muijlwijk - Duijzer, Mazars Accountants N.V.

Certificerend actuaris

De heer A.G.M. den Hartogh, AON

1.2.6 Functionaris voor de gegevensbescherming

BPZ heeft een Functionaris voor de Gegevensbescherming (FG) aangesteld. De FG ziet toe op de naleving van de wettelijke regels en het beleid ten aanzien van de bescherming van persoonsgegevens.

1.3 Het bestuur

Sociale partners hebben bij de oprichting van BPZ gekozen voor een onafhankelijk bestuursmodel. Naast een belanghebbendenorgaan en een raad van toezicht kent dit model een bestuur dat bestaat uit drie onafhankelijke bestuursleden. In bijlage 3 staan de nevenfuncties vermeld van de bij BPZ betrokken personen.

1.3.1 Samenstelling

Het bestuur was op 31 december 2019 als volgt samengesteld:

Naam	Geboortejaar	Datum benoeming	Benoemd tot
Vacature			
De heer M. de Gelder	1963	5-11-2014	1-1-2021
De heer A.N. Jager (voorzitter)	1968	5-11-2014	1-1-2023

Halverwege het jaar is afscheid genomen van mevrouw P.D. Gandhi (1968). Zij is per 15 januari 2020 opgevolgd door de heer K.E. Bunte (1988). De bestuursleden zijn door DNB getoetst en geschikt bevonden.

1.3.2 Aantal vergaderingen

Het bestuur vergadert maandelijks en zo veel vaker als nodig is. Vanaf 21 mei 2019 bestaat er een Beleggingsadviescommissie (BAC). De leden van de BAC zijn de heer De Gelder, mevrouw Gandhi (tot haar vertrek) en de heer Baljet (voorheen beleggingsadviseur). Het bestuur vergaderde in 2019 in totaal 14 keer. Daarnaast vonden er 5 beleggingsvergaderingen/ BAC-vergaderingen plaats evenals een studiedag in het kader van het strategisch beleggingsbeleid 2020. Een van deze BAC-vergaderingen was samen met de raad van toezicht. Ook vonden er 2 scholingsdagen plaats samen met het belanghebbendenorgaan en de raad van toezicht.

1.4 De raad van toezicht

De raad van toezicht bestaat uit drie onafhankelijke deskundigen. De raad van toezicht houdt toezicht op het beleid van het bestuur en de algemene gang van zaken in BPZ. De raad van toezicht is belast met het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur.

1.4.1 Samenstelling

De raad van toezicht was op 31 december 2019 als volgt samengesteld:

Naam	Geboortejaar	Datum benoeming	Benoemd tot
Mevrouw M.T. Jakobs	1961	5-11-2014	1-1-2022
De heer M. Lind (voorzitter)	1971	5-11-2014	1-1-2023
De heer J.F. Simon	1966	5-11-2014	1-1-2021

Alle leden van de raad van toezicht zijn door DNB getoetst en geschikt bevonden.

1.4.2 Aantal vergaderingen

De raad van toezicht vergaderde in 2019 in totaal 1 keer gezamenlijk met het belanghebbendenorgaan en het bestuur en 2 keer gezamenlijk met het bestuur. In 2019 kwam de raad van toezicht in totaal 21 keer bijeen voor eigen vergaderingen. Het aantal

vergaderingen was in 2019 uitzonderlijk hoog door de noodzaak om te overleggen in het kader van de continuïteit in het bestuur. Ook vonden er 2 scholingsdagen plaats samen met het belanghebbendenorgaan en het bestuur en 1 vergadering met de beleggingsadviescommissie. Daarnaast kent het pensioenfonds eens per twee maanden een voorzittersoverleg, waarbij de voorzitters van bestuur, belanghebbendenorgaan en raad van toezicht de stand van zaken rond het pensioenfonds doornemen.

1.5 Het belanghebbendenorgaan

Het bestuur legt verantwoording af aan het belanghebbendenorgaan over het beleid en de wijze waarop het is uitgevoerd. Het belanghebbendenorgaan heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het bestuur aan de hand van het bestuursverslag, de jaarrekening en ander informatie, waaronder de bevindingen van het interne toezicht, over het door het bestuur uitgevoerde beleid, evenals over beleidskeuzes voor de toekomst. BPZ stelt het belanghebbendenorgaan in de gelegenheid advies uit te brengen over diverse voorgenomen besluiten van BPZ met betrekking tot een aantal in de statuten nader gedefinieerde besluiten. Ook behoeft het bestuur de goedkeuring van het belanghebbendenorgaan voor een aantal in de statuten nader gedefinieerde voorgenomen besluiten.

1.5.1 Samenstelling

Het belanghebbendenorgaan heeft zes leden. Drie leden zijn als vertegenwoordiger van de werkgevers benoemd op bindende voordracht van de NZO. De andere drie leden zijn als vertegenwoordiger van de deelnemers benoemd op bindende voordracht van FNV, CNV Vakmensen en De Unie gezamenlijk. Omdat BPZ pas een aantal jaren bestaat en er nagenoeg geen pensioengerechtigden zijn, is er nog geen vertegenwoordiger van de pensioengerechtigden in het belanghebbendenorgaan.

Het belanghebbendenorgaan was op 31 december 2019 als volgt samengesteld:

Naam	Geboortejaar	Datum benoeming	Benoemd tot	Namens
De heer H.J. Blankenstijn (voorzitter)	1974	5-11-2014	1-1-2021	werkgevers
De heer J. Bodde	1959	5-11-2014	1-1-2022	werknemers
De heer L. Gubler	1967	1-1-2018	1-1-2022	werkgevers
De heer R.P.S. Mahabali	1958	23-4-2019	1-1-2023	werkgevers
De heer P.E. Oosterlee	1956	21-12-2016	1-1-2023	werknemers
De heer R. Vos	1961	29-1-2018	1-1-2021	werknemers

Alle leden van het belanghebbendenorgaan zijn door DNB getoetst en geschikt bevonden. De heer Van Bokhoven (1965) is per 1 februari 2019 gestopt als lid van het belanghebbendenorgaan. Hij is per 23 april 2019 opgevolgd door de heer R.P.S. Mahabali.

1.5.2 Aantal vergaderingen

Het belanghebbendenorgaan vergaderde in 2019 in totaal 1 keer gezamenlijk met de raad van toezicht en het bestuur en 4 keer gezamenlijk met het bestuur. Daarnaast kwam het belanghebbendenorgaan nog 5 keer bijeen voor eigen vergaderingen. Ook vonden er 2 scholingsdagen plaats samen met de raad van toezicht en het bestuur.

1.6 De sleutelfunctiehouders

Het pensioenfonds heeft in het kader van IORP II in 2019 sleutelfuncties ingericht. Meer hierover staat in hoofdstuk 2.3. Met ingang van 13 januari 2019 zijn de volgende sleutelfuncties ingericht:

- o Risicobeheerfunctie (aspirant) K.E. Bunte. De heer Bunte is per 15 januari 2020 benoemd als bestuurslid van BPZ. Het bestuur gaat in 2020 op zoek naar een nieuwe houder en vervuller voor de risicobeheerfunctie.

- o Actuariële functie: A.G.M. den Hartogh van AON. DNB heeft op 16 december 2019 ingestemd met de benoeming van heer Den Hartogh voor deze functie.
- o Interne auditfunctie (aspirant): P.E.M. Peerboom.

1.7 Uitbesteding

Het bestuur heeft de strategische keuze gemaakt de volledige uitvoering van het pensioen- en vermogensbeheer, en ook de bestuursondersteuning, uit te besteden aan derden voor wie de activiteiten in kwestie tot de kernactiviteiten behoren. Het bestuur blijft, in overeenstemming met de Pensioenwet, verantwoordelijk voor de juiste uitvoering van de uitbestede taken.

1.7.1 Pensioenuitvoeringsorganisatie

Het bestuur heeft de pensioenadministratie en bestuursondersteuning van BPZ uitbesteed aan Achmea Pensioenservices N.V. De condities van de uitbesteding zijn vastgelegd in de op 3 februari 2015 gesloten pensioenbeheerovereenkomst en de bijbehorende Service Level Agreement. De pensioenbeheerovereenkomst is afgesloten voor de periode 1 januari 2015 tot en met 31 december 2019. In 2019 is een nieuw driejarig contract met de pensioenuitvoeringsorganisatie afgesloten. Nadere afspraken over de kwaliteit van de dienstverlening zijn vastgelegd in een Service Level Agreement. Achmea Pensioenservices N.V. rapporteert op kwartaalbasis aan het bestuur over de SLA-afspraken en de niet-financiële risico's. Jaarlijks ontvangt het bestuur een ISAE 3402 type 2 en ook een ISAE 3000 verklaring.

De uitvoering van het vermogensbeheer is uitbesteed aan BNP Paribas Asset Management Nederland N.V. Deze voert het vermogensbeheer uit aan de hand van het aan hen verstrekte mandaat. In de op 3 februari 2015 afgesloten vermogensbeheerovereenkomst zijn doelstellingen en richtlijnen geformuleerd, onder meer over de samenstelling van het belegd vermogen en de te behalen prestatie afgezet tegen de beoogde benchmark. Aan de hand daarvan wordt door het bestuur regelmatig geëvalueerd of deze doelstellingen en richtlijnen door de vermogensbeheerder worden verwezenlijkt. Hierbij wordt gebruik gemaakt van rapportages van Caceis en de rapportages die door de vermogensbeheerder worden geleverd. Caceis rapporteert aan het bestuur op kwartaalbasis over de SLA-afspraken en de niet-financiële risico's.

De vermogensbeheerder rapporteert maandelijks aan het bestuur over de samenstelling van de portefeuille, de waardeinstijging of -daling en eventuele andere gegevens.

1.7.2 Pensioenbeheersysteem Pensioenaangifte

Vanaf 1 januari 2016 zijn de werkgevers aangesloten op Pensioenaangifte. Hiermee worden de loon- en dienstverbandgegevens direct vanuit de salarisadministratie van de werkgevers digitaal bij BPZ aangeleverd. De pensioengegevens zijn daardoor betrouwbaarder en actueler en er zijn minder correcties en controles nodig. Ook worden wijzigingen sneller verwerkt. Met ingang van 1 januari 2020 wordt dit vervangen door UPA (de opvolger van Pensioenaangifte).

1.7.3 Herverzekering

Het bestuur heeft de overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico's bij de start van het fonds herverzekerd bij Zwitserleven (SRLEV N.V.) met een 5-jarige overeenkomst. De herverzekering kent een winstdelingsclausule, die twee jaar na afloop van het contract wordt afgerekend. De herverzekering is in de vorm van eenjarige risicokapitalen welke zijn vastgesteld op basis van de grondslagen van het fonds. Hierbij wordt rekening gehouden met een opslag voor het vereiste eigen vermogen. In 2019 is besloten om voor de periode 2020 tot en met 2024 het overlijdens- en het arbeidsongeschiktheidsrisico her te verzekeren op basis van een stop-loss dekking (paragraaf 2.1).

2 Ontwikkelingen

2.1 Belangrijke bestuursbesluiten in 2019

De belangrijkste bestuursbesluiten in 2019 worden in deze paragraaf vermeld.

Verlaging opbouwpercentage van 1,7 naar 1,35%

Voor het bestuur was het dieptepunt van het afgelopen jaar het besluit over de verlaging van het opbouwpercentage per 1 januari 2020 van 1,7% naar 1,35%. De hoogte van de premie is in de pensioen-cao vastgelegd en daarmee een gegeven voor het bestuur. Op basis van de in 2019 sterk gedaalde rente is het niet mogelijk om in 2020 de pensioenopbouw van 1,7% ouderdomspensioen te handhaven zonder het doorvoeren van stevige kortingen. Bij een ongewijzigde voortzetting van de pensioenopbouw zou er direct in 2020 gekort moeten worden. En, bij gelijkblijvende omstandigheden, ieder jaar hierna. Het doorvoeren van kortingen wordt onder de Pensioenwet als een uiterste middel beschouwd. Eerst moeten alle andere sturingsmiddelen zijn ingezet. De hoogte van de opbouw in relatie tot de premie is een heel belangrijk sturingsmiddel. Overigens komt een korting van de opgebouwde pensioenen bij BPZ voor het grootste deel terecht bij de actieven omdat BPZ pas bestaat vanaf 2015. Daarmee wordt de 'rekening' ook bij een korting grotendeels door de actieven zelf betaald. Het bestuur heeft met deze overwegingen ervoor gekozen de pensioenopbouw voor het ouderdomspensioen voor het jaar 2020 vast te stellen op 1,35%. Op basis hiervan is de pensioenopbouw (bij de rente van 30 november 2019) kostendekkend. Het bestuur heeft ervoor gekozen uit te gaan van een zogenoemde 'premedekkingsgraad' van 100%. Omdat in het afgelopen jaar afgesloten landelijke pensioenakkoord (zie ook paragraaf 2.3) ook gesproken wordt over de eis van een kostendekkende premie van 100% 'premedekkingsgraad' vanaf 2022 was dit een logische keuze voor het bestuur. Het belanghebbendenorgaan is bij dit besluit betrokken geweest en sociale partners zijn door het bestuur geïnformeerd. Het pensioen dat tot en met 2019 is opgebouwd, wordt door de verlaging van het opbouwpercentage niet geraakt. Ook de risicodekking voor het partner- en wezenpensioen bij overlijden tijdens het dienstverband is niet aangepast.

Haalbaarheidstoets

BPZ voert in overeenstemming met de Pensioenwet jaarlijks een haalbaarheidstoets uit die op basis van een stochastische analyse inzicht geeft in het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden. De haalbaarheidstoets dient, uitgaande van de actuele dekkingsgraad aan het begin van het jaar, te laten zien:

1. dat het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau boven de door BPZ gekozen ondergrens voor dit pensioenresultaat blijft;
2. dat het pensioenresultaat op fondsniveau in het slechtweerscenario niet te veel afwijkt van het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau. BPZ stelt hiervoor de maximale afwijking vast.

De uitgangspunten voor de haalbaarheidstoets zijn voorgeschreven door DNB en gelden voor alle pensioenfondsen. Het pensioenresultaat is in de haalbaarheidstoets gedefinieerd als de pensioenuitkomsten, zoals die volgen uit het beleid van het pensioenfonds ten opzichte van de pensioenuitkomsten, zoals die zouden gelden als er nooit sprake zou zijn van kortingen en er altijd volgens de prijsindex zou worden geïndexeerd. Het ijkpunt is dus een pensioenuitkomst die de prijsontwikkeling volledig bijhoudt. Het fondsbeleid omvat de inhoud van de regeling, de hoogte van de premie, het toeslag- en kortingsbeleid en het beleggingsbeleid. De uitkomst van de haalbaarheidstoets wordt afgezet tegen de met sociale partners afgesproken risicohouding.

Uitkomsten haalbaarheidstoets 2019

De haalbaarheidstoets in 2019 heeft de volgende resultaten opgeleverd:

1. Het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau komt, uitgaande van de feitelijke dekkingsgraad en uitgaande van de vereiste dekkingsgraad, uit op 88,4%. De ondergrens voor het pensioenresultaat is 90%.
2. In een slechtweerscenario, uitgaande van de feitelijke dekkingsgraad, komt het verwachte pensioenresultaat uit op 62%. Ten opzichte van de 88,4% als hiervoor vermeld bij punt 1, is dat een relatieve afwijking van 29,9%. De afwijking in een slechtweerscenario is maximaal 30%.

De uitkomst van de haalbaarheidstoets voldoet niet aan de vastgestelde ondergrens van het pensioenresultaat. Het bestuur heeft sociale partners voorgesteld om dit momenteel te accepteren. Dit in afwachting van een nog door sociale partners af te spreken nieuwe pensioenregeling. Dan zal er ook een nieuwe aanvangshaalbaarheidstoets moeten worden uitgevoerd. Dat is een goed moment om samen de uitkomsten te bezien en zo nodig aangepast beleid vast te stellen.

De belangrijkste reden voor de tegenvallende uitkomst in 2019 is de gedaalde rente. Hierdoor was de dekkingsgraad gedaald en zou de premie voor de komende jaren naar verwachting ook onvoldoende bijdragen aan het herstel van de dekkingsgraad. De hoogte van de rente is een heel belangrijke factor in de pensioenuitkomsten. Helaas valt de rente niet door BPZ te beïnvloeden en hebben alle pensioenfondsen in Nederland hier last van.

Het bestuur heeft via een artikel op de website gecommuniceerd over de uitkomsten van de haalbaarheidstoets.

Bestuursverslag 2018

In juni 2019 stelde het bestuur het bestuursverslag van BPZ vast. In dit verslag deed het bestuur verslag over belangrijke ontwikkelingen in de periode 1 januari 2018 - 31 december 2018. Ook maakte het bestuur een samenvatting van het jaarverslag, het verkorte jaarverslag. Beiden zijn op de website gepubliceerd.

Beleggingsplan 2019 en 2020

Het bestuur heeft besloten om in 2019 de volgende aanpassingen aan te brengen in het beleggingsbeleid:

- o De belegging in Euro Bedrijfsobligaties wordt beëindigd. Hierdoor vermindert het kredietrisico voor BPZ. Dit lagere risico maakt het mogelijk om de afdekking van het valutarisico te beperken.
- o De belegging in Obligaties Opkomende Markten Harde Valuta (OOM HV) wordt omgezet van een variant met valuta-afdekking naar een variant zonder afdekking van het valutarisico.
- o De afdekking van 75% van het USD-risico (US Dollar-risico) in de portefeuille Aandelen wereldwijd ontwikkelde markten wordt teruggebracht tot 50%.
- o De aandelen Europese Small Caps worden omgewisseld in aandelen Large Caps. De belangrijkste reden daarvoor is dat het beleggingsfonds voor de aandelen Small Caps geen duurzaamheidsbeleid kent. Het bestuur is van mening dat de hele aandelenportefeuille bij voorkeur wordt ingericht met een duurzaam karakter. Daarbij vonden beleggingsadviseurs aandelen Small Caps duur en gaven zij het bestuur in overweging die aandelen te verwisselen voor aandelen Large Caps. Het in de ALM-studie gehanteerde verwachte rendement is voor beide categorieën nagenoeg gelijk (6,7% versus 6,6%).
- o In 2019 zou worden overgegaan op duurzame aandelenfondsen. Het onderzoek naar de mogelijke beheerders van duurzame aandelenfondsen duurde echter langer dan verwacht. Het overgaan op duurzame aandelenfondsen is daarom doorgeschoven naar het beleggingsplan 2020.

Het bestuur heeft in 2019 besloten in 2020 de volgende aanpassingen aan te brengen in het beleggingsbeleid:

- o De matching portefeuille wordt uitgebreid met SSA Obligaties. Dat zijn obligaties van nationale overheden, supranationale instanties zoals de Europese Investeringsbank en nationale overheidsinstellingen, zoals regionale ontwikkelingsbanken. SSA staat voor Sovereigns, Supranationals and Agencies.
- o In 2020 worden duurzame aandelenfondsen geïmplementeerd.

Pensioenuitvoering BPZ, Nieuwe Digitale Klantbediening (NDK) en aanvullende modules

Het contract met Achmea Pensioenservices liep tot 1 januari 2020. Het bestuur is de gesprekken met de directie van Achmea Pensioenservices om het huidige contract te verlengen in 2018 gestart. Op 11 juni 2019 is de overeenkomst tussen BPZ en Achmea Pensioenservices verlengd met 3 jaar, van 1 januari 2020 tot en met 31 december 2022. Achmea Pensioenservices verricht al sinds de start van BPZ in 2015 de pensioenadministratie. Het nieuwe contract leidt tot een aantal uitbreidingen. Er zijn afspraken gemaakt over de invoering van de Nieuwe Digitale Klantbediening in 2020. De deelnemer krijgt daarmee online inzicht in zijn oudedagsvoorziening en kan ook online veranderingen doorvoeren. De werkgever kan bovendien per 1 januari 2020 diverse aanvullende pensioenregelingen afsluiten:

- o Met de BasisPlus-module kunnen werknemers pensioen opbouwen boven de maximumsalarisgrens.

- Het arbeidsongeschiktheidspensioen bestaat uit:
  - Een arbeidsongeschiktheidspensioen van 10% van het salaris bij volledige arbeidsongeschiktheid tot het maximum SV-loon.
  - Een excedent arbeidsongeschiktheidspensioen van 80% van het salarisdeel boven het SV-loon bij volledige arbeidsongeschiktheid.
- Het tijdelijk partnerpensioen. Als een werknemer overlijdt, krijgt de partner dit pensioen bovenop het bij BPZ verzekerde partnerpensioen. Het tijdelijk partnerpensioen stopt als de partner AOW krijgt of komt te overlijden.

Herverzekering

De mate waarin het overlijdens- en het arbeidsongeschiktheidsrisico wordt herverzekerd, hangt af van de risico's die BPZ zelf kan dragen. Bij de start in 2015 kon BPZ het overlijdens- en het arbeidsongeschiktheidsrisico niet zelf dragen en daarom is destijds gekozen voor een volledige herverzekering voor een periode van 5 jaar. In 2019 is een analyse uitgevoerd op de herverzekering waarbij is gekeken naar de waargenomen schades, de kosten van de herverzekering en het effect op de dekkingsgraad indien BPZ het overlijdens- en het arbeidsongeschiktheidsrisico voor een belangrijk deel zelf zou dragen en de verwachte schade duidelijk hoger zou zijn dan tot op heden is waargenomen en ook duidelijk hoger zou zijn dan op grond van de actuariële grondslagen kan worden verwacht. Bij een stop-loss dekking met een eigen behoud van 125% van de premie bij volledige herverzekering is het maximale risico voor BPZ over een periode van 5 jaar gelijk aan 0,7%-punt dekkingsgraad per jaar. Het bestuur en het belanghebbendenorgaan hebben gezamenlijk vastgesteld dat dit een maximaal risico is dat BPZ kan dragen. Er is daarom besloten om voor de periode 2020 tot en met 2024 het overlijdens- en het arbeidsongeschiktheidsrisico her te verzekeren op basis van een stop-loss dekking. Dit besluit betekende dat de beschikking MVEV (Minimaal Vereist Eigen Vermogen) van DNB daarmee kwam te vervallen. DNB is hierover geïnformeerd.

Crisisplan

Het bestuur heeft het crisisplan geactualiseerd. Het belanghebbendenorgaan heeft hierover positief geadviseerd. De definitieve versie van het crisisplan is op de website gepubliceerd.

Herijking grondslagen

De hoogte van de kostenvoorziening is bij aanvang van BPZ vastgesteld op 5,0% van de netto technische voorziening pensioenverplichtingen (bestaande uit een excasso-opslag van 4,0% een overige voorziening voor kosten van 1,0%). Deze kostenvoorziening was gebaseerd op een discontinuïteit na 5 jaar (de looptijd van de pensioen-cao). Nadat sociale partners de continuïteit van BPZ voor een nieuwe periode van 5 jaar hadden bevestigd, kon deze kostenvoorziening worden verlaagd. De hoogte van de excasso-opslag in de voorziening is verlaagd van 4% naar 3,5% per 31 december 2018. Daarnaast kon er worden gestopt met de additionele opbouw van de 1%-punt kostenvoorziening. Deze additionele voorziening werd per 31 december 2018 bevroren. De adviserend actuaaris heeft in 2019 voorgesteld de hoogte van de excasso-opslag in de voorziening te verlagen van 3,5% naar 3,0%. De dekkingsgraad stijgt hierdoor met 0,5%-punt. Deze aanpassing is verwerkt in de dekkingsgraad van september 2019. Bovendien heeft de adviserend actuaaris geadviseerd de partnerfrequenties te herijken (van op basis van GBM/V (Gehele Bevolking Mannen/Vrouwen) 1985-1990 naar op basis van CBS 2019). Dit heeft geen invloed op de dekkingsgraad. De actuaaris heeft geadviseerd de volgende grondslagen ongewijzigd te laten: arbeidsongeschiktheid (Premievrijstelling bij invaliditeit) 3% van netto premie, arbeidsongeschiktheid (IBNR) AO-risicopremie afgelopen 2 jaar, wezenopslag 3% van netto premie partnerpensioen en leeftijdsverschil man-vrouw 3 jaar (man ouder dan vrouw). De adviezen zijn overgenomen.

2.2 Ontwikkelingen financiële positie van het fonds

Dekkingsgraad

De financiële situatie van het pensioenfonds wordt uitgedrukt in de dekkingsgraad. De dekkingsgraad is de verhouding tussen het vermogen (de bezittingen) van BPZ en de pensioenverplichtingen (de contante waarde van de in de toekomst uit te betalen pensioenen). De dekkingsgraad geeft aan of BPZ genoeg geld heeft om de pensioenen nu en in de toekomst te kunnen betalen.

Maandelijks wordt zowel de actuele dekkingsgraad als de beleidsdekkingsgraad vastgesteld. De rente heeft een grote invloed op de dekkingsgraad. DNB stelt maandelijks de rente vast die pensioenfondsen moeten gebruiken voor de waardering van de

pensioenverplichtingen. Een stijgende rente betekent een daling van de waarde van de pensioenverplichtingen. Een daling van de rente geeft juist een stijging van de pensioenverplichtingen. Hetzelfde geldt voor de bezittingen van het pensioenfonds. De vastrentende waarden worden minder waard bij een stijgende rente en omgekeerd zorgt een dalende rente ervoor dat de vastrentende waarden meer waard worden.

Of het pensioen verhoogd kan worden hangt af van de beleidsdekkingsgraad. Dat is het gemiddelde van de laatste twaalf maandelijkse dekkingsgraden. Deze beleidsdekkingsgraad is ook het uitgangspunt bij het vaststellen van een tekort ten opzichte van de vereiste dekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad bepaalt ook of er een herstelplan nodig is en of er gekort moet worden.

Bij het bepalen van het financiële beleid wordt ook de marktwaardedekkinggraad gebruikt. Deze dekkingsgraad wordt berekend op basis van de in de markt geldende (echte) rentetermijnstructuur (RTS), zonder de aanpassingen die DNB hanteert. DNB publiceert namelijk maandelijks een aangepaste rentetermijnstructuur waarin de Ultimate Forward Rate (de UFR) wordt meegenomen. Hierdoor ligt de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur voor looptijden na 20 jaar hoger. Omdat een pensioenfonds rendementen behaalt op basis van de marktwaarde kijkt BPZ bij het bepalen van het financiële beleid ook naar de dekkingsgraad op marktwaarde.

BPZ publiceert de dekkingsgraad iedere maand op de website. Daarbij worden ook de hoogte van de bezittingen en verplichtingen vermeld. In het volgende overzicht worden de per maandeinde aan DNB gerapporteerde bezittingen, verplichtingen, actuele dekkingsgraad, beleidsdekkingsgraad en marktwaardedekkinggraad weergegeven.

	Bezittingen (x € 1.000)	Verplichtingen (x € 1.000)	Actuele dekkingsgraad	Beleids- dekkingsgraad	Marktwaarde- dekkingsgraad
31 januari 2019	304.419	285.259	106,7%	109,4%	99,4%
28 februari 2019	312.146	288.286	108,3%	109,1%	101,4%
31 maart 2019	333.356	312.146	106,8%	108,9%	98,4%
30 april 2019	341.480	318.175	107,3%	108,6%	99,1%
31 mei 2019	352.810	339.293	104,0%	108,1%	94,9%
30 juni 2019	379.516	365.116	103,9%	107,7%	93,7%
31 juli 2019	402.250	391.266	102,8%	107,0%	91,4%
31 augustus 2019	437.928	441.784	99,1%	106,2%	84,7%
30 september 2019	440.243	436.635	100,8%	105,2%	86,6%
31 oktober 2019	430.513	427.162	100,8%	104,5%	88,5%
30 november 2019	439.492	433.367	101,4%	103,9%	89,3%
31 december 2019	444.212	426.001	104,3%	103,9%	93,0%

Het hiervoor opgenomen overzicht is gebaseerd op voorlopige cijfers. Het betreft de gegevens die maandelijks bij DNB zijn ingediend. De definitieve cijfers per 31 december 2019 worden jaarlijks vastgesteld en zijn opgenomen bij de kerncijfers in dit verslag en in de jaarrekening. Deze wijken af van de in het hiervoor getoonde overzicht gepresenteerde cijfers per 31 december 2019.

Herstelplan

BPZ had door de daling van de rente vanaf de aanvang van BPZ een actuele dekkingsgraad onder de vereiste dekkingsgraad van afgerond 120%. BPZ moest daarom een herstelplan opstellen. Hierin staan de maatregelen die genomen worden om te herstellen naar een dekkingsgraad boven de vereiste dekkingsgraad. De termijn waarbinnen het fonds de vereiste dekkingsgraad moet bereiken is de wettelijke maximale termijn van 10 jaar. BPZ heeft het herstelplan voor 1 juli 2015 ingeleverd bij DNB. DNB heeft op 21 augustus 2015 ingestemd met dit herstelplan.

Het bestuur heeft het herstelplan per 1 januari 2019 geactualiseerd. DNB heeft op 23 mei 2019 ingestemd met dit herstelplan. In het herstelplan staat:

- o het fonds startte in 2019 met een actuele dekkingsgraad van 104,7%;

- o per einde 2028 is de verwachte beleidsdekkingsgraad 120,5% en wordt de vereiste dekkingsgraad (120,5%) bereikt;
- o daarmee is het fonds naar verwachting eind 2028, en dus binnen de hersteltermijn van 10 jaar uit herstel;
- o om de vereiste dekkingsgraad te kunnen bereiken, is het wel noodzakelijk om de toeslagen iets te beperken;
- o een korting op de pensioenen maakt geen onderdeel uit van het herstelplan.

Het herstelplan is opgesteld volgens de regels van DNB op de eindstand van 31 december 2018. Deze regels gaan uit van rente- en rendementsverwachtingen. Als in de toekomst blijkt dat de werkelijkheid van de verwachtingen afwijkt, bestaat de kans dat het herstelplan bij de verplichte jaarlijkse actualisatie moet worden aangepast. In paragraaf 8.1 leest u of dit het geval is.

2.3 Ontwikkelingen regelgeving en overheidsbeleid

Pensioenakkoord

In juni 2019 sloten sociale partners en het kabinet een hoofdlijnenakkoord over een nieuw pensioenstelsel. Een stuurgroep van kabinet en sociale partners werkt dit hoofdlijnenakkoord in de loop van 2020 verder uit. De planning is vooralsnog om in 2021 het wettelijk kader voor het nieuwe stelsel te maken. De beoogde datum van inwerkingtreding is 1 januari 2022. Vanaf dan kunnen sociale partners de pensioenregelingen aanpassen.

Het akkoord is breder dan pensioen

Zo stijgt de AOW-leeftijd bijvoorbeeld minder snel. Deze blijft tot en met 2021 op 66 jaar en 4 maanden. Daarna gaat de AOW-leeftijd in stappen omhoog tot 67 jaar in 2024. Na 2024 gaat de verhoging door, maar minder snel. Ook wordt de boete op regelingen die vervroegde uittreding mogelijk maken tijdelijk versoepeld. Voor werknemers in de lagere inkomenscategorieën wordt een vervroegde uittredingsregeling daarmee fiscaal minder ontmoedigd. Het kabinet wil dat zelfstandigen en werknemers zonder pensioen, wel pensioen gaan opbouwen. Bij de Stichting van de Arbeid (STAR) ligt een verzoek om met een oplossing hiervoor te komen.

Meer keuzemogelijkheden

Er komt meer flexibiliteit in de opname van pensioengelden. Deelnemers kunnen bijvoorbeeld op de pensioendatum maximaal 10% van de waarde van hun ouderdomspensioen opnemen. Bijvoorbeeld voor de aflossing van een hypotheek.

Wijziging premie-methodiek

De huidige doorsneepremie-systematiek wordt afgeschaft en iedere deelnemer in een pensioenregeling krijgt dezelfde procentuele inleg. De feitelijke actuariële premie voor jongere deelnemers is lager dan voor oudere deelnemers. Dat is logisch vanwege de beleggingshorizon: 30 jaar beleggen levert naar verwachting immers meer op dan 5 jaar beleggen. De inleg voor een jongere deelnemer kan daardoor lager zijn dan voor een oudere deelnemer, terwijl beiden toch hetzelfde eindbedrag sparen. Straks leggen de jongere en oudere deelnemer hetzelfde bedrag in (bij hetzelfde salaris).

Twee nieuwe type pensioenafspraken

Er komen twee nieuwe type pensioenafspraken. Eén variant lijkt sterk op de huidige pensioenregeling. Namelijk een soort van middelloonregeling waarbij de premie wordt benut voor de aankoop van pensioen. Dit pensioen wordt net als nu collectief belegd. Alleen zal er in deze variant eerder geïndexeerd worden, maar ook eerder gekort. Er hoeven namelijk geen buffers meer aangehouden te worden. Het streven in deze variant is een dekkingsgraad van 100%, waarbij tekorten en overschotten over een periode van (maximaal) 10 jaar worden verrekend. In de andere variant van de pensioenregeling wordt de premie belegd voor de deelnemer. Dit lijkt sterk op de huidige beschikbare premiereregelingen met doorbeleggen tijdens pensionering. Ook hierin zitten collectieve elementen van risicodeling. De beleggingen in beide type pensioenafspraken kunnen meer worden afgestemd op het individu. Dat is al het geval in de huidige beschikbare premiereregelingen, en zou straks ook mogelijk moeten zijn in de eerste hiervoor genoemde variant. Kortingen kunnen worden uitgesteld is de boodschap uit het pensioenakkoord. Nu is het zo dat pensioenfondsen tenminste een beleidsdekkingsgraad van ongeveer 105% nodig hebben. In het Pensioenakkoord ligt de grens dus bij 100%. De beleidsdekkingsgraad van BPZ bevond zich eind 2019 boven deze 100%.

Evaluatie parameters en aanpassing rekenrente

Iedere 5 jaar worden de parameters geëvalueerd waarmee de pensioenfondsen in Nederland mogen rekenen. Het gaat dan over de rekenregels voor pensioenfondsen. In juni 2019 kwamen de nieuwe parameters. De nieuwe parameters zijn strenger en dat is niet gunstig voor de dekkingsgraden van de pensioenfondsen. Fondsen moeten uitgaan van een lagere minimale prijs- en looninflatie en lagere verwachte rendementen. Fondsen staan door de nieuwe parameters veelal voor de keuze de premie te verhogen (maar deze keuze moeten sociale partners maken) of een lager pensioen op te bouwen. Een ander effect is dat toeslagverlening later mogelijk is en dat korten eerder in beeld komt. De nieuwe parameters gelden vanaf 2020. Pensioenfondsen mochten bij de vaststelling van de premies voor 2020 nog rekening houden met de parameters van 2019. Daarnaast heeft minister Koolmees besloten om de rekenrente meer bij de marktrente aan te laten sluiten. De rekenrente zal daardoor dalen. De nieuwe rekenrente zou in 2021 in moeten gaan.

Pensioenfonds met uitkeringsovereenkomst moet btw blijven betalen

Het kabinet wil defined benefit-regelingen (uitkeringsovereenkomsten) niet in aanmerking laten komen voor een vrijstelling van btw. Op 9 december 2016 deed de Hoge Raad hier uitspraak over. De Hoge Raad oordeelt dat een pensioenfonds dat een uitkeringsovereenkomst uitvoert, geen gemeenschappelijk beleggingsfonds is omdat de deelnemers niet een beleggingsrisico van voldoende betekenis dragen. Daarom moet een dergelijk fonds btw blijven betalen over de kosten voor het vermogensbeheer. Dit geldt niet voor een pensioenfonds dat een premieovereenkomst uitvoert. Daar werkt het beleggingsresultaat direct door in het pensioenkapitaal van de deelnemers. De Kamer wilde weten of Nederland niet strenger is dan andere Europese landen. De staatssecretaris zag ook in november 2018 geen reden om pensioenfondsen vrij te stellen van het betalen van btw. BPZ had haar positie met betrekking tot de btw voor de kosten voor de pensioenuitvoerder veiliggesteld door bezwaar in te dienen bij de Belastingdienst. De Belastingdienst heeft dit bezwaar afgewezen. Het bestuur heeft in overleg met het belanghebbendenorgaan na een afweging van de kosten en de kans op succes besloten de procedure om de te betalen btw terug te krijgen niet voort te zetten.

Sleutelfunctionarissen van start

Vanaf 13 januari 2019 hebben pensioenfondsen in het kader van de IORP II regelgeving personen in sleutelfuncties op de terreinen risicobeheer, interne audit en actuariële zaken. Voor BPZ geldt dat deze sleutelfunctiehouders uiterlijk in september 2020 getoetst moeten worden. Pensioenfondsen kunnen sleutelfuncties zelf inrichten, maar ook kiezen voor uitbesteden. BPZ heeft het houderschap van alle sleutelfuncties uitbesteed. BPZ kent het onafhankelijke bestuursmodel, waarbij het bestuur bestaat uit drie personen. Een onafhankelijke inrichting van de sleutelfuncties binnen een bestuur van drie personen is naar de mening van het bestuur niet goed werkbaar. Het bestuur heeft er daarom voor gekozen het houderschap buiten het bestuur te beleggen. DNB is hiermee akkoord gegaan. De rapportages van de sleutelfunctiehouders worden naar het bestuur, het belanghebbendenorgaan, de raad van toezicht en de andere sleutelfunctiehouders verstuurd.

Actuariële functie

Voor de actuariële functie is het houderschap per 1 januari 2019 uitbesteed aan de certificerend actuaaris, de heer Den Hartogh. DNB is hiermee inmiddels akkoord gegaan.

De actuariële functiehouder rapporteert elk kwartaal aan BPZ. Bepaalde werkzaamheden worden niet elk kwartaal gedaan. De werkzaamheden die de actuariële functiehouder verricht zijn:

- o Controle van de Voorziening Pensioenverplichtingen (VPV). Elk kwartaal wordt de ultimo stand van het kwartaal gecontroleerd. De actuariële functiehouder was van oordeel dat de technische voorzieningen juist zijn vastgesteld.
- o Beoordelen of gehanteerde methoden, onderliggende modellen en aannames voor de berekening van de VPV passend zijn en toetsen van de aannames aan de praktijk. Beoordelen van de gedragslijn voor het aangaan van pensioenverplichtingen. Deze beoordelingen worden in beginsel jaarlijks uitgevoerd
- o Beoordelen of er bij de berekening van de VPV voldoende gegevens gebruikt worden en het beoordelen van de kwaliteit van die gegevens. Deze beoordeling wordt in beginsel jaarlijks gedaan, tenzij er zich omstandigheden voordoen die een nadere controle rechtvaardigen. De actuariële sleutelfunctiehouder heeft de kwaliteit van de gegevens als voldoende beschouwd.
- o Beoordelen van de adequaatheid van de verzekeringsregelingen. Deze beoordeling wordt in beginsel jaarlijks gedaan. De actuariële functiehouder onderschrijft de conclusie van BPZ dat een volledige herverzekering van het overlijdens- en

arbeidsongeschiktheidsrisico bij de start een vanzelfsprekende en noodzakelijke keuze was, en dat BPZ meer risico's zelf kan dragen nu het fonds 5 jaar bestaat. Er is geadviseerd om het herverzekeringsbeleid specifiek te omschrijven in de ABTN. Het bestuur heeft deze aanbeveling in 2020 inmiddels opgepakt bij de jaarlijkse actualisering van de ABTN.

- o Ertoe bijdragen dat het risicobeheer doeltreffend wordt toegepast. Hieraan wordt invulling gegeven door de periodieke rapportage en de aanbevelingen in de rapportages.

Het bestuur betreft de actuariële functiehouder ook bij belangrijke beslissingen. De actuariële functiehouder wordt ook graag op de hoogte gehouden over de stappen die worden gezet naar aanleiding van bijvoorbeeld het nieuwe pensioenakkoord, de commissie parameters of de gedaalde rente in relatie tot het opbouwpercentage.

Risicobeheerfunctie

Voor de risicobeheerfunctie is per 1 januari 2019 de heer Bunte, een externe onafhankelijke risicomanager, aangesteld. De heer Bunte heeft onder meer de tweedelijns onafhankelijke risico opinie op de voorleggers van de bestuursvergaderingen verzorgd. Hij heeft daarnaast het integraal risicomanagement raamwerk ingericht. Inmiddels is de risicomanagementcyclus meerdere malen doorlopen en vindt de monitoring plaats via een integraal risicomanagement dashboard. De heer Bunte is per 15 januari 2020 bestuurslid van BPZ geworden. Daardoor is een vacature ontstaan voor de risicobeheerfunctie.

Interne auditfunctie

Voor de auditfunctie heeft het bestuur in eerste instantie een beroep gedaan op de aangesloten werkgevers. Dit leverde echter geen kandidaten op. Het bestuur is daarom begin 2019 op zoek gegaan naar een externe kandidaat. In de tweede helft van 2019 is de heer Peerboom van start gegaan in deze rol. De toetsing door DNB moet nog plaatsvinden. De heer Peerboom heeft zich in het eerste jaar gericht op de governance en de custodian (contract en contractvoorwaarden).

De conclusies van de heer Peerboom over de governance van het pensioenfonds zijn:

- o Alle organen, voor zover dit noodzakelijk is, zijn verankerd in de statuten, de ABTN of specifieke reglementen voor dat orgaan.
- o Alle reglementen van de organen zijn op orde.
- o Bij de besluitvorming in 2019 werden de juiste organen betrokken en deze vervullen allemaal hun rol op adequate wijze.

De conclusies van de heer Peerboom over de custodian zijn:

- o Het bestuur heeft adequaat gereageerd op een aantal bevindingen bij de custodian door extra rapportages in te bouwen.
- o Het bestuur is zich zeer bewust van haar eigen verantwoordelijkheid ten aanzien van de custodian.

Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens Pensioenfondsen

De Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) trad 25 mei 2018 in werking. BPZ voldoet aan de eisen van de AVG. De Pensioenfederatie kwam op 1 juli 2019 met de Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens Pensioenfondsen. Pensioenfondsen hadden tot 1 januari 2020 de tijd om de Gedragslijn te implementeren. Door middel van het invullen van de voorwaarden uit de Gedragslijn kan worden aangetoond of BPZ zich houdt aan de wet (AVG). In het vierde kwartaal heeft het bestuur de vragen uit de gedragslijn ingevuld. Het gaat in totaal om 100 vragen waarvan een aantal vragen niet van toepassing is. De invulling van de vragen en het daarmee primair voldoen aan de voorwaarden van de Gedragslijn is voor aanvang van 2020 gerealiseerd. Wel zijn er enkele aanvullende acties gedefinieerd en besproken met de uitvoerder APS.

Veilige grensoverschrijdende elektronische identificatie en authenticatie

De eIDAS-verordening moet zorgen voor veilige elektronische identificatie en authenticatie voor de toegang tot grensoverschrijdende onlinediensten. eIDAS staat voor electronic IDentities And Trust Services. eIDAS heeft effect via de Wet digitale overheid (WDO). Pensioenfondsen zijn namelijk aangewezen als organisatie waarvoor de WDO geldt. De WDO introduceert een acceptatieplicht voor pensioenfondsen van

- o door de overheid toegelaten Nederlandse eID-middelen, voor elektronische diensten waarvoor veilige toegang in de rede ligt.

Het gaat hier om persoonlijke gegevens op het besloten deel van de website van het pensioenfonds of de mijnomgeving; en

- o erkende eID-middelen uit andere lidstaten.

Dit geldt wanneer het pensioenfonds kan worden aangesloten op de overheidsinfrastructuur en voorzieningen. Daar komt nog een aansluitschema voor.

Ombudsman Pensioenen kan vanaf 2019 zelfstandig onderzoek doen

De Ombudsman Pensioenen is onafhankelijk en bemiddelt in klachten en geschillen over de uitvoering van een pensioenreglement. Per 1 januari 2019 heeft de Ombudsman meer bevoegdheden. De Ombudsman kan nu zelfstandig onderzoek doen in de pensioensector naar aanleiding van een patroon van klachten over een of meerdere pensioenuitvoerders. Ook kan de Ombudsman de naam van het betrokken pensioenfonds publiceren als dat fonds het advies van de Ombudsman niet opvolgt.

UBO-register

De overheid wil witwassen en financieren van terrorisme tegen gaan. Daarom komt er een centraal register waarin juridische entiteiten, waaronder ook pensioenfondsen, worden ingeschreven. Het bestuur van BPZ zal zich in dit UBO-register laten inschrijven.

Eigen pensioenrecht na scheiding

Bij scheiding wordt het pensioen verdeeld. De nieuwe standaard wordt dat de ex-partner een eigen pensioenrecht krijgt. Dat heet conversie. Conversie komt nu nog weinig voor. De nieuwe regels betekenen dus veel voor de administratieve uitvoering van pensioenregelingen. In september 2019 werd het wetsvoorstel Wet pensioenverdeling bij scheiding 2021 bij de Tweede Kamer ingediend. De bedoeling was dat deze regels vanaf 1 januari 2021 zouden gaan gelden, echter eind 2019 is de verwachte ingangsdatum uitgesteld naar 1 januari 2022. . Er is veel kritiek uit de sector omdat het wetsvoorstel erg complex is. De concept lagere regelgeving is in november openbaar gemaakt voor consultatie.

2.4 Goed pensioenfondsbestuur

Code Pensioenfondsen

Voor pensioenfondsen geldt de "Code Pensioenfondsen". De Code werkt volgens het "pas toe of leg uit beginsel". Dit betekent dat BPZ de normen van de Code toepast of in het bestuursverslag motiveert waarom het een norm niet (volledig) toepast. De volgende inhoudelijke wijzigingen moeten pensioenfondsen voor het eerst over boekjaar 2019 rapporteren:

- o Er is aandacht voor benoeming en ontslag bij het belanghebbendenorgaan. Zie hiervoor hoofdstuk 1.5 en 5.
- o Het bestuur stelt een stappenplan op met concrete doelen om diversiteit in het bestuur te bevorderen.
- o Het intern toezicht rapporteert jaarlijks, bij voorkeur in het bestuursverslag, aan de hand van de acht thema's op welke wijze het pensioenfonds de Code naleeft en toepast. Zie hiervoor hoofdstuk 6.

De code is ingedeeld langs de volgende 8 thema's:

1. Vertrouwen waarmaken
2. Verantwoordelijkheid nemen
3. Integer handelen
4. Kwaliteit nastreven
5. Zorgvuldig benoemen
6. Gepast belonen
7. Toezicht houden en inspraak waarborgen
8. Transparantie bevorderen

Het bestuur geeft hierna aan de hand van deze indeling van de Code een toelichting op een aantal normen waaraan in 2019 extra aandacht is besteed. In elk geval wordt toegelicht als een norm niet (volledig) wordt toegepast.

1. Vertrouwen waarmaken

Het bestuur heeft de normen die te maken hebben met vertrouwen waarmaken allemaal voldoende toegepast.

Norm 2 bijvoorbeeld luidt: "Het bestuur is verantwoordelijk en zorgt voor de uitvoering van de pensioenregeling. Het heeft een visie op die uitvoering, stelt eisen waaraan deze moet voldoen en bepaalt welk kostenniveau aanvaardbaar is". Het bestuur is in

2019 met de pensioenuitvoeringsorganisatie een nieuwe pensioenbeheerovereenkomst per 1 januari 2020 overeengekomen. Meer informatie hierover is opgenomen in paragraaf 2.1.

Verder dient het bestuur een cultuur te bevorderen en te borgen waarin risicobewustzijn vanzelfsprekend is. En zorgt het voor een adequate organisatie van het integrale risicomanagement. In dit kader heeft het bestuur in 2019 de risicomanagementfunctie in het kader van IORP II ingevuld. Meer over de invulling van deze risicomanagementfunctie is te lezen in paragraaf 2.3.

2. Verantwoordelijkheid nemen

Het bestuur heeft de normen die vallen onder verantwoordelijkheid nemen volledig toegepast.

Het gaat hier bijvoorbeeld om een heldere en expliciete taak- en rolverdeling tussen bestuur en uitvoering. Hierbij horen passende sturings- en controlemechanismen. Ook gaat het om de (jaarlijkse) evaluatie van de kwaliteit van de uitvoering en de gemaakte kosten. In dit kader heeft het bestuur in 2018 uitbestedingsrapportages ontwikkeld voor beoordeling van de pensioenuitvoeringsorganisatie, de vermogensbeheerder en de custodian. Deze vult het bestuur op kwartaalbasis. Deze rapportages vormen de basis voor de evaluatie met diverse partijen. Het bestuur houdt in dit kader minimaal jaarlijkse evaluatiegesprekken. Bovendien is de klantteammanager van de pensioenuitvoeringsorganisatie regelmatig bij de bestuursvergadering aanwezig om een toelichting te geven op de actuele ontwikkelingen bij het klantteam. Het bestuur spreekt dienstverleners daarnaast direct aan bij het onvoldoende nakomen van gemaakte afspraken. Ook worden gemaakte kosten door het bestuur kritisch beoordeeld. Het bestuur ontvangt daarvoor iedere maand een kostenrapportage van de pensioenuitvoerder.

3. Integer handelen

De normen die vallen onder integer handelen zijn volledig toegepast.

Een van de normen stelt bijvoorbeeld dat het bestuur de gewenste cultuur vastlegt en een interne gedragscode opstelt. Een andere norm geeft aan dat de leden van het bestuur, het belanghebbendenorgaan en het intern toezicht de interne gedragscode en een jaarlijkse nalevingsverklaring ondertekenen en zich daarnaar gedragen. Weer een andere norm is dat alle nevenfuncties worden gemeld aan de compliance officer. BPZ heeft een gedragscode. Doel van deze gedragscode is het waarborgen en handhaven van het vertrouwen in het pensioenfonds door belanghebbenden, en ook het voorkomen van integriteitsrisico's. De gedragscode bevordert de transparantie rondom gedragsregels en maakt duidelijk aan alle bij het pensioenfonds betrokken personen wat wel en niet is geoorloofd.

De gedragscode is ook bedoeld ter bescherming van de bij het pensioenfonds betrokken personen in hun contacten met zakelijke relaties. De gedragscode draagt mede bij aan het integer functioneren van het pensioenfonds ten behoeve van al diegenen die bij het pensioenfonds belang hebben en het waarborgen van de goede naam en reputatie van het pensioenfonds en de pensioensector. De betrokkenen verklaren schriftelijk de gedragscode te zullen naleven. De sleutelfunctiehouders en de leden van de beleggingsadviescommissie hebben de gedragscode in 2019 ook ondertekend. Bedrijven waaraan werkzaamheden zijn uitbesteed hebben bevestigd dat zij beschikken over een gedragscode die tenminste gelijkwaardig is aan die van BPZ. Het bestuur laat de compliance werkzaamheden door de heer Mersch van GBA Accountants verrichten. Hij heeft de naleving van de gedragscode over 2019 akkoord bevonden. Ook heeft hij de nevenfuncties van de bij het pensioenfonds betrokken personen geïnventariseerd. Zie hiervoor bijlage 3.

Ter bewustwording staat het onderwerp "meldingen in het kader van de gedragscode" op alle agenda's van het bestuur, de beleggingsadviescommissie, het belanghebbendenorgaan en de raad van toezicht. Daarnaast voert het bestuur jaarlijks een integriteitrisicoanalyse uit. Deze kent de volgende doelstellingen:

- o Inzicht krijgen in de integriteitrisico's die kunnen gelden voor BPZ.
- o Gezamenlijk scenario's doorleven en beheersmaatregelen benoemen.

Het overzicht dat daaruit is ontstaan kan input leveren voor het integriteitbeleid en dienen als sturingsinformatie voor het bestuur.

De integriteitrisicoanalyse is risico gebaseerd uitgevoerd: er is meer aandacht aan een risico besteed naarmate het risico door het pensioenfonds groter wordt geacht en minder aandacht als het risico kleiner wordt geacht.

Een andere norm stelt dat het bestuur zorgt dat onregelmatigheden kunnen worden gemeld en dat betrokkenen weten hoe en bij wie. Volgens deze norm kent de organisatie een klokkenluidersregeling en bevordert het dat ook externe dienstverleners deze hebben. BPZ beschikt over een incidenten- en klokkenluidersregeling. Deze regeling is op de website gepubliceerd. Bedrijven waaraan werkzaamheden zijn uitbesteed hebben bevestigd dat zij beschikken over een klokkenluidersregeling.

4. Kwaliteit nastreven

Het bestuur heeft de normen die betrekking hebben op kwaliteit nastreven in 2019 volledig toegepast.

Eén van de normen gaat over permanente educatie. Het bestuur volgt de voor pensioenfondsen relevante wet- en regelgeving op de voet. Dat gebeurt onder meer door informatie van de toezichthouders, de Pensioenfederatie, de pensioenuitvoerder, de adviserend actuaire en nieuwsbladen. Daarnaast heeft het bestuur een geschiktheidsplan dat jaarlijks wordt geactualiseerd. Om als “geschikt bestuurslid” te kwalificeren zijn deskundigheid, competenties en professioneel gedrag bepalend. Het proces om tot een geschikt pensioenfondsbestuur te komen bestaat uit de volgende stappen:

- o vacature en rooster van aftreden;
- o benoeming;
- o opleiding en educatie;
- o evalueren en toetsen functioneren en competenties.

In 2019 heeft het bestuur een scholingsdag georganiseerd ter voorbereiding op het strategisch beleggingsplan 2020. Het bestuur heeft aan de vermogensbeheerder gevraagd naar hun visie op de economische ontwikkelingen en de rente. Ook is uitgebreid gesproken over het beleggen in SSA-obligaties binnen de huidige matching portefeuille. Vervolgens is aan BNP Paribas gevraagd naar mogelijkheden om de portefeuille verder te optimaliseren. Op basis van deze visies en het advies van de beleggingsadviseur heeft het bestuur het beleggingsplan 2020 opgesteld. Zie ook paragraaf 2.1. Er vonden twee scholingsdagen plaats voor alle bij BPZ betrokken gremia: belanghebbendenorgaan, raad van toezicht en bestuur. Naast een educatieve doelstelling hebben deze dagen vooral ook een verbindend karakter. De thema's van de eerste scholingsdag waren onder meer de actuariële functie in het kader van IORP II, de stand van zaken van de contractverlenging met APS en de selectie van duurzame aandelenfondsen. De tweede scholingsdag stond in het teken van pensioenactualiteiten, de pensioenopbouw per 1 januari 2020, verantwoord beleggen en een andere invulling van de bestuursondersteuning. Een andere norm betreft het eigen functioneren van het bestuur. Op grond daarvan evalueert het bestuur in elk geval jaarlijks het functioneren van het bestuur als geheel en van de individuele bestuursleden in het bijzonder. Hierbij betreft het bestuur ten minste eens in de 3 jaar een onafhankelijke derde partij. Het bestuur heeft in 2019 gebruik gemaakt van een externe partij voor de zelfevaluatie van het bestuur.

5. Zorgvuldig benoemen

BPZ kijkt wat betreft de normen op het gebied van diversiteit gedeeltelijk af van de Code. Het betreft norm 33. Volgens deze norm is er in zowel het bestuur als het belanghebbendenorgaan tenminste één vrouw en één man. En zitten er zowel mensen van boven als onder de 40 jaar in. De samenstelling van het bestuur voldeed in 2019 gedeeltelijk aan deze normen: één lid was een vrouw. Deze vrouw is halverwege het jaar 2019 teruggetreden. De daardoor ontstane vacature is aan het begin van het jaar 2020 ingevuld door een bestuurslid onder de 40 jaar. Zie paragraaf 1.3.1. Bij de invulling van deze vacature waren het belanghebbendenorgaan en de raad van toezicht betrokken. De samenstelling van het belanghebbendenorgaan voldeed niet aan deze normen. De 6 leden van het belanghebbendenorgaan zijn mannen boven de 40 jaar. Zie paragraaf 1.5.1.

Het bestuur heeft wel een diversiteitsbeleid vastgesteld. Hierin staat dat het bestuur streeft naar diversiteit in de samenstelling van het bestuur, het belanghebbendenorgaan en de raad van toezicht. Bij de vervulling van een vacature wordt door het fonds actief gezocht en/of opgeroepen om te zoeken naar kandidaten die passen in de diversiteitsdoelstellingen. Toetsing van de kandidaten gebeurt mede aan de hand van de diversiteitsdoelstellingen.

6. Gepast belonen

De onder gepast belonen genoemde normen worden volledig toegepast. Het bestuur heeft het beloningsbeleid voor leden van het bestuur, het belanghebbendenorgaan en de raad van toezicht schriftelijk vastgelegd en openbaar heeft gemaakt door publicatie op de website. Het beloningsbeleid bevat bijvoorbeeld geen prestatie-gerelateerde beloningen. Ook wordt er bij een eventueel tussentijds ontslag van een bestuurslid of een lid van de raad van toezicht geen transitie- of ontslagvergoeding verstrekt.

7. Toezicht houden en inspraak waarborgen

De normen die vallen onder toezicht houden en inspraak waarborgen hebben grotendeels betrekking op de raad van toezicht en het belanghebbendenorgaan. Zie hoofdstuk 6 voor het verslag van de raad van toezicht en hoofdstuk 5 voor het verslag van het belanghebbendenorgaan.

8. Transparantie bevorderen

Het bestuur voldoet aan de normen die vallen onder transparantie bevorderen. Het gaat er bijvoorbeeld om dat het bestuur publiekelijk inzicht geeft in de missie, visie en strategie. Dat gebeurt via de website. Ook legt het bestuur zijn overwegingen over verantwoord beleggen vast en zorgt het ervoor dat deze beschikbaar zijn voor belanghebbenden. Dat gebeurt via de verklaring over beleggingsbeginselen die het bestuur heeft opgesteld en openbaar gemaakt door publicatie op de website. Deze verklaring wordt regelmatig geactualiseerd. Een andere norm stelt dat het bestuur zorgt voor een adequate klachten- en geschillenprocedure die voor belanghebbenden eenvoudig toegankelijk is. En dat het bestuur in het jaarverslag rapporteert over de klachtenafhandeling en de veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien.

BPZ beschikt over een reglement klachten- en geschillenprocedure. Dit reglement is op de website gepubliceerd. Een klacht gaat over de uitvoering van de statuten en het pensioenreglement. Een geschil betreft een besluit van het bestuur, niet zijnde een besluit van algemene strekking. In de Service Level Agreement rapportage die het bestuur op kwartaalbasis van de uitvoerder ontvangt, wordt gerapporteerd over de klachten. Daarnaast ontvangt het bestuur maandelijks een klachtenrapportage. Er zijn in 2019 2 klachten ontvangen. Beide hadden betrekking op het niet kunnen inloggen op het deelnemersportaal. Na enige uitleg konden deze deelnemers wel inloggen. De klachten waren binnen een werkdag afgehandeld.

Naleving Code Pensioenfondsen

De naleving van de Code Pensioenfondsen is voor de vierde keer onderzocht door de Monitoringscommissie Code Pensioenfondsen. Hierbij is ook aan deelnemers gevraagd naar hun mening over de normen uit de Code Pensioenfondsen. De volgende normen worden heel belangrijk gevonden:

- o goed rendement realiseren
- o letten op de risico's van beleggingen en
- o toezicht houden op de kwaliteit van de bestuurders.

Het minst belangrijk wordt de norm gevonden dat minstens een man en een vrouw in het bestuur aanwezig moet zijn. Tegelijk vindt 18,5% en 28,7% van de deelnemers deze norm belangrijk. Voor de norm dat jonge en oudere bestuursleden benoemd moeten zijn bedragen deze percentages 16,8 en 39,6%.

De Monitoringcommissie signaleert dat de diversiteit (geslacht en leeftijd) iets stijgt. 72% van de fondsen heeft minimaal 1 vrouw in het bestuur. Totaal is pas 18,5% van de bestuurdersstoelen bezet door een vrouw. Het vinden van geschikte bestuursleden onder 40 jaar blijft daarnaast lastig. Bij 45% van de fondsen is dat nu gelukt.

2.5 Communicatie

Het communicatieplan 2019 vormde de leidraad voor de communicatie in 2019. De doelstelling van het fonds om clean, lean en mean te werken is ook bij communicatie het uitgangspunt. Zo efficiënt en effectief mogelijk werken, en daarbij gebruik maken van de inzet van de werkgevers. De volgende activiteiten zijn in 2019 uitgevoerd.

Website

De website www.pensioenfondszuivel.nl is de centrale plek voor alle informatie over BPZ. De website wordt actueel gehouden met berichten en maandelijks informatie over de dekkingsgraad. De website is voorzien van een Engelstalige pagina met basisinformatie voor buitenlandse deelnemers. Er is ook een deelnemersportaal. Deelnemers krijgen hiermee online toegang tot hun pensioengegevens.

Uniform pensioenoverzicht (UPO) en Pensioenregister

Deelnemers hebben per e-mail of per post bericht ontvangen dat het UPO is geplaatst op het deelnemersportaal. Op de website is tegelijkertijd een bericht over het UPO opgenomen. Het UPO bevat vanaf 2019 meer informatie. Extra zijn de betaalde premie en de dekkingsgraad. Op het UPO staat ook in welk land het pensioen is ondergebracht. En onder welke toezichthouder het pensioen valt. In het vervolg moet op het UPO elke wezenlijke wijziging staan ten opzichte van het vorige UPO. Dat kan ook in

een begeleidende brief. Ook slapers krijgen elk jaar een UPO. Die kan voor slapers op Mijnpensioen staan. Het pensioen in scenario's staat voor het eerst op het UPO 2020. De berekeningen gaan uit van de pensioenrichtleeftijd. De informatie is daardoor net anders dan in het pensioenregister (waar wordt uitgegaan van de AOW-leeftijd).

Communiceren in scenario's

Vanaf september 2019 staat het te bereiken pensioen op AOW-datum in drie bedragen in het pensioenregister. De bedragen zijn gebaseerd op een verwacht, een optimistisch en een pessimistisch economisch scenario. De bedragen staan in een navigatiemetafoor. De boodschap is dat pensioen onzeker is én dat de koopkracht kan dalen door inflatie. Het gaat om netto bedragen inclusief de AOW.

Contact met sociale partners

Jaarlijks ontvangen sociale partners de resultaten van de haalbaarheidstoets. Het bestuur heeft deze in 2019 ook toegelicht. Tegelijkertijd hebben sociale partners een uitleg gekregen over de aanvullende modules die BPZ vanaf 1 januari 2020 gaat aanbieden, de mogelijkheid om door middel van een eenmalige collectieve inkoop de VPL-rechten om te zetten in pensioenaanspraken bij BPZ en de overige actuele ontwikkelingen binnen BPZ. Naar aanleiding van een verzoek van het bestuur hebben sociale partners besloten de opslag op inkomende waardeoverdrachten per 1 januari 2020 te laten vervallen. Ook zijn sociale partners geïnformeerd over de verlaging van de pensioenopbouw per 1 januari 2020.

Werkgeversbijeenkomsten en nieuwsalert werkgevers

In april, mei en november 2019 vonden de werkgeversbijeenkomsten plaats. Deze bijeenkomsten worden georganiseerd door de werkgeversadministratie van APS en het bestuur. De bijeenkomsten zijn voor alle partijen zeer waardevol. Alle bijeenkomsten stonden in het teken van de aanvullende modules die werkgevers vanaf 1 januari 2020 bij BPZ kunnen afnemen (zie paragraaf 2.1). Ook werd ingegaan op de mogelijkheid om door middel van een eenmalige collectieve inkoop de VPL-rechten om te zetten in pensioenaanspraken bij BPZ. Daarnaast werd ingegaan op de overgang per 1 januari 2020 naar de Uniforme Pensioenaangifte (UPA), het invoeren van de Nieuwe Digitale Klantbediening begin 2020, de gewijzigde facturatiemethodiek per 1 januari 2020 (van vooraf naar achteraf betalen) en de verlaging van het opbouwpercentage van 1,7 naar 1,35 per 1 januari 2020. Uiteraard was er gelegenheid om met elkaar in gesprek te gaan en om vragen te stellen aan het bestuur en de uitvoerder.

Regelmatig zijn er in 2019 nieuwsalerts naar werkgevers verstuurd. De in de werkgeversbijeenkomsten besproken onderwerpen werden hierin vermeld. Daarnaast werden werkgevers geïnformeerd over het verschijnen van de nieuwsbrief voor de deelnemers, relevante ontwikkelingen zoals wijzigingen in het UPO, informatie over inkomende waardeoverdrachten, de planning van de facturen, het verzoek om de jaarlijkse werkgeversverklaring tijdig aan te leveren en het jaarverslag 2018.

Nieuwsbrieven

In 2019 zijn 3 nieuwsbrieven per e-mail naar de deelnemers verstuurd. De nieuwsbrieven zijn ook op de website geplaatst. In de nieuwsbrieven werden de volgende onderwerpen behandeld: geen toeslag per 1 januari 2019, oproep om het privé e-mailadres door te geven, wijzigingen in de pensioenregeling per 1 januari 2019, het Uniforme Pensioenoverzicht (UPO), heeft uw partner recht op partnerpensioen?, het pensioenakkoord, strengere rekenregels per 2021, informatie over hoe BPZ ervoor staat mede in relatie tot de verwachte pensioenopbouw per 1 januari 2020, het jaarverslag over 2018, communiceren in scenario's, de aanvullende modules en een kennismaking met de mensen die voor BPZ werken.

Potentiële werkgevers

Het bestuur stuurt jaarlijks informatie naar werkgevers in de Zuivel en aanverwante industrie die nog niet zijn aangesloten bij BPZ om hen te attenderen op het bestaan van BPZ.

2.6 Toezichthouders en contributies

De Autoriteit Financiële Markten (AFM), de Nederlandsche Bank (DNB) en de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) houden toezicht op pensioenfondsen. De AFM ziet toe op gedrag en communicatie. DNB beoordeelt de financiële aspecten. De AP ziet toe op de gegevensbescherming. Daarnaast is BPZ aangesloten bij de Pensioenfederatie.

AFM

Het toezicht van de AFM betreft de informatie die pensioenfondsen volgens de wet aan deelnemers moeten geven. BPZ is in 2019 niet betrokken geweest bij een onderzoek van de AFM.

DNB

BPZ ontving een eigen individuele toezicht kalender van DNB. Daarin werden voor BPZ de volgende uitvragen aangekondigd:

- o Een onderzoek naar de visie en strategie. Pensioenfondsen moeten zichzelf inschalen ten aanzien van de 10 strategische risico's op basis van "laag-midden-hoog" met een toelichting. Deze exercitie heeft het bestuur eerder tijdens een gezamenlijke opleidingsdag met het belanghebbendenorgaan en de raad van toezicht gedaan.
- o Een uitvraag naar de niet-financiële risico's (integriteits-, operationele- en IT-risico's) en de invloed van het bedrijfsmodel, de governance en het gedrag en cultuur op het risicoprofiel van pensioenfondsen. Het bestuur heeft deze uitvraag ingevuld. Er is geen individuele terugkoppeling ontvangen van DNB.

Daarnaast heeft er een periodiek overleg met DNB plaatsgevonden. Hierin werd uitgebreid stilgestaan bij de inrichting van de sleutelfuncties. Het bestuur heeft DNB voorafgaande aan het overleg schriftelijk geïnformeerd over de wijze waarop de sleutelfuncties binnen BPZ zijn ingericht. Het bestuur heeft aangegeven wie de sleutelfunctiehouders zijn, wie de werkzaamheden verricht en hoe de rapportagelijnen lopen en hoe de fondsdocumenten hierop zijn aangepast. Zie ook paragraaf 2.3. DNB is met de inrichting van de sleutelfuncties akkoord gegaan.

Het pensioenfonds informeert DNB over alle wijzigingen in de statuten, de reglementen en de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN). Elke maand en elk kwartaal rapporteert het pensioenfonds aan DNB over de financiële positie inclusief de dekkingsgraad. Tot slot worden (her)benoemingen van bestuursleden, leden van het belanghebbendenorgaan en leden van de raad van toezicht vooraf ter toetsing aan DNB voorgelegd. Ook de benoeming van de sleutelfunctiehouders verloopt via DNB. In het verslagjaar zijn er geen aanwijzingen, dwangsommen en boetes door DNB opgelegd.

Het bestuur verzocht ook in 2019 aan DNB om gedeeltelijke ontheffing te verlenen met betrekking tot de eisen die worden gesteld aan de omvang en de samenstelling van het Minimaal Vereist Eigen Vermogen (MVEV). Het MVEV zou door de hoogte van het risicokapitaal in relatie tot het aanwezige vermogen zonder ontheffing hoger zijn geweest. Dit ondanks de volledige herverzekering van het risicokapitaal. Dit verzoek is door DNB deels toegewezen. Dit houdt in dat het fonds bij de berekening van het MVEV de herverzekering in grotere mate mag toerekenen met als gevolg dat het MVEV daalt. Deze ontheffing is door DNB afgegeven onder de voorwaarde dat de herverzekering van het overlijdensrisico ongewijzigd gehandhaafd zou blijven. Dat is tot 1 januari 2020. De impact van de ontheffing is inmiddels veel kleiner geworden door het groeien van het vermogen van BPZ.

AP

De AP is opgericht en aangewezen als toezichthouder op de AVG. De AP ziet toe op de 'meldplicht datalekken'. Deze meldplicht houdt in dat er direct een melding gedaan moet worden bij de AP zodra er sprake is van een ernstig datalek. Er zijn in 2019 geen meldingen gedaan aan de AP.

Pensioenfederatie

De Pensioenfederatie is de overkoepelende belangenbehartiger van bijna alle Nederlandse pensioenfondsen. De volgende tabel bevat een overzicht van de contributie die het fonds heeft betaald aan de AFM, DNB en de Pensioenfederatie.

Organisatie	2019
AFM	€ 5.783
DNB	€ 14.773
Pensioenfederatie	€ 11.280

2.7 Toekomstparagraaf

Het bestuur gaat de komende tijd aan de slag met de volgende speerpunten:

- Het bestuur wil in 2020 het document over de missie, kernwaarden, visie, beleidsuitgangspunten, doelstellingen en strategie gaan herijken. Het bestuur wil hierbij niet alleen de direct bij BPZ betrokken organen betrekken maar deze discussie breder trekken door onder meer werkgevers en deelnemers te betrekken.
- Door de IORP-richtlijn moet op het UPO 2020 het pensioen in scenario's worden weergegeven. Vanaf september 2019 staat in het pensioenregister het te bereiken pensioen al in drie bedragen.
- (Her)benoemingen:
  - DNB is inmiddels akkoord gegaan met de benoeming van de actuariële sleutelfunctiehouder. De overige sleutelfunctiehouders (interne audit en risicobeheer) worden in de loop van 2020 bij DNB voorgedragen. De vacature voor de risicobeheerfunctie moet daarvoor nog eerst worden ingevuld.
  - In de loop van 2020 moeten er bij zowel het belanghebbendenorgaan, het bestuur als de raad van toezicht (her)benoemingen in gang worden gezet.
- In 2018 en 2019 zijn voorbereidingen getroffen voor een verdergaand ESG-beleid voor de beleggingen van BPZ. De implementatie in de aandelenportefeuille is voorzien in 2020.
- Begin 2019 is de IORP II-richtlijn van kracht geworden. De richtlijn introduceert nieuwe vereisten op het gebied van governance en risicomanagement voor pensioenfondsen. Onderdeel hiervan is de eigen-risicobeoordeling (ERB), die minimaal om de drie jaar moet worden uitgevoerd. Het bestuur wil hiermee in de loop van 2020 een aanvang maken zodat dit in de loop van 2021 gereed is.
- De uitkomsten van de pensioen-cao. In 2018 is de dialoog met sociale partners gestart voor de verlenging van de pensioen-cao vanaf 2020. Dit heeft in 2019 nog niet tot concrete resultaten geleid. Wel heeft dit ertoe geleid dat sociale partners hun vertrouwen in BPZ hebben uitgesproken en bevestigd voor de volgende 5-jaars periode.
- Brexit. Het Verenigd Koninkrijk (VK) heeft de Europese Unie (EU) verlaten op 31 januari 2020. Nu geldt een overgangsfase, tot en met 31 december 2020. In deze periode blijven alle EU-regels en wetten voor het VK van kracht. Nu de Brexit is ingegaan, kunnen de EU en het VK onderhandelen over de details van hun toekomstige relatie. In die onderhandelingen spreken de EU en het VK af onder welke voorwaarden ondernemers na de overgangperiode zaken kunnen doen in en met het VK. Het bestuur heeft de risico's geïntariseerd. Die zijn er bijvoorbeeld bij vermogensbeheerders dan wel tegenpartijen die gevestigd zijn in het Verenigd Koninkrijk. Deze partijen hebben veelal eveneens een vestiging of vergunning in een Europees land. Ook de pensioenuitvoeringsorganisatie heeft een risico-inventarisatie uitgevoerd. De impact van een harde Brexit is bekeken voor de financiële processen, deelnemersprocessen, uitbestedingen, contracten en dataopslag. De verwachte impact wordt als laag geschat. Zo is bijvoorbeeld geen sprake van (onder)uitbestedingen in het Verenigd Koninkrijk en vindt geen dataopslag in het Verenigd Koninkrijk plaats. BPZ doet geen pensioenuitkeringen naar het Verenigd Koninkrijk. De ontwikkelingen rond Brexit worden nauw gemonitord.
- Het bestuur is voornemens in 2020 een stagiaire aan het bestuur toe te voegen. Op deze manier krijgen jongeren de kans om bestuurservaring binnen een pensioenfonds op te doen. PensioenLab heeft hiervoor voor BPZ een vacature uitgezet. PensioenLab ambieert verjonging van pensioenfondsbesturen en verantwoordings- en belanghebbendenorganen.
- De pensioenuitvoeringsorganisatie heeft begin 2020 aan het bestuur laten weten dat het met IG&H en Outsystems exclusief in gesprek gaat om de samenwerking voor de realisatie van een nieuw pensioenadministratiesysteem verder inhoud en vorm te geven. Het bestuur volgt deze ontwikkelingen.
- Ook in 2020 blijft het bestuur de ontwikkelingen rondom het Pensioenakkoord volgen.
- Op het moment van schrijven van het bestuursverslag is de Corona crisis in volle gang. Of dit implicaties heeft op bovengenoemde onderwerpen zoals het Pensioenakkoord is nog onzeker.

Corona crisis

In het eerste kwartaal van 2020 heeft het coronavirus zich ook naar Europa en de Verenigde Staten verspreid. Dit heeft grote impact op mensen en ondernemingen en daardoor ook op de economie. Beleggers maken zich zorgen over de gevolgen voor de wereldeconomie. Daardoor zijn zowel de rente als de aandelenkoersen fors gedaald. Zowel de FED als de ECB hebben fors ingegrepen en overheden hebben grote steunprogramma's opgezet. BPZ voelt de impact van de financiële markten op twee manieren. Door de fors gedaalde koersen van aandelen is het vermogen afgenomen. Door de lagere rente is er volgens de rekenregels juist meer vermogen nodig om de toegezegde pensioenen in de toekomst te kunnen betalen. Deze combinatie heeft

er toe geleid dat de financiële situatie - de dekkingsgraad - is verslechterd. Per eind maart bedroeg de actuele dekkingsgraad 92,8%. Een en ander betekende ook dat het crisisplan in werking is getreden. Middels berichten op de website en een nieuwsbrief zijn de deelnemers en werkgevers geïnformeerd over de ontwikkelingen bij BPZ. Omdat fysieke vergaderingen niet meer mogelijk waren, heeft het bestuur wekelijkse telefonische overleggen ingepland via Skype. Dit om de ontwikkelingen te monitoren en zo nodig actie te kunnen ondernemen.

Door de sterke daling van de aandelenkoersen is het actuele gewicht van de return portefeuille even onder de gewenste ondergrens van 35% geweest. Het bestuur heeft daarom op dat moment besloten om een zogenoemde herbalancering uit te voeren. Als lange termijn belegger, met een met sociale partners afgesproken risicoprofiel, wenste het bestuur het gewicht van de return portefeuille binnen de afgesproken grenzen te houden. Om die reden is het belang in de wereldwijde aandelen ontwikkelde markten in enkele stappen vergroot, waarmee het gewicht van de return portefeuille werd teruggebracht tot 37,5%, het midden tussen de ondergrens van 35% en het strategische gewicht van 40%. Of de onrust op de financiële markten ook op de langere termijn leidt tot een slechtere financiële situatie van het pensioenfonds weten wij nu nog niet. De vooruitzichten zijn nog altijd ongewis en de financiële markten heel beweeglijk. In de tussentijd houdt BPZ de ontwikkelingen in de gaten en zal er indien nodig actie ondernomen worden.

Jaarlijks moet BPZ een herstelplan indienen bij De Nederlandsche Bank (DNB). Dit plan is gebaseerd op de situatie per 1 januari 2020. Dit herstelplan is ook in 2020 weer voor 1 april ingediend. Op basis van dit plan is er geen sprake van kortingen op de opgebouwde pensioenen. Er is een (kleine) kans dat BPZ in 2021 de pensioenen wel moet verlagen als gevolg van de coronacrisis. Als de rente en aandelenkoersen nog verder omlaaggaan kan BPZ aan het eind van het jaar door de zogenoemde 'kritische' dekkingsgraad zakken. Vooralsnog verwacht het bestuur geen kortingen op de opgebouwde pensioenen in 2021. Bepalend hiervoor is de situatie per 31 december 2020.

Als gevolg van de corona crisis zijn de business continuity plannen van de uitvoerders van BPZ in werking getreden. Het bestuur heeft mede aan de hand van de richtlijnen van DNB de plannen beoordeeld en geconcludeerd dat de processen doorgang vinden. Dit betreft onder andere het bereikbaar blijven voor vragen van deelnemers, het tijdig betalen van uitkeringen en het factureren van de premies aan de werkgevers, alsmede de betaling van onze leveranciers. Ook de DNB rapportages lopen gewoon door.

Het is afwachten hoe het corona virus zich verder ontwikkelt en wat de impact daarvan is op de deelnemers en ondernemingen aangesloten bij BPZ. Duidelijk is wel dat de financiële positie van BPZ hier onder te lijden heeft gehad en dat economisch herstel vermoedelijk niet snel zal gaan. De als gevolg van de corona crisis nu nog lagere rente is voor BPZ en alle andere pensioenfondsen een zorgelijke ontwikkeling. Wellicht gaat dit ook impact hebben op het landelijke Pensioenakkoord. Het bestuur blijft de ontwikkelingen volgen en neemt waar mogelijk passende maatregelen in het belang van het pensioenfonds.

3 Financieel beleid

3.1 Inleiding

Voor de jaarlijkse pensioenopbouw ontvangt het fonds premie. Bij tekorten kan het fonds niet terugvallen op de aangesloten werkgevers. Als in een bepaald jaar de pensioenpremie niet voldoende is om de nagestreefde pensioenopbouw voor dat jaar te realiseren, dan zal de pensioenopbouw in dat jaar worden verminderd tenzij anders in het premietekort kan worden voorzien. Tegelijk zien zowel het bestuur als de sociale partners het niet-indexeren als een vorm van korten. Daar de vastgestelde vaste pensioenpremie niet afdoende is om met minimaal beleggingsrisico zowel de nominale pensioenen als de gewenste waardevastheid te realiseren, zal het bestuur een bepaalde mate van beleggingsrisico moeten accepteren om indexatie mogelijk te maken. Risico nemen betekent gelijktijdig een kans op korten. Op langere termijn vinden het bestuur en de sociale partners het zo veel mogelijk realiseren van toeslagen (indexaties) met een wat grotere kans op korten belangrijker dan een nominaal gelijkblijvend pensioen met een kleine kans op korten. Om die reden zal het fonds een afgewogen mate van risico nemen in de beleggingen.

Het beleggingsbeleid van een pensioenfonds is van cruciaal belang bij het nastreven van de geformuleerde ambitie. Het is, gegeven de gekozen risicohouding, uiteindelijk bepalend voor het te realiseren pensioenresultaat van de deelnemers. Een ALM-studie is één van de hulpmiddelen voor pensioenfondsen om inzicht te krijgen in de gevolgen van beleidsopties waaruit gekozen kan worden voor het op koers houden van het fonds. ALM staat voor Asset Liability Management. ALM-studies behandelen de samenhang tussen de beleggingen (Assets) en de pensioenverplichtingen (Liabilities). Hierbij speelt een belangrijke rol waar het pensioenfonds naar toe wil (ambitie) en welke risico's men daarbij wil nemen (risicohouding). In 2018 is de laatste ALM-studie gedaan.

Het beleggingsbeleid wordt in paragraaf 3.4.2 beschreven. De pensioenregeling komt aan bod in paragraaf 4.2. Het bestuur beoordeelt jaarlijks of en in hoeverre het verlenen van een toeslag mogelijk is. Er wordt geen ex-ante maatstaf voor de toeslagverlening gehanteerd. Het bestuur zal in zijn beoordeling onder meer betrekken:

- o de financiële positie van het fonds en de eisen die de Pensioenwet daaraan stelt;
- o de beleidsdekkingsgraad van het fonds en de vrije reserve van het fonds in het bijzonder.

Het bestuur verleent geen toeslag als de beleidsdekkingsgraad lager is dan 110%.

3.2 Resultaat boekjaar en verloop dekkingsgraad

Het saldo van baten en lasten over het afgelopen jaar kan als volgt worden geanalyseerd:

x € 1.000	2019
Beleggingsopbrengsten	-4.968
Premie	285
Waardeoverdrachten	-174
Kosten	549
Uitkeringen	3
Sterfte	4.036
Arbeidsongeschiktheid	-228
Overige kanssystemen	-80
Herverzekering	4.009
Overige incidentele mutaties	3.002
Andere oorzaken	-5
Totaal	6.429

Ultimo jaar is de opslag voor toekomstige kosten verlaagd naar 3,0% (was 3,5%). De TV is hierdoor verlaagd met 2.043. Per 1 januari 2020 is het opbouwpercentage van het ouderdomspensioen verlaagd naar 1,35% (was 1,70%). Deze wijziging heeft impact op de schadereserve arbeidsongeschikten. Het resultaat van deze wijziging is reeds opgenomen in de TV per 31 december 2019 en bedraagt 959 positief.

Per 31 december 2019 is daarnaast de partnerfrequentie aangepast naar de tabel CBS 2019 (2018:GBM/V 1985-1990). Omdat de TV voor het partnerpensioen is bepaald op basis van het bepaalde partnersysteem heeft deze wijziging geen impact op de TV. Wel heeft deze wijziging effect op de risicopremie voor het partnerpensioen. Het verloop van de dekkingsgraad kan als volgt worden gespecificeerd:

Dekkingsgraad per 1 januari 2019	104,7%
Premie	-0,7%
Uitkeringen	0,0%
Toeslagverlening	0,0%
Verandering van de rentetermijnstructuur	-22,7%
Rendement op beleggingen	26,0%
Overige oorzaken en kruiseffecten	-2,8%
Dekkingsgraad per 31 december 2019	104,5%

Het bovenstaande verloop is gebaseerd op de gangbare methodiek van DNB voor alle pensioenfondsen. Daarbij wordt verondersteld dat de betaling van de premie en de inkoop van de jaarlijkse pensioenopbouw volledig plaatsvindt per 1 januari van het jaar. Ook wordt daarbij uitgegaan van de op 1 januari geldende rente. De overige oorzaken (-2,8%) worden verklaard door de winstdeling van de herverzekering (3,2%), de wijziging van de kostenvoorziening (0,8%), de wijziging van het opbouwpercentage (0,4%) en door kruiseffecten (-5,9%).

3.3 Kostendekkende, gedempte kostendekkende en feitelijke premie

De kostendekkende, gedempte kostendekkende en feitelijke premie volgens artikel 130 van de Pensioenwet zijn als volgt:

x € 1.000	2019
Kostendekkende premie	97.580
Gedempte kostendekkende premie	60.112
Feitelijke premie	
- Actuarieel benodigd voor inkoop nieuwe aanspraken	79.680
- Opslag uitvoeringskosten	1.566
- Toevoeging aan eigen vermogen	834
Totaal	82.080

De toevoeging aan eigen vermogen bestaat uit:

Resultaat op premie	: 285
Opslag kosten uit premie	: 2.115
Werkelijke kosten	:-1.597
Vrijval kostenopslag uit technische Voorziening	: <u>31</u>
	834

De feitelijke premie is gemiddeld 17,1% van de som van de gemaximeerde salarissen. De zuiver kostendekkende premie is in boekjaar 2019 gebaseerd op de marktrente (rentetermijnstructuur DNB van 31 december 2018) en bestaat uit de kosten voor pensioenopbouw, pensioenuitvoeringskosten en de solvabiliteitsopslag. De Pensioenwet staat toe dat een pensioenfonds een gedempte kostendekkende premie hanteert. BPZ maakt gebruik van deze mogelijkheid. Bij de bepaling van de gedempte premie

wordt gebruik gemaakt van de rentetermijnstructuur per 30 november 2014 die gebaseerd is op het verwachte rendement en een afslag voor toeslagverlening.

Premiedekkingsgraad

De premiedekkingsgraad¹⁾ voor de pensioenopbouw in 2019 was per 1 januari 2019 gelijk aan afgerond 101%. Deze premiedekkingsgraad is lager dan de actuele dekkingsgraad van het fonds van afgerond 104,7% per 1 januari 2019. Hierdoor leidt de pensioenopbouw in 2019 tot een kleine verlaging van de actuele dekkingsgraad van het fonds. Dat komt doordat aan de opgebouwde pensioenverplichtingen met een dekkingsgraad van 104,7%, nieuwe pensioenverplichtingen (de pensioenopbouw in 2019) worden toegevoegd met een dekkingsgraad van 101%. De totale dekkingsgraad komt dan lager uit dan 104,7%. Door de pensioenopbouw in 2019 is de actuele dekkingsgraad van het pensioenfonds in 2019 met 0,7%-punt gedaald. Deze relatief grote daling wordt veroorzaakt doordat de premie hoog is in relatie tot de aanwezige voorziening pensioenverplichtingen. Na 5 jaar pensioenopbouw is er bij BPZ tot en met 2019 vijfmaal de premie ingelegd. De impact van de premiedekkingsgraad wordt in de komende jaren minder naarmate de voorziening pensioenverplichtingen toeneemt.

Het bestuur monitort jaarlijks de balans tussen de premiedekkingsgraad en de actuele dekkingsgraad van het fonds. Elk jaar in december neemt het bestuur een besluit over de pensioenopbouw die voor de feitelijke premie kan worden gefinancierd. Wanneer het bestuur, in het kader van de evenwichtige belangenafweging, van mening is dat de premiedekkingsgraad te laag wordt in vergelijking met de actuele dekkingsgraad van het fonds, zal het bestuur besluiten om de hoogte van de pensioenopbouw naar beneden bij te stellen. Dat is gebeurd per 1 januari 2020. Zie ook paragraaf 2.1.

Oordeel van de certificerend actuaris over de vermogenspositie

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen. Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van de artikelen 131 en 132.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad behorend bij het vereist eigen vermogen. In het kader van dit oordeel wijs ik op de ontwikkelingen na balansdatum als gevolg van de Coronacrisis, zoals die door het pensioenfonds in het jaarverslag zijn toegelicht.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Zuivel en aanverwante industrie is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening slecht, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het minimaal vereist eigen vermogen.

3.4 Beleggingen

3.4.1 Terugblik economie en financiële markten

2019 was voor de beleggingen een positief jaar. De in 2019 per saldo fors gedaalde rente, zorgde voor een hoog rendement op de matching portefeuille. Ook de zakelijke waarden lieten heel goede rendementen zien.

Monetair beleid

In het najaar van 2018 sprak de Europese Centrale Bank (ECB) over normalisatie van de kwantitatieve verruiming en wekte ze de verwachting dat de rente een jaar later voor het eerst zou worden verhoogd. Begin 2019 was de toonzetting radicaal omgeslagen: onder verwijzing naar de verder verslechterende conjunctuurenquêtes liet ECB-president Mario Draghi zich in veel voorzichtiger bewoordingen uit. De ECB besloot op de vergadering van 7 maart het monetaire beleid te verruimen en kondigde een derde

---

¹ De premiedekkingsgraad wordt als volgt berekend: 100% maal de feitelijke premie minus de opslag voor uitvoeringskosten, gedeeld door de zuivere kostendeckende premie exclusief de opslag voor uitvoeringskosten en exclusief de opslag voor het in standhouden van het vereist eigen vermogen.

programma voor gerichte langlopende herfinancieringstransacties aan. Eind maart verklaarde Draghi dat de ECB, indien nodig, de eerste renteverhoging zou uitstellen. Op 18 juni maakte hij in een toespraak op het jaarlijkse ECB-forum in het Portugese Sintra duidelijk dat de ECB ingrijpendere maatregelen zou nemen, mocht de inflatie zich niet richting het doel van 2% bewegen. In 2019 schommelde de kerninflatie (exclusief voedingsmiddelen en energie) rond 1%, zonder enige tekenen van versnelling te vertonen.

De aankondiging van de ECB in september dat de kwantitatieve verruiming zou worden hervat, zorgde voor onenigheid binnen de ECB. Het wierp een schaduw over de laatste periode van Draghi als president van de ECB. Zijn opvolgster Christine Lagarde gaf er de voorkeur aan om een afwachtende houding aan te nemen. Na de ingrijpende besluiten die in september bekend werden gemaakt, liet de ECB haar monetaire beleid de rest van het jaar ongemoeid. Zoals aangekondigd, werden de activa-aankopen die in januari waren opgeschort, op 1 november hervat.

Ontwikkeling koers EUR/USD

De wisselkoers EUR/USD, die 2018 eindigde op afgerond 1,145, was heel 2019 in beweging. Tot juni schommelde de koers heen en weer binnen een bandbreedte van 1,11 tot 1,16, afhankelijk van de beleidsbeslissingen en verklaringen van de centrale banken aan beide zijden van de Atlantische Oceaan. Hierna kwam de koers in een glijvlucht naar beneden tot 1,09 eind september, de laagste stand sinds het voorjaar van 2017. Dit vormde een afspiegeling van de zorgen over de Europese, en vooral de Duitse, economie en de implementatie van nieuwe verruimende maatregelen door de ECB. In oktober sloeg de koers de weg omhoog weer in en veerde ze op tot 1,12. De euro profiteerde van de vooruitgang in de onderhandelingen tussen het Verenigd Koninkrijk en de Europese Unie. Beleggers waren van mening dat de kans op een harde brexit zonder akkoord was afgenomen. Hiermee waren ook de risico's voor de economische bedrijvigheid in de eurozone afgenomen. Tegen het einde van het jaar zat er heel weinig beweging in de wisselkoers. Deze lag vrij stabiel tussen 1,10 en 1,12, om met een laatste oprisping het jaar net boven deze bandbreedte te eindigen. Dit betekent een verlies van per saldo 2% in twaalf maanden.

Obligatiemarkten

De rente op de tienjarige Duitse Bund eindigde 2018 op 0,24%, maar belandde begin 2019 in een neerwaartse spiraal tot onder -0,70% in augustus. Hierna liep de rente met horten en stoten weer op om het jaar uiteindelijk op -0,19% af te sluiten, een daling van 0,43% in twaalf maanden. De eerste fase van dit renteverloop weerspiegelde de grote belangstelling voor staatsobligaties nadat de ECB zinspeelde op monetaire verruiming. Als gevolg van de aanhoudende daling van de inkoopmanagersindices (PMI's) voor de eurozone kwam de Duitse tienjaarsrente op 22 maart onder nul. Doordat beleggers hun heil in veilige havens zochten, ging de rente in mei verder naar beneden. De rente op de tienjarige Bund brak het vorige laagterecord dat dateerde van juli 2016. De neerwaartse trend hield ook daarna nog aan. In augustus was de Duitse rentecurve in alle looptijden negatief, met voor de tienjaarsrente een absoluut laagterecord van -0,71%. Vanaf dat moment liepen de rentes weer op, gesteund door de toenemende risicobereidheid, de vermeende verbetering van de wereldwijde economische situatie en de verwachte verdere monetaire verruiming na de aankondigingen door de ECB in september. In vier maanden tijd steeg de Duitse tienjaarsrente met meer dan 0,5% en eindigde zo op -0,19%.

Aandelenmarkten

Voor de aandelenmarkten was 2019 een heel wispelturig jaar, dat de MSCI AC World Index en de MSCI Emerging Index met een hele mooie rendementen afsloten. Eind 2018 waren onder invloed van het vooruitzicht van monetaire verkrapping de koersen sterk gedaald. Centrale banken wijzigden echter hun toon en wekten de hoop dat zij nieuwe verruimende maatregelen zouden nemen. Dit stelde beleggers gerust en vertaalde zich in een spectaculaire koersrally in januari (bijna 8%). Twee thema's hielden vanaf dat moment de aandelenbeurzen in hun greep: de handelsfricties tussen de VS en China en daarnaast de monetaire beleidsvoornemens en zorgen over de wereldwijde economische groei.

Na de rally in januari konden aandelen de opgaande lijn vasthouden, maar wel in een gematigder tempo, totdat de vrees voor protectionisme in mei weer de kop opstak. De Amerikaanse president Trump dreigde de heffingen op Chinese producten opnieuw te verhogen en kondigde een invoerheffing op alle goederen uit Mexico aan. De scherpe daling van de wereldwijde aandelenmarkten in mei (-6,2%) ligt waarschijnlijk ten grondslag aan de reactie van centrale banken. Trump nam, in ieder geval tijdelijk, de dreiging van invoertarieven voor goederen uit Mexico weg nadat in de kwestie van de illegale immigratie vooruitgang was geboekt. Daarnaast gaven Chinese en Amerikaanse verklaringen voeding aan de hoop op een officieuze bilaterale

ontmoeting tijdens de G20 in Osaka eind juni. Deze ontmoeting kwam er ook en resulteerde in een wapenstilstand in het handelsconflict.

Nadat ze in de zomer hun monetaire beleid hadden verruimd, maakten de grote centrale banken duidelijk dat ze ook in 2020 een ruime koers zouden blijven varen. Hoewel het monetaire beleid niet langer een wondermiddel lijkt te zijn, stelde deze indicatie beleggers gerust. Daar bovenop kwam de aankondiging van een "heel groot handelsakkoord" tussen de VS en China. Dit Fase 1-akkoord is in januari 2020 ondertekend. Het is echter een deelakkoord, zodat de onderhandelingen nog niet zijn afgelopen. Beleggers verwelkomden niettemin deze eerste stap, waardoor de onzekerheden zijn afgenomen. Dit geldt ook voor de Brexit. Door de ruime overwinning van de Conservatieve Partij bij de verkiezingen van 12 december zijn nog niet alle problemen opgelost, maar er is in ieder geval wel een einde aan de wetgevende impasse gekomen.

Vooruitzichten

Na het goede jaar 2019 kreeg het coronavirus het maatschappelijk leven en de financiële markten in 2020 in zijn greep. Het resulteerde in historische koersdalingen op de aandelenmarkten. De dekkingsgraden van de pensioenfondsen daalden sterk, ook die van BPZ. Het is nu nog niet te zeggen hoe deze situatie zich zal ontwikkelen.

3.4.2 Gevoerd beleid en resultaat

Het beleggingsbeleid is gebaseerd op de door het bestuur geformuleerde algemene uitgangspunten en beleggingsbeginselen, en op de risicohouding van BPZ. De beleggingsportefeuille bestaat uit een matching portefeuille die tot doel heeft het renterisico van de verplichtingen tot een bepaald niveau af te dekken en een return portefeuille die tot doel heeft additioneel rendement te behalen boven het rendement van de verplichtingen. Het rendement van de totale portefeuille en de benchmark bedroeg in 2019:

o Rendement totale portefeuille inclusief valuta-afdekking	: 24,57%
o Rendement benchmark inclusief valuta-afdekking	: 26,19%
o Rendement totale portefeuille exclusief valuta-afdekking	: 25,03%
o Rendement benchmark exclusief valuta-afdekking	: 26,66%

De valuta-afdekking heeft een negatieve bijdrage geleverd van -0,46%. De valuta-afdekking betreft 50% van het dollar risico binnen de portefeuille aandelen wereldwijd ontwikkelde markten. De wisselkoers EUR/USD heeft een daling van ruim 2% geboekt in twaalf maanden tijd. De dollar is dus per saldo in waarde toegenomen ten opzichte van de euro. Hierdoor is het resultaat van de valuta-afdekking negatief. De underperformance van de portefeuille zonder valuta-afdekking is het saldo van een underperformance op de matching portefeuille en een outperformance op de return portefeuille.

Het lagere rendement van de beleggingsportefeuille t.o.v. van de benchmark is volledig toe te rekenen aan de matching portefeuille. Hieronder geven wij daarop een toelichting.

Matching portefeuille

In de matching portefeuille wordt belegd in zogenoemde LDI-fondsen, obligaties en hypotheeklen. Het rendement op deze beleggingen wordt vergeleken met het rendement van de benchmark. Die benchmark bestaat uit (interest rate) swaps. De waarde van de beleggingen in de matching portefeuille en de waarde van de swaps wordt bepaald door de rente die daarop van toepassing is. Als de rente daalt, dan stijgt de waarde van de beleggingen in de matching portefeuille en ook de waarde van de swaps stijgt. Hoe groter de rentedaling, hoe groter de waardestijging. De rente die bepalend is voor de waarde van de obligaties in de matching portefeuille, is in 2019 echter minder gedaald dan de rente die geldt voor de swaps. Het gevolg was dat de waardestijging van de matching portefeuille ofwel het rendement van de matching portefeuille, lager uitkwam dan het rendement van de benchmark.

De matching portefeuille heeft gedurende 2019 een rendement behaald van 22,92%, terwijl de benchmark een resultaat van 25,46% liet zien. Dat betekent een underperformance van 2,03%. De pensioenverplichtingen zijn door de ontwikkeling van de rente in 2019 gestegen met 29,13%. Omdat BPZ met de matching portefeuille het renterisico op de pensioenverplichtingen

gedeeltelijk afdekt, is de stijging van de pensioenverplichtingen door de rente groter dan het rendement van de matchingportefeuille. De performancecijfers worden hierna gesplitst naar de diverse onderdelen van de matching portefeuille.

LDI-fondsen

Voor alle LDI-fondsen is er in 2019 een underperformance behaald. Dit komt vooral door het rendement op obligaties ten opzichte van de swapcurve. De swapcurve is de basis voor de waardering van de pensioenverplichtingen en de benchmark. In de matching portefeuille wordt belegd in swaps om een rendement te kunnen behalen dat vergelijkbaar is met de benchmark. Het is echter niet mogelijk om volledig in swaps te beleggen. Er moet ook belegd worden in obligaties omdat er onderpand nodig is voor de swaps. De obligaties hebben een minder goed rendement behaald dan de swaps, wat heeft bijgedragen aan de underperformance van de matching portefeuille.

Staatsobligaties

Er is in 2019 belegd in Spaanse, Belgische, Franse, Oostenrijkse en Ierse staatsobligaties. De performance van staatsobligaties was 5,95%. De performance van de benchmark is hieraan gelijkgesteld.

Staatsobligaties AAA

In januari 2019 zijn de Euro Bedrijfsobligaties volgens het beleggingsbeleid verkocht ten gunste van Staatsobligaties AAA. Er is belegd in staatsobligaties AAA van Nederland en Duitsland. De performance van deze staatsobligaties was 3,76%. De performance van de benchmark is hieraan gelijkgesteld.

Nederlandse Hypotheken

De performance van de Nederlandse Hypotheken was 8,42%. De performance van de benchmark is hieraan gelijkgesteld.

Return portefeuille

Het rendement van de return portefeuille en de benchmark bedroeg in 2019 op totaalniveau:

- o Rendement return portefeuille inclusief valuta-afdekking : 25,72%
- o Rendement return portefeuille exclusief valuta-afdekking : 26,88%
- o Rendement benchmark exclusief valuta-afdekking : 26,48%

De valuta-afdekking heeft in 2019 negatief bijgedragen aan het rendement op de return portefeuille. Zonder de valuta-afdekking was het rendement van de returnportefeuille iets hoger dan het rendement van de benchmark. De return portefeuille wordt passief belegd. Daarom wordt op voorhand verwacht dat het rendement van de returnportefeuille heel dicht bij het rendement van de benchmark ligt. De beheer- en transactiekosten hebben wel een negatief effect op het rendement van de beleggingen, maar niet op het rendement van de benchmark. In de benchmark worden namelijk geen beheer- en transactiekosten meegenomen.

De performancecijfers zijn hieronder verdeeld naar de diverse onderdelen van de return portefeuille.

Aandelen wereldwijd ontwikkelde markten

Het rendement van de aandelen wereldwijd ontwikkelde markten was 31,03%. De benchmark presteerde 30,21%. Het beleggingsfonds waar BPZ thans in belegd, heeft elk jaar geen notering¹ op de laatste handelsdag van het jaar, terwijl de benchmark dit wel heeft. Over 2018 leidde dat tot een underperformance. Begin 2019 is het effect uit 2018 gecorrigeerd en dat resulteerde in een outperformance in 2019 van afgerond 0,8%. Het aspect van het niet genoteerd zijn van het beleggingsfonds op de laatste handelsdag van het jaar, heeft eind 2019 vrijwel geen effect gehad.

Aandelen Europa Small Cap

---

¹ Dit betekent dat de ontwikkeling op de aandelenbeurzen op de laatste handelsdag van het jaar niet wordt meegenomen in de waarde van het aandelenfonds. Een positief of negatief rendement op de aandelenbeurzen op die laatste dag komt dan wel in de benchmark tot uitdrukking, maar niet in de waarde van het aandelenfonds. In vergelijking met de benchmark ontstaat er dan een underperformance of outperformance. Op de eerste handelsdag in het nieuwe jaar wordt dit effect weer rechtgetrokken en ontstaat er een tegengesteld effect (dus een outperformance in het voorgaande jaar, wordt een underperformance in het nieuwe jaar en vice versa).

Aandelen Europa Small Cap behaalden een performance van 14,66% terwijl de benchmark 14,12% behaalde. Bij dit aandelenfonds speelde een soortgelijk effect als bij de aandelen wereldwijd ontwikkelde markten. Dit resulteerde eveneens in een outperformance. De aandelen Europa Small Cap zijn op 3 oktober 2019 verkocht. In de plaats daarvan zijn aandelen wereldwijd ontwikkelde markten gekocht.

Aandelen opkomende markten

De performance van aandelen opkomende markten was 21,34%. De benchmark presteerde 20,61%. Ook bij dit aandelenfonds speelde een soortgelijk effect als bij aandelen wereldwijd ontwikkelde markten.

Obligaties Opkomende Markten Lokale Valuta (OOM LV)

De performance van OOM LV was 15,30%. De benchmark presteerde 15,56%. De underperformance wordt voornamelijk veroorzaakt door de beheervergoeding die in mindering wordt gebracht op de waardeontwikkeling van het fonds en transactiekosten. Binnen een fonds worden transactiekosten gemaakt om de index te volgen. In het benchmark rendement komen deze kosten niet voor.

OOM HV

OOM HV is begin 2019 geruild voor een variant zonder valuta afdekking. De performance van OOM HV was 15,49% ten opzichte van een benchmark van 16,15%. De underperformance wordt voornamelijk veroorzaakt door de beheervergoeding die in mindering wordt gebracht op de waardeontwikkeling van het fonds en transactiekosten voor portefeuille implementatie. Binnen een fonds worden transactiekosten gemaakt om de index te volgen. In het benchmark rendement komen deze kosten niet voor.

De volgende tabel geeft de performance over 2019 weer uitgesplitst naar de verschillende categorieën waarin BPZ belegt.

	Rendement portefeuille in %	Rendement benchmark in %
Matching portefeuille	22,92	25,46
LDI-fondsen		
o LDI all Maturities	60,32	61,52
o 0-10 jaar	8,06	8,49
o 10-20 jaar	17,03	18,77
o 20-25 jaar	24,19	26,32
o 25-35 jaar	30,94	33,67
o 35-50 jaar	42,25	47,38
(Staats)obligaties	5,95	5,95
Staatsobligaties AAA	3,76	3,76
Nederlandse Hypotheken	8,42	8,42
Return portefeuille	26,88	26,48
Aandelen wereldwijd ontwikkelde markten	31,03	30,21
Aandelen Europa Small Cap	14,66	14,12
Aandelen opkomende markten	21,34	20,61
OOM LV	15,30	15,56
OOM HV	15,49	16,15
Totaal exclusief valuta-afdekking	25,03	26,66
Totaal inclusief valuta-afdekking	24,57	26,19

De vermogensbeheerkosten zijn beschreven in paragraaf 3.6.

Prudent person

Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid staat de "prudent person" regel centraal en worden de uitgangspunten gehanteerd zoals opgenomen in de verklaring beleggingsbeginselen (zie de website van BPZ).

Beleggingsbeleid 2019

De beleggingsportefeuille bestaat uit een matching en een return portefeuille. In de volgende tabel is aangegeven hoe groot de matching en return portefeuille in 2019 zijn, met daarbij de minimum en maximum allocatie.

Onderdeel	Strategische norm	Minimum	Maximum
Matching portefeuille	60%	55%	65%
Return portefeuille	40%	35%	45%
Liquide middelen	0%	0%	5%
Totaal	100%		

Herbalancerings

In de strategische beleggingsmix geldt voor elke beleggingscategorie niet een enkel percentage maar een bandbreedte. Er zal op kwartaalbasis worden geherbalanceerd naar de strategische wegingen, zo veel mogelijk door middel van de belegging vanuit de premie. De andere maanden zal de premie in overeenstemming met de strategische mix worden belegd.

Matching portefeuille

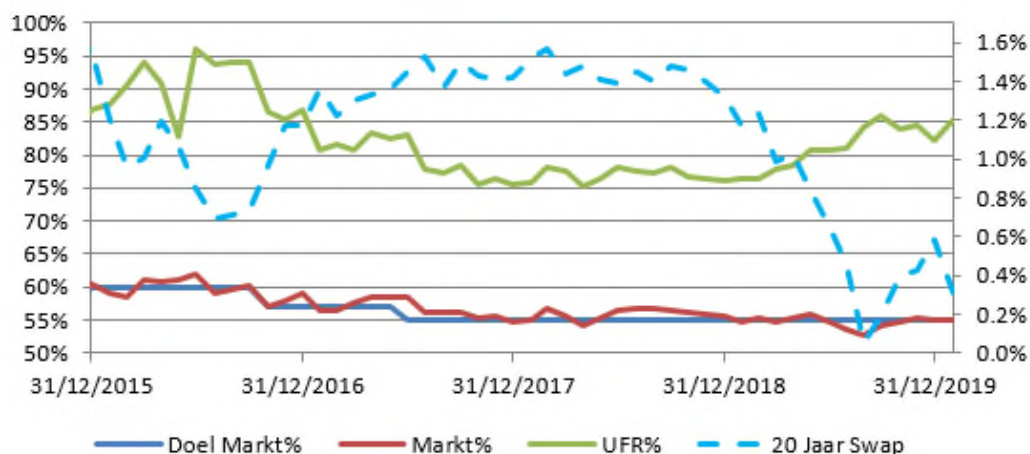
In lijn met de doelstelling van het bestuur om rekening te houden met de verplichtingenstructuur en de bevindingen uit de ALM-studie, wordt het renterisico gereduceerd. De afdekking van het renterisico wordt vormgegeven in de matching portefeuille. Deze is voor het grootste deel ingevuld met LDI-fondsen, ten einde een adequate afdekking van het renterisico en het bijbehorende curverisico te kunnen bereiken. Door gebruik te maken van LDI-fondsen is het niet nodig om een eigen portefeuille rentederivaten aan te houden. De matching portefeuille bevat daarnaast ook (staats)obligaties uit Spanje, België, Frankrijk, Oostenrijk en Ierland en Nederlandse Hypotheken. Het fonds belegt in verschillende LDI-fondsen met verschillende looptijden. Maandelijks wordt door BNP Paribas de nieuwe inleg verdeeld over de matching portefeuille zodanig dat het curverisico zo goed mogelijk is afgedekt.

Samenstelling matching portefeuille 2019	Strategische norm	Minimum	Maximum
LDI-fondsen	57,5%	50%	90%
(Staats)obligaties	22,5%	0%	50%
Staatsobligaties AAA	10%	5%	15%
Nederlandse Hypotheken	10%	5%	15%

Strategisch is het renterisico in 2019 voor 55% afgedekt (met een bandbreedte van 45-65%), waarbij geldt dat deze 55% wordt gemeten aan de marktwaarde berekend op basis van de zuivere rentetermijnstructuur. Verder geldt als randvoorwaarde dat de afdekking van het renterisico van de pensioenverplichtingen gewaardeerd tegen de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur inclusief de zogenoemde UFR, niet uit mag gaan boven 100%.

In de volgende grafiek is de renteafdekking in 2019 weergegeven. De donkerblauwe lijn geeft de doelstelling van het bestuur weer. De rode lijn laat de renteafdekking op marktwaarde zien en de groene lijn laat de renteafdekking op basis van de UFR zien. De lichtblauwe (stippel)lijn laat de ontwikkeling van de 20 jaars swap zien.

Rentehedge

Bron: BNP Paribas

Over de mate van renteafdekking (zowel marktwaarde als UFR) als het curverisico wordt maandelijks gerapporteerd door BNP Paribas.

Return portefeuille

De return portefeuille is bij de start ingericht met aandelen wereldwijd ontwikkelde markten en aandelen opkomende markten. In 2016 zijn Europese Small Caps toegevoegd aan de return portefeuille. In 2017 zijn OOM LV en OOM HV toegevoegd. De Europese Small Caps zijn aan het begin van het vierde kwartaal van 2019 verkocht ten gunste van aandelen wereldwijd ontwikkelde markten. De samenstelling van de return portefeuille vanaf dat moment is weergegeven in onderstaande tabel.

Samenstelling return portefeuille 2019	Strategische norm	Minimum	Maximum
Aandelen wereldwijd ontwikkelde markten	75%	60%	90%
Aandelen opkomende markten	10%	5%	15%
OOM LV	10%	5%	15%
OOM HV	5%	0%	10%
Totaal	100%		

Er zal in de gebruikte aandelenfondsen in principe sprake zijn van passief beheer (index tracking), tenzij dat niet mogelijk of niet efficiënt is. Deze aanpak komt tot uiting in een lage ex-ante tracking error. Het bestuur heeft een limiet van 1,0 gesteld aan de ex-ante tracking error.

Afdekking valutarisico

Strategisch dekte BPZ in 2019 de positie in de Amerikaanse dollar voor 50% van het wereldwijde aandelenfonds af. In het kader van het tactische beleid hanteert BPZ een bandbreedte van 25 – 75%. Het overige valutarisico binnen de aandelenfondsen wordt niet afgedekt.

Portefeuillewaarde

De waarde van de portefeuille en de verdeling van het vermogen per 31 december 2019 wordt weergegeven in de volgende tabel:

x € 1.000	Bedrag	Percentage
Matching portefeuille		
LDI-fondsen	160.964	37,4%
(Staats)obligaties	32.210	7,5%
Staatsobligaties AAA	25.757	6,0%
Nederlandse Hypotheken	23.933	5,6%
Beleggingsdebiteuren	-1	0,0%
Totaal matching portefeuille	242.863	56,4%
Return portefeuille		
Aandelen wereldwijd ontwikkelde markten	139.234	32,3%
Aandelen opkomende markten	18.900	4,4%
OOM LV	18.892	4,4%
OOM HV	8.950	2,1%
Totaal return portefeuille	185.976	43,2%
Totaal	428.839	99,6%
Liquide middelen	1.121	0,3%
Waarde valuta-afdekking	545	0,1%
Totaal inclusief portefeuille ter afdekking valutarisico	430.505	100%

3.4.3 Verantwoord beleggen

BPZ belegt het pensioenvermogen om een goed pensioen te kunnen realiseren voor de deelnemers. Bij het beleggen heeft BPZ een maatschappelijke verantwoordelijkheid. Daarom heeft BPZ een beleid voor maatschappelijk verantwoord beleggen. Hierin staat bijvoorbeeld in welke bedrijven BPZ niet wil beleggen (het uitsluitingenbeleid). BPZ houdt zich hierbij aan de Nederlandse wet. De wet verbiedt beleggen in bedrijven die betrokken zijn bij de productie van of handel in clusterbommen en anti-persoonsmijnen. Er wordt echter een uitzondering gemaakt voor beleggingen die passief in zogenoemde indexfondsen worden gedaan, omdat een uitsluitingenbeleid daarin niet altijd mogelijk is. BPZ belegt ook in indexfondsen. Voor de belegging in aandelen wereldwijd ontwikkelde markten heeft BPZ een indexfonds gevonden dat het uitsluitingenbeleid wel toepast. Helaas is dat voor het indexfonds voor aandelen opkomende markten (nog) niet het geval. Ditzelfde geldt helaas voor de twee geselecteerde fondsen voor Obligaties Opkomende Markten (LV en HV) waarin vanaf 2017 wordt belegd. In de op de website geplaatste verklaring over beleggingsbeginselen is meer informatie te vinden over maatschappelijk verantwoord beleggen. Om een indruk te krijgen van de ESG-rating van de beleggingsfondsen waarin BPZ belegt, is gebruik gemaakt van de Morningstar sustainability rating. Dit is een nieuw instrument dat beleggers inzicht geeft in hoe beleggingsfondsen scoren op het gebied van duurzaamheid. Beleggingsfondsen die minstens 50 procent van hun vermogen hebben belegd in bedrijven die een ESG-rating van Sustainalytics hebben, krijgen van Morningstar een rating. Hierbij is een 5 de hoogste score, die toebedeeld wordt aan de groep met de 10% hoogste ESG-ratings. Omgekeerd krijgen de fondsen in de groep met de 10% laagste ESG-ratings een rating van 1. Op een ranking van 1 tot 5 scoren de beleggingsfondsen van BPZ een 3. Dit betekent dat deze beleggingsfondsen een gemiddelde score hebben. Dit geldt voor de beide aandelenfondsen van Blackrock (ontwikkelde en opkomende markten). De LDI-fondsen en het hypothekenfonds kennen geen rating daar het geen beleggingen in ondernemingen betreft. Helaas is er geen rating beschikbaar van de beide fondsen die beleggen in de Obligaties Opkomende Markten.

3.5 Kosten uitvoering pensioenbeheer

Het bestuur maakt voor de uitvoering van de pensioenregeling diverse kosten. De kosten van pensioenbeheer bedragen voor 2019 bijna € 1,6 miljoen. De kosten per deelnemer zijn € 157 en gebaseerd op de totale kosten gedeeld door het aantal deelnemers en gepensioneerden. De genoemde kosten zijn exclusief de kosten van vermogensbeheer van € 1.743.000. Deze komen in paragraaf 3.6 aan de orde. Het bedrag aan uitvoeringskosten voor het pensioenbeheer bestaat uit:

x € 1.000	2019	2018	2017	2016	2015
Administratiekosten	1.186	1.047	1.091	1.137	1.054
Kosten bestuur	179	149	157	137	84
Kosten belanghebbendenorgaan	--	3	2	0	0
Kosten raad van toezicht	28	40	39	39	45
Controle- en advieskosten (excl. accountant)	116	81	77	52	187
Accountantskosten	39	25	25	22	38
Contributies en bijdragen	38	30	22	7	4
Overige	11	14	5	4	-
Totaal	1.597	1.389	1.418	1.398	1.412

De kosten van pensioenbeheer bestaan onder andere uit:

- o administratiekosten door werkzaamheden ten behoeve van de premie-inning, uitbetaling van pensioenen, administratie van opgebouwde pensioenrechten en waardeoverdrachten;
- o kosten gemaakt voor communicatie met onder meer deelnemers en werkgevers;
- o controle- en advieskosten, voor bijvoorbeeld de actuaris;
- o algemene kosten, zoals kosten van het bestuur, de raad van toezicht, het belanghebbendenorgaan, toezichtskosten (DNB en AFM) en lidmaatschapskosten (Pensioenfederatie).

De contributies en bijdragen (voor DNB, AFM, de Pensioenfederatie en het Pensioenregister) zijn gestegen. Dat komt doordat de kosten gerelateerd zijn aan het vermogen en het aantal actieve deelnemers van het fonds. Beide zijn de afgelopen jaren gestegen. Het bestuur heeft in 2019 bovendien te maken gehad met forse, vooral eenmalige extra kosten als gevolg van wettelijke ontwikkelingen. Het gaat dan bijvoorbeeld om

- o kosten voor URM (in verband met communiceren in scenario's): ruim € 56.000 eenmalig en bijna € 10.000 structureel vanaf 2019;
- o kosten in verband met de waardeoverdracht kleine pensioenen van bijna € 42.000;
- o kosten in verband met XBRL van ruim € 5.000 eenmalig en bijna € 1.000 structureel vanaf 2019;
- o kosten in verband met verplichte wijzigingen op het UPO van bijna € 15.000.

De totale kosten zijn lastig te benchmarken ten opzichte van andere fondsen, vanwege de diversiteit in het pensioenlandschap. Ook zijn er nog geen gegevens over 2019 beschikbaar. Op basis van het onderzoek uitvoeringskosten pensioenfondsen 2019 van Lane Clark & Peacock (LCP) van 12 september 2019 liggen de kosten voor het pensioenbeheer voor fondsen tot 10.000 deelnemers in 2018 gemiddeld op € 344. Voor fondsen in de categorie van 10.000 tot 100.000 deelnemers zijn die kosten gemiddeld € 176. Hierbij steekt BPZ goed af. Op basis van de door DNB gepubliceerde gegevens van individuele pensioenfondsen over 2018 staat BPZ qua pensioenbeheerkosten op de 45ste plek in rangorde van 224 pensioenfondsen. Dat is goed te noemen voor een fonds met de omvang van BPZ. Per saldo acht het bestuur de kosten in 2019 verantwoord. De kosten per deelnemer bij BPZ zijn gestegen van € 140 in 2018 naar € 157 in 2019. Deze stijging wordt grotendeels veroorzaakt door de eerdergenoemde eenmalige kosten.

3.6 Kosten uitvoering vermogensbeheer

Bedragen x € 1.000	2019				2018 ¹			
	Beheer- kosten	Transactie- kosten	Aan- en verkoop- kosten	Totaal vermogens- beheerkosten	Beheer- kosten	Transactie- kosten	Aan- en verkoop- kosten	Totaal vermogens- beheerkosten
Kosten per beleggingscategorie								
Vastgoed					7			7
Aandelen	227	71		298	122	4		126
Alternatieve beleggingen								
Vastrentende waarden	617	113	93	823	427	108	61	596
Hedgefunds								
Commodities								
Overige beleggingen								
Totaal kosten excl. Overlay	844	184	93	1121	556	112	61	729
Kosten overlay beleggingen	19	12		31	15	11		26
Totaal kosten incl. overlay	863	196	93	1152	571	123	61	755
Overige vermogensbeheerkosten								
Kosten vermogensbeheer pensioenfondsen								
Kosten fiduciair beheer	106			106	61			61
Bewaarloon	66			66	58			58
Advieskosten vermogensbeheer	22			22	31			31
Overige kosten vermogens- beheer	172			172	191			191
Totale overige kosten vermogensbeheer	366			366	341			341
Totale kosten vermogensbeheer	1.229	196	93	1.518	912	123	61	1.096

BPZ kent geen prestatie gerelateerde vergoedingen toe aan de vermogensbeheerder. De prestatie gerelateerde kosten zijn daarom nihil. De beheerkosten stijgen jaar op jaar door de toegenomen omvang van het vermogen.

Indirecte beheerskosten binnen een beleggingsfonds worden berekend op basis van de TER (= Total Expense Ratio). Dit zijn de totale kosten die gelden binnen dat beleggingsfonds. Als deze TER niet beschikbaar is, wordt gebruik gemaakt van het schattingsmodel van de Pensioenfederatie.

De totale kosten vermogensbeheer inclusief transactiekosten en aan- en verkoopkosten zijn € 1.518.000 in 2019. In procenten van het gemiddeld belegd vermogen ($(€ 287.358.000 + € 430.505.000) : 2 = € 358.932.000$) zijn deze kosten 0,42%. De totale kosten vermogensbeheer exclusief transactiekosten en aan- en verkoopkosten zijn € 1.322.000 in 2019. In procenten ten opzichte van het gemiddeld belegd vermogen is dat 0,37%. De transactiekosten en aan- en verkoopkosten zijn samen € 289.000 in 2019, wat in procenten van het gemiddeld belegd 0,081% is.

¹ De cijfers over 2018 zijn aangepast op het punt van de transactiekosten en de aan- en verkoopkosten. Deze kosten waren in 2018 op basis van schattingen opgenomen. Gebleken is dat deze schattingen fors afwaken van de feitelijk gerealiseerde kosten. Daarom zijn nu de feitelijk gerealiseerde kosten opgenomen.

De overige vermogensbeheerkosten bestaan uit:

- o De kosten van het fiduciair beheer door BNP Paribas.
- o De kosten van bewaarloon door CACEIS.
- o De advieskosten vermogensbeheer van de beleggingsadviseur (en in 2018 ook de kosten van de ALM-studie).
- o Overige kosten vermogensbeheer. Dit betreft onder meer administratiekosten, bankkosten, de kosten voor tax reclaim en diverse kosten van CACEIS voor overige dienstverlening betreffende het beheer van het vermogen.

De kosten in voorgaande tabel omvatten naast de kosten, zoals gerapporteerd in de jaarrekening, dus ook een uitsplitsing van “onzichtbare kosten” voor beheer van onderliggende beleggingsfondsen. Hiervan zijn de kosten verwerkt in het beleggingsrendement. In de jaarrekening worden alleen (directe) kosten getoond die het fonds op factuurbasis betaalt aan de tegenpartijen, waardoor deze cijfers niet aansluiten. Het doel van deze tabel is om extra inzicht te verschaffen in lijn met het rapport van de Pensioenfederatie “Aanbevelingen uitvoeringskosten” dat in februari 2016 is gepubliceerd.

De totale kosten uitgedrukt in het gemiddeld belegd vermogen zijn naar het oordeel van het bestuur redelijk te noemen. De totale kosten voor het vermogensbeheer waren 0,55% in 2016, 0,42% in 2017 en 0,44% in 2018. In 2019 bedragen de kosten voor het vermogensbeheer 0,42% van het gemiddeld belegd vermogen. Het eerdergenoemde LCP-rapport geeft gemiddelde vermogensbeheerkosten op voor fondsen met een belegd vermogen van € 100 miljoen tot € 1 miljard van 0,43% van het vermogen (inclusief transactiekosten). Het bestuur is van mening dat de gemaakte kosten in lijn liggen met wat gebruikelijk is in de markt. Het bestuur blijft onderzoeken of een kostenefficiëntere inrichting van de portefeuille mogelijk is.

3.7 Risicoparagraaf

Pensioenfondsbesturen moeten voldoen aan alle wet- en regelgeving en controle hebben over alle risico's die zich voordoen. De Pensioenwet verplicht het bestuur tot het treffen van maatregelen voor een integere en beheerste bedrijfsvoering. Deze verplichting gaat verder dan de maatregelen die het bestuur heeft getroffen op het gebied van compliance en de gedragscode die het fonds heeft. Het gaat om een integraal risicobeleid, waarbij integriteitsrisico's en ook andere risico's in kaart worden gebracht. DNB volgt het risicomanagement van fondsen nauwgezet. Voor DNB geldt dat het bestuur van een pensioenfonds uiteindelijk altijd voor alles verantwoordelijk is. Deze verantwoordelijkheid kan het pensioenfonds niet uitbesteden. Daarbij is integraal risicomanagement meer dan een proces alleen. Het omvat ook continue beoordeling en daar waar nodig bijsturing. Integraal risicomanagement is niet statisch. Het moet worden aangepast aan de veranderende omstandigheden. Dat vraagt van het bestuur van het pensioenfonds risicobewustzijn, gezond verstand, kennis en een voortdurende kritische houding. Het risicobeheer wordt door het bestuur regelmatig besproken. Het betreft niet alleen financiële risico's maar ook niet-financiële risico's.

3.7.1 Integraal risicomanagement bij BPZ

Het risicomanagement van BPZ is er niet op gericht om risico's per definitie uit te sluiten, maar om risico's op een verantwoorde wijze te beheersen. Dit vereist allereerst een grondige analyse van de risico's waarmee BPZ wordt c.q. kan worden geconfronteerd. Vervolgens is het ontwerpen en uitvoeren van een stelsel van beheersmaatregelen, en ook de monitoring van de effecten daarvan, nodig. Het integraal risicomanagement is ingericht op basis van het 'three lines of defense'-model.

- o Het bestuur is primair verantwoordelijk voor de resultaten, operatie, compliance en effectieve controle van de risico's (de eerste lijn). Binnen het bestuur is een bestuurslid de portefeuillehouder voor het risicomanagement. Dit bestuurslid heeft een proactieve en initiatiefrijke houding op bovengenoemde aspecten en volgt de ontwikkelingen op het gebied van risicomanagement. Daarnaast is deze bestuurder betrokken bij de voorbereiding van risico-onderwerpen voor het bestuur, zoals het vaststellen van de risicobereidheid.
- o De tweede lijn toetst en adviseert over de eerstelijns risicomanagementactiviteiten. Hierin is een rol voor de sleutelfunctiehouders van de risicobeheerfunctie en de actuariële functie. Ook de compliance officer, het belanghebbendenorgaan en de externe adviseurs vervullen een tweedelijns functie.
- o De externe accountant, de certificerend actuaaris, de sleutelfunctiehouder interne audit alsook de raad van toezicht (derde lijn) geven een oordeel over ontwerp en effectiviteit van de beheersing, inclusief eerste- en tweedelijns risicomanagementactiviteiten.

In de praktijk wordt de 'first line of defense' al voor een belangrijk deel (indirect) ingevuld door of via ingehuurde partijen (externe uitvoerders, bestuursondersteuning, custodian, etc.). Vanwege de uitbesteding werken sommige risico-items als communicerende vaten: zo is het operationele risico beperkt, terwijl het uitbestedingsrisico juist hoger is omdat alles is uitbesteed. De verschillende risico's kennen verschillende rapportages. Deze rapportages worden in het bestuur besproken.

3.7.2 De belangrijkste risico's

De belangrijkste risico's waarmee BPZ kan worden geconfronteerd zijn de volgende:

Financiële risico's

- o renterisico
- o marktrisico
- o valutarisico
- o kredietrisico
- o liquiditeitsrisico
- o verzekeringstechnisch risico
- o ESG-risico

Niet-financiële risico's

- o uitbestedingsrisico en operationeel risico
- o integriteitsrisico
- o juridisch risico
- o reputatierisico
- o IT-risico

Deze individuele risico's worden achtereenvolgens beschreven. Daarbij wordt aangegeven:

- o welke mate van risico BPZ wenst te lopen. Dit wordt de risicobereidheid genoemd;
- o hoe dat risico wordt beoordeeld vóór het treffen van beheersmaatregelen. Dit is het zogenoemde bruto risico;
- o welke beheersingsmaatregelen zijn getroffen en hoe groot het risico daarna is, het zogenoemde netto risico.

BPZ heeft er nu voor gekozen om de grootte van de risico's aan te duiden met de indeling hoog, midden of laag. Op kwartaalbasis toetst BPZ middels een integraal risico dashboard of het netto risico nog in overeenstemming is met de risicobereidheid. Ook zijn de strategische risico's opgenomen in het risico dashboard en wordt er melding gedaan van eventuele incidenten gedurende de rapportageperiode. Voor de financiële risico's zal voorts een indicatie worden gegeven van de impact van het risico op de dekkingsgraad dan wel anderszins. Dit is de impact per 31 december 2019.

Renterisico

Dit is het risico dat rentefluctuaties kunnen leiden tot ongewenste effecten op de balans en het resultaat, als gevolg van het niet op elkaar afgestemd zijn van de beleggingen en de pensioenverplichtingen in termen van rentevoet en rente typische looptijden. Het risico wordt als hoog ingeschat vanwege de karakteristieken van het fonds. BPZ is namelijk per 1 januari 2015 gestart met de opbouw van pensioen en heeft daardoor pensioenverplichtingen met een lange looptijd. Pensioenverplichtingen met een lange looptijd zijn erg gevoelig voor rentefluctuaties. Het bruto renterisico is dan ook hoog. Het renterisico dat BPZ bereid is te lopen, is middel/ laag. Het risico wordt niet volledig afgedekt, omdat het bestuur ervan uitgaat dat de huidige lage rente op termijn weer terug zal gaan naar een hoger niveau, dat meer in lijn ligt met het langjarig gemiddelde.

Het fonds beheerst het renterisico door het voor een belangrijk deel af te dekken. Strategisch wordt het renterisico door middel van de matching portefeuille in principe voor 55% afgedekt, waarbij geldt dat deze 55% wordt gemeten aan de zuivere marktwaarde van de nominale verplichtingen. De bandbreedte voor het niveau van de renteafdekking is 45%-65%. Hierbij geldt als randvoorwaarde dat de afdekking van het renterisico van de pensioenverplichtingen gewaardeerd tegen de door DNB

gepubliceerde rentetermijnstructuur niet uit mag gaan boven 100%. De afdekking van het renterisico wordt vormgegeven in de matching portefeuille, die voor een belangrijk deel wordt ingevuld met LDI-pools met verschillende looptijden, zodanig dat naast het renterisico ook het zogenoemde curverisico wordt ondervangen. Door deze beheersmaatregel is het netto renterisico laag.

Renterisico	
Risicobereidheid	Middel/ laag
Bruto risico vóór beheersmaatregelen	Hoog
Netto risico na beheersmaatregelen	Laag
Indicatie impact risico na beheersmaatregelen	Als de rente bij alle looptijden met 0,1%-punt daalt, dan daalt de dekkingsgraad van de opgebouwde pensioenverplichtingen met ongeveer 0,5%-punt.

Marktrisico

Het risico als gevolg van het blootstaan aan wijzigingen in marktprijzen van verhandelbare financiële instrumenten binnen de beleggingsportefeuille. Het bruto risico is hoog, gezien ook de omvang van de aandelenbeleggingen van BPZ binnen de totale beleggingsportefeuille. BPZ is bereid een hoog/ middel risico te lopen. De reden daarvoor is dat wordt beoogd om de positieve kant van het risico, het zogenoemde opwaarts potentieel, te benutten ten behoeve van de financiering van voorwaardelijke toeslagverlening. Door het bestuur is er dan ook bewust voor gekozen om het marktrisico niet af te dekken. Het beleid over dit risico wordt vastgesteld door middel van een ALM-proces. De beleggingsmix wordt zodanig vastgesteld dat het marktrisico acceptabel is. Er wordt binnen de mogelijkheden gebruik gemaakt van spreiding over en binnen de verschillende beleggingscategorieën. Deze spreiding leidt tot enige verlaging van het risico.

Marktrisico	
Risicobereidheid	Hoog/ middel
Bruto risico vóór beheersmaatregelen	Hoog
Netto risico na beheersmaatregelen	Hoog/ middel
Indicatie impact risico na beheersmaatregelen	Als de waarde van alle aandelen met 10% daalt, dan daalt de dekkingsgraad met ruim 3%-punt.

Valutarisico

Het risico van onvoldoende afstemming tussen activa en passiva op het gebied van vreemde valuta. Voor BPZ geldt dat het valutarisico in de return portefeuille aanwezig is, omdat daarin aandelen zitten die zijn genoteerd in een andere valuta dan de euro. Het bruto risico wordt door het bestuur als hoog/ middel beoordeeld. Het valutarisico dat BPZ bereid is te lopen, is middel. Deze risicobereidheid is onder meer ingegeven door het ECB-beleid dat is gericht op verzwakking van de euro met het oog op de inflatiedoelstelling van 2%. De beheersing van het valutarisico vindt plaats door gedeeltelijke afdekking van het valutarisico op de Amerikaanse dollar. De afdekking van de dollar is per 1 januari 2019 strategisch 50%. De afdekking van het valutarisico op de vele andere, kleinere valuta wordt achterwege gelaten omdat een afdekking veelal niet kostenefficiënt kan worden uitgevoerd.

Valutarisico	
Risicobereidheid	Middel
Bruto risico vóór beheersmaatregelen	Hoog/ Middel
Netto risico na beheersmaatregelen	Middel
Indicatie impact risico na beheersmaatregelen	Als de waarde van alle buitenlandse valuta's met 20% daalt, dan daalt de dekkingsgraad met afgerond 5%-punt.

Kredietrisico

Het risico dat een tegenpartij contractuele of andere overeengekomen verplichtingen (waaronder verstrekte kredieten, leningen, vorderingen en ontvangen garanties) niet nakomt, bijvoorbeeld door faillissement of door het aan beperkingen onderhevig zijn van

buitenlandse betalingen. Bij het gebruik maken van rentederivaten en valutatermijncontracten ontstaan kredietrisico's op de tegenpartijen wanneer de derivaten een positieve marktwaarde hebben. Het bruto kredietrisico is als middel beoordeeld. Het kredietrisico dat BPZ nu bereid is te lopen, is laag. BPZ hanteert als norm voor het tegenpartijrisico een minimale kredietwaardigheid waarbij het volgende geldt:

- Minimale rating tegenpartij volgens ratingsysteem S&P : A
- Minimale rating tegenpartij volgens ratingsysteem Moody's : A2
- Minimale rating tegenpartij volgens ratingsysteem Fitch : A

Het risico wordt beheerst door selectie van solide tegenpartijen en tegenpartijlimieten (al dan niet in combinatie met zekerheidsstellingen) en door een zeer frequente uitwisseling van onderpand. BPZ heeft beleid vastgelegd ten aanzien van minimale creditratings van tegenpartijen. Deze ratings worden maandelijks gerapporteerd door de vermogensbeheerder. Door de toename van de belegging in hypotheken is het kredietrisico toegenomen. Overigens zijn historisch gezien betalingsachterstanden en verliezen op hypotheken tot nu toe heel beperkt gebleven. Gekozen is voor een beleggingsfonds dat hypotheken uitgeeft onder de nieuwe fiscale spelregels voor hypotheken waardoor het risico naar het oordeel van het bestuur beperkt is. Mede ook in het licht van het deel van het vermogen wat hierin wordt belegd. De rekening courant verhouding met de herverzekeraar (kortleven- en arbeidsongeschiktheidsrisico) is ook in 2019 actief gemonitord.

Kredietrisico	
Risicobereidheid	Laag
Bruto risico vóór beheersmaatregelen	Middel
Netto risico na beheersmaatregelen	Laag
Indicatie impact risico na beheersmaatregelen	Als het kredietrisico dat het fonds nu loopt en dat is berekend volgens de rekenregels behorend bij het vereist eigen vermogen, zich nu volledig voordoet, dan daalt de dekkingsgraad van het fonds met ongeveer 6%-punt.

Liquiditeitsrisico

Het risico dat liquiditeitstekorten kunnen optreden als gevolg van het onvoldoende op elkaar afgestemd zijn van de timing en de omvang van inkomende en uitgaande kasstromen. Uit hoofde van derivaten(constructies) kan ook een liquiditeitsrisico ontstaan. Ook wordt onder liquiditeitsrisico de verhandelbaarheid van beleggingsstukken verstaan. Dit risico is in het beleggingsbeleid geïntegreerd en wordt gemonitord. De beleggingen zijn onder normale marktomstandigheden liquide (slechts de hypothekenportefeuille is minder liquide). Het bruto liquiditeitsrisico is beoordeeld als laag. Omdat BPZ een pensioenfonds is met, ten opzichte van het vermogen, hoge maandelijks premie-inkomsten en relatief zeer lage maandelijks uitgaven, kan en is BPZ in staat een relatief hoog liquiditeitsrisico te dragen. Elk jaar wordt er een liquiditeitsbegroting opgesteld, die vervolgens maandelijks wordt gemonitord en zo nodig bijgesteld. Hiermee wordt bij de invulling van de beleggingen rekening gehouden. De liquiditeitsbehoefte is in kaart gebracht en daarin kan nu volledig worden voorzien vanuit de maandelijks premie-inkomsten.

Liquiditeitsrisico	
Risicobereidheid	Middel
Bruto risico vóór beheersmaatregelen	Laag
Netto risico na beheersmaatregelen	Laag
Indicatie impact risico na beheersmaatregelen	Als de met valutatermijncontracten afgedekte Amerikaanse dollar met 20% stijgt, dan is er uit hoofde van die valutatermijncontracten ultimo 2019 een liquiditeitsbehoefte van afgerond € 10 miljoen. Ter indicatie, de maandelijks premie ligt boven de € 7 miljoen.

Verzekeringstechnisch risico

Het risico dat uitkeringen (nu dan wel in de toekomst) niet gefinancierd kunnen worden vanuit premie- en/of beleggingsinkomsten, als gevolg van onjuiste en/of onvolledige (technische) aannames en grondslagen. Bij het verzekeringstechnisch risico onderscheiden zich de volgende risicosoorten:

- o het langlevenrisico is het risico dat mensen later overlijden dan aangenomen in de veronderstellingen;
- o het kortlevenrisico is het risico dat mensen eerder overlijden dan aangenomen in de veronderstellingen. Op dat moment gaat voor de deelnemers met een partner en/of kinderen een partner- en/of wezenpensioen in.
- o arbeidsongeschiktheid: in de technische voorzieningen houdt het fonds een voorziening aan voor deelnemers aan wie premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid is verleend.

Het bruto verzekeringstechnisch risico is als middel beoordeeld. De risicobereidheid van BPZ bij dit risico is laag. De reden daarvoor is wanneer dit risico te groot is, het op een ongewenste wijze bijdraagt aan de volatiliteit van de dekkinggraad. Beheersing vindt plaats doordat het fonds de meest recente overlevingstafel van het Actuarieel Genootschap bij de bepaling van de technische voorzieningen hanteert, waarin begrepen de verwachte toekomstige verbetering van de levensverwachting. Theoretisch zou deze aanname voldoende moeten zijn om de stijging van de levensverwachting in Nederland op te vangen. Ook hanteert het fonds een correctie voor de verwachte levensverwachting van de populatie van het fonds ten opzichte van de totale Nederlandse bevolking (ervaringssterfte).

Een hogere toename van de levensverwachting dan verwacht in deze overlevingstafel zal gefinancierd moeten worden uit de return portefeuille en leiden tot een lagere toeslag. Periodiek zal het bestuur de eigen correctiefactoren toetsen ten opzichte van de totale Nederlandse bevolking (ervaringssterfte). Het risicokapitaal voortvloeiende uit het arbeidsongeschiktheids- en kortlevenrisico is op stop-loss basis herverzekerd.

Verzekeringstechnisch risico	
Risicobereidheid	Laag
Bruto risico vóór beheersmaatregelen	Middel
Netto risico na beheersmaatregelen	Laag
Indicatie impact risico na beheersmaatregelen	Een overgang naar een nieuwe overlevingstafel van het Actuarieel Genootschap kan een verhogend of verlagend effect op de dekkinggraad hebben. De laatste aanpassing van de overlevingstafel had een positief effect van 1,3%-punt op de dekkinggraad.

ESG-risico

De negatieve (lange termijn) consequenties van niet-duurzame ecologische, economische of sociale ontwikkelingen op de toekomstige waarde van de beleggingen. ESG-factoren zijn van invloed op het beleggingsrisico. Goede governance is voorwaarde voor voorspelbaarheid en verbetering van de prestaties van de onderneming. Het ESG- risico scoort zowel bruto als netto hoog, terwijl de risicobereidheid gemiddeld is. Er is in met name zakelijke waarden onvoldoende zicht op de ESG-score van de portefeuille. Beheersmaatregelen om dit netto risico in lijn te brengen met de risicobereidheid kennen een langer dan gewenste doorlooptijd, maar zullen naar verwachting in het eerste half jaar van 2020 geïmplementeerd kunnen worden als de hiervoor uitgezette acties tot positief resultaat leiden.

ESG-risico	
Risicobereidheid	Middel
Bruto risico vóór beheersmaatregelen	Hoog
Netto risico na beheersmaatregelen	Hoog

Uitbestedingsrisico en operationeel risico

Het uitbestedingsrisico dat de continuïteit, integriteit en/of kwaliteit van de aan derden uitbestede werkzaamheden (waaronder administratie, vermogensbeheer, bestuursondersteuning en externe adviseurs) wordt geschaad, dan wel door deze derden ter

beschikking gestelde apparatuur en personeel wordt geschaad. Het operationele risico hangt samen met ondoelmatige of onvoldoende doeltreffende back-up & recovery procedure, toegangsbeveiligingen en testprocedures.

De hoogte van het uitbestedingsrisico vermogensbeheer wordt door het bestuur als middel geschat. Dit mede in het licht van de relatief eenvoudige opzet van het beleggingsbeleid. De hoogte van het uitbestedingsrisico administratie is door het bestuur eveneens als middel geschat. Dit gezien de relatief eenvoudige regeling zonder inbreng van het verleden per 1 januari 2015. De risicobereidheid van BPZ voor wat betreft het uitbestedingsrisico is laag. Risico's die zich kunnen voordoen bij uitbesteding, kunnen snel leiden tot reputatieschade en BPZ wenst dat risico voor zover mogelijk te beperken.

Bij de uitbesteding verlangt het bestuur waarborgen ter beperking/voorkoming van de gesignaleerde risico's. Daartoe worden procedures opgenomen in de overeenkomst met de 'aannemer' voor de uitbestede werkzaamheden, bij voorkeur in de vorm van een Service Level Agreement. Hierin worden in beginsel onderwerpen als kwaliteit, doorlooptijd, calamiteitbeheersing, tijdigheid, en ook beëindigingsclausules opgenomen. Daarnaast verkrijgt het bestuur een rapportage niet-financiële risico's van de uitvoerder. Er zal uitsluitend tot uitbesteding van werkzaamheden worden overgegaan als BPZ voldoende waarborgen verkrijgt voor het handhaven van een beheerste en integere bedrijfsvoering en ook ter zake van fraudepreventie.

Het bestuur zal ook haar dienstverleners periodiek reviewen, vergoedingen toetsen en waar gewenst een 'second opinion' vragen. Voor de controle op de administratie laat het bestuur de administrateur periodiek verantwoording afleggen, onder meer door middel van het verstrekken van kwartaalrapportages en -overzichten. Ook vindt jaarlijks een audit op de administratie plaats (Impero). Voor wat betreft de uitbestede partijen monitort het bestuur op kwartaalbasis de prestaties van die partijen, mede op basis van de door de uitbestede partijen aangeleverde rapportages.

Deze rapportages behelzen o.a.:

- o de Service Level Agreement op kwartaalbasis van de administrateur over de tijdigheid van de dienstverlening;
- o de kwartaalrapportage niet-financiële risico's van de administrateur over de dienstverlening;
- o een jaarlijkse ISAE 3402 en ook ISAE 3000 rapportage van de administrateur;
- o een zogenoemde Impero auditrapportage ten aanzien van de juistheid van de administratie welke jaarlijks wordt ontvangen vanuit de administrateur;
- o de registratie van de (financiële) gegevens van BPZ (maandelijks);
- o de stand van zaken van betalingen door de aangesloten werkgevers (maandelijks);
- o behandeling van klachten van de aangesloten ondernemingen en van (gewezen) deelnemers (maandelijks).

Het bestuur neemt ook mee in zijn beoordeling:

- o de (jaarlijkse) bevindingen van de accountant over de administratie;
- o eventuele signalen van de aangesloten werkgevers en de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden, al dan niet via de betrokken cao-partijen.

De vermogensbeheerder en custodian handelen daarnaast volgens het door het bestuur verleende mandaat en verstrekken daarbij vergelijkbare verantwoordingsrapportages.

Uitbestedingsrisico en operationeel risico	
Risicobereidheid	Laag
Bruto risico vóór beheersmaatregelen	Middel
Netto risico na beheersmaatregelen	Laag

Integriteitsrisico

Het risico dat de integriteit van het fonds wordt beïnvloed als gevolg van niet integere, onethische gedragingen van de organisatie in het kader van wet- en regelgeving en door het fonds opgestelde normen. Onderdelen van het integriteitsrisico zijn: benadeling derden, voorwetenschap, witwassen, terrorismefinanciering, belangenverstremgeling, fraude en onbehoorlijk handelen. Integriteit wordt mede ingevuld door het uitdragen van een integere bedrijfscultuur door het bestuur. Het bruto risico is door het bestuur als middel/ laag beoordeeld. De risicobereidheid is eveneens laag, omdat integriteit zeer hoog in het vaandel staat bij BPZ.

Het risico van benadeling door derden en belangenverstremgeling wordt beheerst doordat bij het fonds een gedragscode van kracht is. De maatregelen tegen benadeling door derden en belangenverstremgeling zijn hierin als artikelen opgenomen. Het bestuur heeft een verklaring over beheerst beloningsbeleid opgesteld en vraagt van de externe partijen waarmee zij zakendoet ook een verklaring in deze. Dit om handelen naar aanleiding van financiële prikkels te voorkomen. Daarnaast heeft het bestuur contractueel met haar zakelijke relaties vastgelegd dat zij zich houden aan de geldende wet- en regelgeving. Ook heeft het bestuur een incidenten- en klokkenluidersregeling opgesteld. Het fonds heeft een externe compliance officer aangesteld. De compliance officer houdt toezicht op naleving van de gedragscode. Het bestuur controleert periodiek of de gedragscode van de externe partijen verbonden aan BPZ minimaal gelijkwaardig is aan de gedragscode van BPZ zelf. Eventuele afwijkingen worden alleen gemotiveerd door het bestuur geaccordeerd. In aanvulling hierop voert het bestuur jaarlijks een risicoanalyse integriteit en belangenverstremgeling uit. Het uitdragen van een integere bedrijfscultuur door het bestuur vindt onder meer plaats door:

- o de invoering van een vast agendapunt 'Meldingen in het kader van de gedragscode';
- o belangen afwegen bij besluitvorming (evenwichtigheid);
- o consistent handelen;
- o voorbeeldgedrag.

Integriteitsrisico	
Risicobereidheid	Laag
Bruto risico vóór beheersmaatregelen	Middel/ Laag
Netto risico na beheersmaatregelen	Laag

Juridisch risico

Het risico samenhangend met (veranderingen in en naleving van) wet- en regelgeving, het mogelijk bedreigd worden van haar rechtspositie, met inbegrip van de mogelijkheid dat contractuele bepalingen niet afdwingbaar of niet correct gedocumenteerd zijn. Juridische risico's kunnen zich onder meer voordoen op het gebied van de governance binnen BPZ, de fondsdocumenten, de administratieve uitvoering, de verslaglegging, de beleggingen, de communicatie (de toeslagverlening kan hierbij een belangrijke rol spelen) en de uitbestedingen. Het bruto risico is als middel/laag beoordeeld. De risicobereidheid is ook laag. Wat hierbij voor het fonds vooral van belang is, zijn de risico's van de veranderende wet- en regelgeving en de wijze waarop deze wijzigingen vertaald worden in het beleid, de uitvoering en de controlemechanismen binnen BPZ en de aan derden uitbestede processen. Dit risico wordt beperkt doordat het bestuur zich onder andere op de hoogte laat houden door adviseurs en de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van het bestuur en overige betrokken partijen helder heeft vastgelegd. Voorts staan de veranderingen welke de pensioenuitvoering direct raken standaard geagendeerd met een voortgangsrapportage voor iedere bestuursvergadering. Eventuele aansprakelijkheid is voldoende formeel vastgelegd.

Juridisch risico	
Risicobereidheid	Laag
Bruto risico vóór beheersmaatregelen	Middel/ Laag
Netto risico na beheersmaatregelen	Laag

Reputatierisico

Het risico dat het vertrouwen van de achterban en de belanghebbenden afneemt. Het bestuur beoordeelt het reputatierisico als middel. De risicobereidheid van BPZ is laag, omdat het bestuur een goede reputatie zeer belangrijk acht. Vertrouwenwekkend daarbij is dat er sinds de start van BPZ nieuwe ondernemingen vrijwillig zijn aangesloten bij BPZ. Om het reputatierisico te beperken zal het bestuur adequaat moeten inspelen op mogelijke kwesties en haar achterban en de belanghebbenden transparant, duidelijk en proactief moeten informeren.

Reputatierisico	
Risicobereidheid	Laag
Bruto risico vóór beheersmaatregelen	Middel
Netto risico na beheersmaatregelen	Laag

IT-risico

Het risico dat bedrijfsprocessen en informatievoorziening onvoldoende integer, niet continu of onvoldoende beveiligd worden ondersteund door IT. Door de technologische ontwikkelingen en de noodzaak om mede uit kostenoverwegingen steeds efficiënter te werken zal de digitalisering van processen in de komende jaren verder toenemen. Mensen verwachten ook dat gegevens 24/7 online benaderbaar zijn. Dit betekent dat het belang van een correcte IT-uitvoering verder toeneemt. Door de koppeling van gegevens en de online beschikbaarheid nemen tegelijkertijd de veiligheidsrisico's toe. BPZ heeft gekozen voor een uitvoerder die de middelen heeft om te investeren in IT. Het bestuur beoordeelt het IT-risico als middel. De risicobereidheid van BPZ is laag, omdat een adequate IT een cruciaal aspect is van een goede uitvoering door BPZ. In 2019 is het IT- en informatiebeveiligingsbeleid opgesteld. Deze wordt jaarlijks aan de uitbestedingspartijen voorgelegd. Ook is in 2019 op basis van een uitvraag van DNB aan grote pensioenfondsen een IT- en informatiebeveiliging risico self assessment uitgevoerd door het fonds. Daarnaast wordt er jaarlijks een onafhankelijke audit (ISAE 3000) uitgevoerd op de IT-processen binnen de pensioenadministratie. Bij grote veranderingen monitort het bestuur de aanpassingen aan de hand van een voortgangsrapportage van Achmea. Op basis hiervan is het bestuur van mening dat het netto risico na beheersmaatregelen laag is.

IT-risico	
Risicobereidheid	Laag
Bruto risico vóór beheersmaatregelen	Middel
Netto risico na beheersmaatregelen	Laag

3.7.3 Risico's die zich in 2019 hebben voorgedaan

In 2019 hebben zich voor BPZ de volgende risico's voorgedaan:

- o De rentes waren in 2019 zeer beweeglijk. Zie ook paragraaf 3.4.1. De dekkingsgraad is uiteindelijk gedaald van 104,7% per 1 januari 2019 naar 104,5% per 31 december 2019. De invloed van de verandering van de renterijnstructuur op de dekkingsgraad bedroeg -22,7%-punt. Het effect van de premie op de dekkingsgraad was -0,7%-punt.
- o De aandelenmarkten waren zeer volatiel in 2019. In 2018 daalden de aandelenmarkten enorm. In 2019 was er gelukkig sprake van een forse stijging. Aandelen wereldwijd ontwikkelde markten stegen met 31,03%, aandelen opkomende markten met 21,34% en aandelen Europese Small Caps met 14,66%. Zie ook paragraaf 3.4.2. De invloed van de rendementen op de dekkingsgraad in 2019 was 26,0%-punt.
- o Er zijn in 2019 geen meldingen gedaan aan de Autoriteit Persoonsgegevens (AP).
Er was sprake van twee fouten bij de pensioenuitvoeringsorganisatie. Gebleken was dat niet alle nota's die geplaatst waren op het werkgeversportaal zichtbaar waren voor de werkgever. Dit had te maken met een foutieve instelling en is opgelost. Daarnaast is per abuis een bestand met premieberekeningen op de beveiligde omgeving van een verkeerde werkgever geplaatst. De gegevens waren niet herleidbaar naar een specifiek persoon aangezien het bestand voldoende geanonimiseerd was. Er is vastgesteld dat er geen sprake was van een meldingswaardig datalek richting de AP.

3.7.4 Risicomanagement

Het bestuur heeft aan de hand van de strategische doelstellingen een handboek Integraal Risicomanagement (IRM) uitgewerkt, vastgesteld en geïmplementeerd. Het IRM wordt gevoerd op basis van een aantal concrete meetbare doelstellingen. De sleutelfunctie risicobeheer verzorgt met ingang van 2019 de tweedelijns onafhankelijke risico opinie op de voorleggers van de bestuursvergaderingen. In 2019 is eveneens een dashboard ingericht welke op kwartaalbasis besproken wordt waarbij de bruto risico's, beheersmaatregelen en netto risico's worden vastgesteld. Inmiddels is de risicomanagementcyclus meerdere malen doorlopen. Daarnaast is in 2019 het IT- en informatiebeveiligingsbeleid opgesteld en een IT- en informatiebeveiliging risico self assessment uitgevoerd door het fonds.

4 Uitvoering van de pensioenregeling

4.1 Inleiding

BPZ voert de pensioenregeling uit zoals die is afgesproken door cao-partijen en vastgelegd in de “Collectieve Arbeidsovereenkomst over Pensioenen 2015 voor de Zuivelindustrie”. De pensioenregeling is nader uitgewerkt in het pensioenreglement en de statuten. Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de belangrijkste kenmerken van de pensioenregeling van het fonds. Daarnaast komen de wijzigingen in statuten en reglementen die in 2019 zijn doorgevoerd aan de orde.

4.2 De pensioenregeling

Pensioensysteem en premiebijdragen

De pensioenregeling is een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling op basis van een collectieve beschikbare premieregeling. De aangesloten ondernemingen zoals vermeld in het “Pensioenakkoord pensioen-cao 2015-2019” stellen gemiddeld 17,1% van de som van de gemaximeerde salarissen beschikbaar. De aangesloten werkgevers dragen de actuarieel gedempte premie af met een op- of afslag zodanig dat de gemiddelde premie 17,1% bedraagt. Deze op- of afslag wordt jaarlijks vastgesteld. Als deze pensioenpremie in een bepaald jaar niet voldoende is om de nagestreefde pensioenopbouw voor dat jaar te realiseren, zal de pensioenopbouw in dat jaar naar rato van het premietekort lager worden vastgesteld, tenzij op andere wijze in het premietekort kan worden voorzien. Het (extra) partner- en wezenpensioen wordt niet lager vastgesteld in geval van een premietekort.

Toetredingsleeftijd

De toetredingsleeftijd is de eerste dag van de maand waarin de werknemer 18 jaar wordt of de latere datum van indiensttreding. Er is aanspraak op partner- en wezenpensioen voor werknemers jonger dan 18 jaar.

Pensioenrichtleeftijd

Het ouderdomspensioen gaat standaard in op de dag waarop de deelnemer 68 jaar wordt.

Maximum pensioengevend salaris

Het maximale pensioengevend salaris is € 66.406 (2019). Dit bedrag wordt jaarlijks per 1 januari aangepast aan de loonronde in de cao voor de zuivelindustrie.

Vast salaris

Het vaste salaris is het vastgestelde schaalsalaris verhoogd met de persoonlijke toeslag en de vaste toeslagen. Vaste toeslagen zijn de vakantietoeslag, de eindejaarsuitkering, de E.H.B.O-diplomatoeslag en de BHV-toeslag.

Variabel salaris

Het variabele salaris is het totaal aan uitbetaalde variabele toeslagen. Als variabele toeslag wordt aangemerkt de toeslag uit hoofde van arbeid in ploegendienst, arbeid op onaangename uren, arbeid in het weekeinde, arbeid op feestdagen, vergoeding van consignatie en extra opkomst en de over voornoemde variabele toeslagen berekende vakantietoeslag en eindejaarsuitkering. Beloning voor overwerk wordt niet als variabel salaris aangemerkt.

Franchise

De franchise is € 16.156 (2019). De franchise wordt jaarlijks per 1 januari aangepast aan de loonronde in de cao voor de zuivelindustrie.

Pensioengrondslag A en B

Pensioengrondslag A is het vaste salaris op 1 januari van enig jaar of op latere datum van indiensttreding vermindert met de franchise. Pensioengrondslag B is het variabele salaris over het kalenderjaar voorafgaand aan de 1^e januari van enig jaar.

Ouderdomspensioen

Jaarlijks wordt 1,7% (2019) van de pensioengrondslagen A en B aan ouderdomspensioen opgebouwd. Dit betreft de nagestreefde pensioenopbouw. Bij premietekort wordt de opbouw van het ouderdomspensioen naar rato van het tekort vermindert.

Partnerpensioen

Het partnerpensioen is op risicobasis verzekerd. Het is gelijk aan 1,3125% van de pensioengrondslagen A en B gerekend tot de pensioenrichtleeftijd als de deelnemer niet voordien zou zijn overleden. Het partnerpensioen wordt niet vermindert in geval van premietekort.

Wezenpensioen

Het wezenpensioen is op risicobasis verzekerd. Het is per kind gelijk aan 0,2625% van de pensioengrondslagen A en B gerekend tot de pensioenrichtleeftijd als de deelnemer niet voordien zou zijn overleden. Voor volle wezen wordt het wezenpensioen verdubbeld. Het wezenpensioen wordt niet vermindert in geval van premietekort. Het wezenpensioen wordt uitgekeerd tot het kind 18 jaar wordt. Kinderen die per week meer dan 20 uur onderwijs of een beroepsopleiding volgen, ontvangen wezenpensioen tot hun 27ste jaar.

Extra nabestaandenpensioen (extra partner- en wezenpensioen)

BPZ biedt aangesloten werkgevers de mogelijkheid een dekking voor extra nabestaandenpensioen (extra partner- en wezenpensioen) over verstreken diensttijd op risicobasis te verzekeren bij BPZ als en voor zover er over de verstreken diensttijd geen aanspraak op nabestaandenpensioen blijft bestaan bij voorgaande pensioenuitvoerders van de aangesloten werkgever. De deelnemers op wie per 31 december 2014 de cao over pensioen 2006 voor de zuivelindustrie van toepassing is en die op 1 januari 2015 in dienst zijn bij een werkgever waarop de pensioen-cao van toepassing is, krijgen als de aangesloten werkgever per 1 januari 2015 gebruik maakt van de hiervoor genoemde mogelijkheid een aanspraak op nabestaandenpensioen over diensttijd tot 1 januari 2015.

Deze extra aanspraak op nabestaandenpensioen is eenmalig vastgesteld en opgegeven door de betrokken werkgever. Het verzekerde niet ingegane extra nabestaandenpensioen wordt niet vermindert in geval van premietekort. Voor de werkgever die als gevolg van een verleende dispensatie op een later moment kwalificeert als aangesloten werkgever en daardoor toetreedt tot BPZ, geldt in plaats van de datum van 1 januari 2015 de latere datum van toetreding. Het extra wezenpensioen is 20% van het extra partnerpensioen.

Premiebijdragen werkgevers

De premie is gemiddeld 17,1% van de som van de gemaximeerde salarissen.

Deelnemersbijdrage

De werkgever kan een eigen bijdrage in de kosten van de regeling op het loon van de deelnemer inhouden.

Toeslagen (voorwaardelijk)

Op de pensioenaanspraken en -rechten wordt jaarlijks een gelijke toeslag verleend als de financiële positie van BPZ dat mogelijk maakt. Het bestuur beslist jaarlijks in hoeverre de pensioenaanspraken en -rechten worden aangepast. Voor deze voorwaardelijke toeslagtoezegging is geen bestemmingsreserve gevormd en wordt geen premie betaald.

Ruil ouderdomspensioen voor partnerpensioen

Op de pensioneringsdatum en bij beëindiging van de deelneming voor de pensioneringsdatum maar uiterlijk op de pensioendatum wordt voor de (gewezen) deelnemer die gehuwd is dan wel een partnerrelatie heeft die is geregistreerd in de registers van de burgerlijke stand, een deel van de opgebouwde aanspraken op ouderdomspensioen omgezet in aanspraken op partner- en wezenpensioen.

Keuzemogelijkheden

De pensioenregeling kent de volgende keuzemogelijkheden:

- vervroegen en uitstellen van het ouderdomspensioen al dan niet in combinatie met deeltijdpensioen;
- uitruil van pensioenaanspraken;
- variatie in hoogte van het pensioen.

Premievrije voortzetting pensioenopbouw

Gedurende de periode waarin de (gewezen) deelnemer recht heeft op een uitkering op basis van de WIA met een arbeidsongeschiktheidspercentage van 35% of meer wordt de pensioenopbouw, geheel of gedeeltelijk voortgezet, zonder dat premie aan BPZ verschuldigd is. Hiervoor geldt het 6-klassensysteem. Er wordt sinds 2018 niet alleen uitgegaan van pensioengrondslag A maar ook van pensioengrondslag B.

Afkoop kleine pensioenen

De Pensioenwet bepaalt dat pensioenfondsen kleine pensioenen mogen afkopen als het dienstverband voor 1 januari 2018 is beëindigd. Kleine pensioenen zijn pensioenuitkeringen van minder dan € 484,09 op jaarbasis (2019). Pensioenen onder de afkoopgrens worden volgens de wettelijke mogelijkheden afgekocht. Voor uitdiensttredingen na 1 januari 2018 geldt dat het klein pensioen vanaf 2019 automatisch wordt overgedragen naar de nieuwe pensioenuitvoerder. Afkopen is dan niet meer mogelijk.

4.3 Wijzigingen statuten en reglementen

Wijziging statuten

De statuten zijn in 2019 gewijzigd. Naast enkele tekstuele wijzigingen werd een paragraaf over de sleutelfuncties toegevoegd. Het belanghebbendenorgaan heeft met de wijzigingen ingestemd.

Wijziging uitvoeringsreglement

Het uitvoeringsreglement is per 1 januari 2020 gewijzigd. Het belanghebbendenorgaan is met deze wijzigingen akkoord gegaan. Naast enkele tekstuele wijzigingen gaat het om het volgende:

- De wijze van factureren van premie is gewijzigd. De pensioenuitvoerder gaat over van facturering vooraf naar facturering achteraf. Bovendien verdwijnt de huidige uitsmeersystematiek.
- Een aanscherping van de middelen voor het bestuur in geval van overschrijding van de betaaltermijn door de werkgever.
- Het laten vervallen van het artikel over de opslag individuele waardeoverdrachten als gevolg van nieuwe afspraken hierover door sociale partners.

Wijziging pensioenreglement

- Het belanghebbendenorgaan is akkoord gegaan met een wijziging van het pensioenreglement per 1 januari 2019. In de pensioenregeling van BPZ zijn per 1 januari 2019, met instemming van sociale partners, de volgende 3 verbeteringen aangebracht:
  - Deelnemers bouwen 1,70% ouderdomspensioen op. Dit was 1,65%.
  - Deelnemers bouwen vanaf 18 jaar pensioen op. Dit was 21 jaar. De aspirantenregeling is daardoor niet meer nodig. Volgens de aspirantenregeling bouwden deelnemers tot 21 jaar geen pensioen op maar kon de eventuele partner bij overlijden wel recht hebben op partnerpensioen en konden eventuele kinderen wel recht hebben op wezenpensioen.
  - Het pensioen gaat standaard in op de dag waarop de deelnemer 68 jaar wordt. Dit was de 1e dag van de maand die volgt na de maand waarin de deelnemer 68 jaar wordt.
- Ook zijn er diverse wijzigingen aangebracht als gevolg van de automatische waardeoverdracht van kleine pensioenen en het vervallen van heel erg kleine pensioenen. Het betreft:
  - Het van rechtswege laten vervallen van heel erg kleine pensioenen. Het gaat om pensioenaanspraken die leiden tot een uitkering vanaf de pensioendatum van € 2 of lager per jaar. BPZ had in 2018 geen deelnemers met heel erg kleine pensioenaanspraken.

- Invoering van automatische waardeoverdracht van kleine pensioenen. Kleine pensioenen worden bij beëindiging van de deelneming vanaf 1 januari 2018 niet meer na 2 jaar afgekocht maar automatisch overgedragen aan de nieuwe pensioenuitvoerder van de gewezen deelnemer. BPZ blijft kleine pensioenen afkopen als er na 5 jaar geen waardeoverdracht mogelijk is geweest. Daarnaast blijft het bestuur op de pensioendatum, weliswaar met instemming van betrokkenen, kleine pensioenen afkopen.
- Daarnaast zijn de kerncijfers voor 2019 gewijzigd. Het maximumloon en de franchise zijn bijvoorbeeld verhoogd met de loonstijging in de Zuivelsector. Ook de flexibiliserings- en afkoopfactoren zijn aangepast.
- In verband met het van kracht worden van de IORP II-richtlijn zijn enkele voorschriften met betrekking tot de informatievoorziening aan deelnemers, gewezen deelnemers en andere betrokkenen in het pensioenreglement verwerkt.
- Daarnaast zijn er enkele verduidelijkingen aangebracht in het pensioenreglement.
- Het belanghebbendenorgaan is akkoord gegaan met een wijziging van het pensioenreglement per 1 januari 2020. De kerncijfers voor 2020 zijn gewijzigd. Daarnaast is verwerkt dat er voortaan in scenario's moet worden gecommuniceerd. Ook zijn de aanvullende regelingen die per 1 januari 2020 worden geïntroduceerd aan het reglement toegevoegd.

4.4 Slotopmerkingen

In de op de volgende pagina's opgenomen jaarrekening staan de financiële gegevens over de periode van 1 januari 2019 tot en met 31 december 2019 vermeld.

9 juni 2020

A.N. Jager
Voorzitter

K.E. Bunte
Bestuurslid

M. de Gelder
Bestuurslid

5 Belanghebbendenorgaan

5.1 Samenstelling belanghebbendenorgaan

Het belanghebbendenorgaan bestaat per 1 januari 2020 uit:

- Erik Jan Blankenstijn (voorzitter)
- Jan Bodde
- Praan Mahabali
- Bert Gubler
- Peter Oosterlee
- Ron Vos.

Het belanghebbendenorgaan bestaat uit zes benoemde leden. De zittingstermijn is in beginsel vier jaar. Bij aanvang van het fonds hebben sommige leden eenmalig een termijn van twee of drie jaar aangenomen zodat het aftreden roulerend verloopt. Per 1-2-2019 is de heer Van Bokhoven geen lid meer van het BHO. Hij is opgevolgd door de heer Mahabali die, tot zijn formele benoeming als lid van het BHO, heeft deelgenomen als aspirant lid van het BHO.

Als gevolg van persoonlijke omstandigheden kon de heer Bodde in 2019 geen bijdrage leveren aan het BHO. Gelukkig ziet het er naar uit dat de heer Bodde in 2020 weer volledig kan bijdragen aan het functioneren van het BHO.

5.2 De activiteiten van het belanghebbendenorgaan

Een aantal zaken die in 2019 aan de orde zijn geweest zijn;

Het beleggingsplan 2019 waaronder het voornemen van het bestuur om naar een hoger niveau van maatschappelijk verantwoord beleggen te willen gaan. Het BHO heeft in juni 2019 een positief advies gegeven aan het bestuur om nader onderzoek te doen om dit doel te bereiken. In de december vergadering 2019 heeft het bestuur in het kader van het beleggingsplan 2020 aangegeven voornemens te zijn om in het eerste kwartaal van 2020 de duurzame aandelenfondsen te implementeren. Het BHO heeft ingestemd met het beleggingsplan 2020. Wij zijn van mening dat het bestuur een zorgvuldig proces uitvoert, waarbij de door de deelnemers aangegeven afweging tussen effect op rendement en duurzaamheid wordt meegenomen.

Het herstelplan 2019 is door het BHO goedgekeurd. Hierbij is nadrukkelijk stil gestaan bij de constatering dat daadwerkelijk herstellen binnen de hersteltermijn steeds moeilijker wordt als gevolg van de lage rente.

De haalbaarheidstoets (deze moet inzage geven in de mate waarin de grenzen die zijn gesteld voor wat betreft het beoogde pensioenresultaat wel of niet behaald worden). Vastgesteld moest worden dat het verwachte pensioenresultaat in de haalbaarheidstoets lager was (88,4%) dan de door Sociale Partners vastgestelde ondergrens van 90%. Gelet op het feit dat Sociale Partners voor de periode vanaf 1-1-2020 nog overeenstemming moeten bereiken over een nieuwe pensioen CAO is door het bestuur voorgesteld om te accepteren dat deze ondergrens (tijdelijk) wordt overschreden. Het BHO kon zich hierin vinden omdat de afspraken in een nieuwe pensioen CAO mede bepalend zullen zijn als het gaat om het toekomstige pensioenresultaat.

Ten aanzien van de pensioenopbouw 2020 heeft het bestuur met instemming van het belanghebbendenorgaan besloten om de pensioenopbouw in 2020 terug te brengen van 1,7% naar 1,35%, daarnaast is besloten om de factor voor het risicopartnerpensioen van 1,3125% ongewijzigd te laten. Met de door sociale partners vastgestelde beschikbare premie kon als gevolg van de wederom gedaalde rente de in 2019 bestaande opbouw van 1,7% niet gehandhaafd blijven. Het in stand houden

van de 1,7% opbouw zou leiden tot korting van de opgebouwde pensioenen, het korten van pensioenen zien bestuur en BHO als een laatste redmiddel die waar dat kan, voorkomen moet worden.

Het BHO heeft ingestemd met een wijziging van het beloningsbeleid BPZ omdat de voorzitter structureel meer uren aan BPZ besteedt, dan de 0,3 FTE zoals oorspronkelijk beoogd.

Opleidingsdagen door Belanghebbendenorgaan

In 2019 zijn er door het belanghebbendenorgaan een tweetal opleidingsdagen gevolgd gezamenlijk met het bestuur en de raad van toezicht.

De mogelijke overgang van het Particulier Kaaspakhuisbedrijf naar BPZ en de uitvoering van de actuariële sleutelfunctie (een gevolg van het in werking treden van de IORP II richtlijn in januari 2019) kwamen aan de orde tijdens de opleidingsdag in maart 2019. De pensioenontwikkelingen waaronder het pensioenakkoord in 2019, de pensioenopbouw bij BPZ in 2020 alsmede het verder invulling geven aan het ESG beleid kwamen aan de orde tijdens de opleiding dag in november 2019

5.3 Oordeel belanghebbendenorgaan

Op basis van de pensioenwet (artikel 115 c) heeft het belanghebbendenorgaan de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het bestuur aan de hand van het jaarverslag, de jaarrekening en andere informatie. Het BHO stelt vast dat er in 2019 weer veel en goed werk is verricht door het bestuur. Het BHO is verheugd dat er snel een opvolger is gevonden in de persoon van de heer Bunte als opvolger van het bestuurslid mevrouw Gandhi.

Wij zijn van mening dat het fonds in control is en willen het bestuur bedanken voor hun inzet, het gevoerde beleid en de constructieve samenwerking met het belanghebbendenorgaan in 2019.

Het totale oordeel

Het belanghebbendenorgaan is van oordeel dat het bestuur op effectieve en prudente wijze invulling heeft gegeven aan het besturen van het pensioenfonds.

5.4 Reactie bestuur

Het bestuur is blij met het oordeel van het belanghebbendenorgaan. Het jaar 2019 is wederom een druk jaar geweest waarin er veel op het pensioenfonds afkwam. Wij hebben waardering voor de positief kritische houding van het belanghebbendenorgaan en wij stellen de goede en constructieve samenwerking zeer op prijs. In 2020 zullen wij de implementatie van het beleggingsbeleid, met de nadruk op maatschappelijk verantwoord beleggen, afronden. Verder zal als gevolg van de Corona crisis ook 2020 weer een uitdagend jaar worden voor de pensioensector en BPZ. Wij vertrouwen er op dat we ook in 2020 weer in constructief overleg met het belanghebbendenorgaan de benodigde besluiten kunnen nemen.

Het bestuur bedankt het belanghebbendenorgaan voor de prettige samenwerking in het afgelopen jaar. Wij zien de samenwerking met ons belanghebbendenorgaan ook in 2020 weer met vertrouwen tegemoet

6 Raad van toezicht

6.1 Verslag

Stichting Bedrijfstakpensioenfondsen voor de Zuivel en aanverwante industrie (BPZ) is op 5 november 2014 opgericht. Het fonds heeft daardoor relatief veel deelnemers en weinig pensioengerechtigden. De beleggingshorizon van het fonds is daarmee langer dan in vergelijking met andere fondsen. Daarnaast heeft het pensioenfonds een specifieke structuur door de keuze voor een professioneel bestuur.

De raad van toezicht heeft op basis van haar werkzaamheden de volgende aandachtspunten en aanbevelingen geformuleerd.

- De raad van toezicht meent dat het bestuur de beleggingen meer strategisch is gaan aansturen in samenhang met de strategische doelstellingen van het fonds ten gunste van tactische aansturing van de beleggingsportefeuille. Dit is naar het oordeel van de raad van toezicht een goede ontwikkeling.
- Het bestuur is scherp op de positionering van het fonds naar deelnemers en werkgevers toe. Dit is een blijvend aandachtspunt.
- Het bestuur heeft in 2020 de mogelijkheid om bestuurszaken te stroomlijnen in verband met de gewijzigde opzet van de bestuursondersteuning.
- Een goede verhouding tussen bestuur, belanghebbendenorgaan en raad van toezicht is van belang voor een adequate aansturing van het fonds. Juist in 2019 is het belang hiervan gebleken.
- Het bestuur heeft oog voor het uitdagende pensioenklimaat. De raad van toezicht kan het bestuur hierbij waar nodig ter zijde staan.
- De gewijzigde samenstelling van het bestuur vergt aandacht voor het functioneren van het bestuur en de wijze van samenwerking. Het is goed om dit aspect in de zelfevaluatie van het bestuur te betrekken.
- De markt voor pensioenuitvoering lijkt snel te veranderen. In dat kader is het zaak om de mogelijke gevolgen die dit heeft voor de pensioenuitvoerder te blijven volgen.

De raad van toezicht acht dit bestuur in staat om voor BPZ de juiste en afgewogen besluiten te nemen, die noodzakelijk zijn om het fonds adequaat te leiden en te besturen. Als raad van toezicht zullen wij het bestuur hierin volgen en waar nodig of gewenst met raad terzijde staan.

6.2 Reactie bestuur

Het bestuur is de raad van toezicht erkentelijk voor de genoemde aandachtspunten en aanbevelingen over het jaar 2019 en neemt deze ter harte. Het jaar 2019 is wederom een druk jaar geweest met de nodige uitdagingen. Zowel de inhoud als de aansturing van het beleggingsbeleid blijft een belangrijk aandachtspunt van het bestuur voor de toekomst. Voor het draagvlak van het fonds is de positionering van het fonds belangrijk. Wij hebben dit ook voor later in 2020 geagendeerd. Het bestuur onderschrijft het belang van goede verhoudingen binnen en tussen de verschillende stakeholders van BPZ. Hier zullen wij aandacht aan blijven besteden. Het aanbod vanuit de raad van toezicht om ons bij te staan waar mogelijk nemen wij als bestuur ter harte.

Het bestuur dankt de raad van toezicht voor haar betrokkenheid in het afgelopen jaar en ziet uit naar de samenwerking in 2020.

7 Jaarrekening

7.1 BALANS

(na voorgestelde bestemming van het saldo van baten en lasten)

(x € 1.000)

		2019	2018
ACTIVA			
Beleggingen voor risico fonds	(1)		
Aandelen		158.134	90.202
Vastrentende waarden		270.707	191.194
Derivaten		560	81
Overige beleggingen		1.119	6.130
		<u>430.520</u>	<u>287.607</u>
Vorderingen en overlopende activa	(2)	14.874	5.443
Overige activa	(3)	2.512	303
		<u>447.906</u>	<u>293.353</u>

PASSIVA

Stichtingskapitaal en reserves	(4)		
Algemene reserve		19.230	12.801
Technische voorzieningen voor risico fonds	(5)	424.707	270.356
Overige voorzieningen	(6)	3.348	3.348
Overige schulden en overlopende passiva	(7)	621	6.848
		<u>447.906</u>	<u>293.353</u>

(*) De nummering verwijst naar de toelichting

		2019	2018
Dekkingsgraad op basis van FTK (in %)			
Actuele dekkingsgraad		104,5	104,7
Beleidsdekkingsgraad		103,9	109,8

7.2 STAAT VAN BATEN EN LASTEN

(x € 1.000)

	2019	2018
BATEN		
Premiebijdragen risico fonds (8)	82.080	79.868
Beleggingsresultaten voor risico fonds (9)	73.949	-2.024
Overige baten (10)	2	-
	156.031	77.844
LASTEN		
Pensioenuitkeringen (11)	891	814
Pensioenuitvoeringskosten (12)	1.597	1.389
Mutatie technische voorzieningen voor risico fonds (13)		
Pensioenopbouw	77.296	70.407
Rentetoevoeging	-802	-662
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-894	-812
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	2.353	2.470
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	3.409	1.669
Wijziging marktrente	79.719	17.143
Wijziging actuariële uitgangspunten	-2.043	-8.332
Overige wijzigingen	-4.687	-2.056
	154.351	79.827
Mutatie overige voorzieningen	-	1.103
Saldo overdrachten van rechten voor risico fonds (14)	-3.235	-1.884
Saldo herverzekeringen (15)	-4.009	3.394
Overige lasten (16)	7	-
(*) De nummering verwijst naar de toelichting		
	149.602	84.643
Saldo van baten en lasten	6.429	-6.799

	<u>2019</u>	<u>2018</u>
Bestemming van het saldo van baten en lasten		
Mutatie algemene reserve	<u>6.429</u>	<u>-6.799</u>

7.3 KASSTROOMOVERZICHT

(x € 1.000)

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

	2019	2018
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen premiebijdragen voor risico fonds	75.585	80.179
Saldo waardeoverdrachten voor risico fonds (inclusief bijdrage)	3.647	2.026
Betaalde pensioenuitkeringen	-876	-839
Ontvangsten en uitgaven herverzekering	-5.137	-4.294
Betaalde waardeoverdrachten voor risico fonds	-242	-
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-1.565	-1.416
Overige baten en lasten	-5	-
	<u>71.407</u>	<u>75.656</u>
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Ontvangen inzake verkopen beleggingen	90.673	52.874
Betaald inzake aankopen beleggingen	-165.314	-128.958
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	1.085	942
Overige mutaties beleggingen*	4.900	-58
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-542	-479
	<u>-69.198</u>	<u>-75.679</u>
Mutatie liquide middelen	<u>2.209</u>	<u>-23</u>

*) Dit betreft de mutatie van de onder de beleggingen voor risico fonds opgenomen beleggingsdebiteuren, -crediteuren en liquide middelen.

Samenstelling geldmiddelen

	2019	2018
Liquide middelen per 1 januari	303	326
Mutatie liquide middelen	2.209	-23
Liquide middelen per 31 december	<u>2.512</u>	<u>303</u>

7.4 ALGEMENE TOELICHTING

Inleiding

Het doel van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Zuivel en aanverwante industrie, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 61834270, statutair gevestigd te 's-Gravenhage (hierna het 'fonds') is om, onder de voorwaarden als in het pensioenreglement nader is bepaald, uitkeringen te verstrekken aan degenen die als werknemer werkzaam zijn geweest in de bedrijfstak Zuivel en door het pensioenreglement als pensioengerechtigde worden aangemerkt, alsmede aan hun nagelaten betrekkingen. Het fonds geeft invulling aan de uitvoering van de pensioenregeling zoals vastgelegd in de collectieve arbeidsovereenkomst inzake pensioenen 2015 voor de zuivelindustrie en het op basis daarvan opgestelde pensioenreglement.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving in het bijzonder Richtlijn 610.

De bedragen opgenomen in de jaarrekening zijn vermeld in duizenden euro's, tenzij anders is aangegeven. Het bestuur heeft op 9 juni 2020 de jaarrekening opgemaakt.

Schattingswijzigingen

De actuariële grondslagen en/of methoden worden periodiek beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien van sterfte, langlevens en arbeidsongeschiktheid.

Vanaf boekjaar 2019 wordt de partnerfrequentie gehanteerd op basis van CBS 2019 en is de opslag voor excassokosten verlaagd naar 3% (2018: 3,5%).

De verlaging van de opslag voor excassokosten heeft geleid tot een verlaging van de voorziening pensioenverplichtingen van 2.043 per 31 december 2019. Dit resultaat is via de staat van baten en lasten als "wijziging actuariële uitgangspunten" in het boekjaar verantwoord.

ALGEMENE GRONDSLAGEN

Opname in de balans en staat van baten en lasten

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het fonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten.

De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of in de periode van herziening en toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen.

Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief transactiekosten, provisies, valutakoersverschillen e.d., worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta zijn omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde.

Baten en lasten uit transacties in vreemde valuta's zijn omgerekend naar euro's tegen de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

	<u>31-12-2019</u>	<u>31-12-2018</u>
AUD	0,63	0,62
CAD	0,69	0,64
CHF	0,92	0,89
DKK	0,13	0,13
GBP	1,18	1,11
HKD	0,11	0,11
JPY	0,01	0,01
NOK	0,10	0,10
SEK	0,10	0,10
SGD	0,66	0,64
USD	0,89	0,87

SPECIFIEKE GRONDSLAGEN

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

Beleggingen voor risico fonds

Algemeen

De beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde. Slechts indien de reële waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs. Overlopende activa en passiva alsmede liquiditeiten worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Het verschil tussen reële waarde en nominale waarde is bij deze activa en passiva in het algemeen gering.

Participaties in beleggingspools en -instellingen die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor die onderliggende beleggingen (look-through benadering). Bij gemengde beleggingsfondsen wordt aangesloten bij de hoofdcategorie, bepaald op basis van reële waarde.

Vorderingen en schulden uit beleggingen welke samenhangen met een specifieke beleggingscategorie worden onder beleggingsdebiteuren dan wel -crediteuren opgenomen in de betreffende beleggingscategorie.

Financiële instrumenten worden gebruikt ter afdekking van beleggingsrisico's en het realiseren van het vastgelegde beleggingsbeleid. De derivatenposities zijn opgenomen als een afzonderlijke beleggingscategorie. Derivaten die deel uitmaken van een beleggingsfonds zijn opgenomen in de beleggingscategorie waarin dit beleggingsfonds is gerubriceerd.

(Reële) waardebepaling

De beleggingen van het fonds worden gewaardeerd tegen de reële waarde per balansdatum. Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van het fonds kan gebruik worden gemaakt van genoteerde marktprijzen. Derivaten worden gewaardeerd door gebruik te maken van netto contante waarde berekeningen. Bepaalde instrumenten, zoals participaties in beleggingsfondsen, worden gewaardeerd door gebruik te maken van de intrinsieke waarde. Het is gebruikelijk en mogelijk om de reële waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Slechts indien de reële waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs.

Voor financiële instrumenten zoals beleggingenvorderingen en -schulden geldt dat de boekwaarde de reële waarde benadert als gevolg van het korte termijn karakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de reële waarde.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Participaties in beleggingsfondsen in aandelen met een beursnotering worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagperiode laatst bekende koers. Participaties in beleggingsfondsen in aandelen die geen beursnotering kennen, worden gewaardeerd op de ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde wordt ontleend aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven van de desbetreffende fondsmanagers welke uitgaan van waardering op marktwaarde.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Participaties in beleggingsfondsen in vastrentende waarden met een beursnotering worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagperiode laatst bekende koers. Participaties in beleggingsfondsen in vastrentende waarden die geen beursnotering kennen, worden gewaardeerd op de ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde wordt ontleend aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven van de desbetreffende fondsmanagers welke uitgaan van waardering op marktwaarde.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd tegen reële waarde, te weten de relevante marktnotering of, als die er niet is, de waarde die wordt bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingmodellen. Derivaatcontracten met een negatieve waarde worden in de balans onder de overige schulden en overlopende passiva verantwoord.

Overige beleggingen

Beursgenoteerde beleggingen worden gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Niet-beursgenoteerde (indirecte) beleggingen worden gewaardeerd op de ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde wordt ontleend aan de op lokale grondslagen gebaseerde opgaven van de desbetreffende fondsmanagers.

Securities lending

Het fonds participeert niet direct in securities lending. Binnen de beleggingspools kan sprake zijn van securities lending.

Herverzekeringen

Uitgaande herverzekeringspremies worden verantwoord in de periode waarop de herverzekering betrekking heeft.

Vorderingen uit herverzekeringscontracten op risicobasis worden verantwoord op het moment dat de verzekerde gebeurtenis zich voordoet. Bij de waardering worden de herverzekerde uitkeringen contant gemaakt tegen de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur voor pensioenfondsen per 1 januari 2019, onder toepassing van de actuariële grondslagen van het fonds. De waardering van de vordering in verband met de toekomstige schadelast voor zieke werknemers (IBNR) is ultimo 2019 gewaardeerd op de jaarpremies voor de herverzekering van arbeidsongeschiktheid over 2018 en 2019.

Het voorlopige winstaandeel, welke opeisbaar is in 2021, is verantwoord in de jaarcijfers 2019.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij de eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na de eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Overige activa

Hieronder worden de liquide middelen opgenomen voor zover dit banktegoeden betreft welke onmiddellijk opeisbaar zijn. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Zij worden onderscheiden van tegoeden in verband met beleggingstransacties. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de overige beleggingen.

Reserves

Algemeen

Reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het fonds, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen.

In de toelichting wordt opgenomen het krachtens de Pensioenwet minimaal vereiste eigen vermogen volgens de in het Besluit Financieel ToetsingsKader (FTK) voorgeschreven berekeningsmethodiek.

Algemene reserve

De algemene reserve is gelijk aan de totale reserve.

Technische voorzieningen voor risico fonds

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds wordt gewaardeerd op actuele waarde. De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toeslag)toezeggingen.

De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur voor pensioenfondsen.

Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven pensioenaanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of op de opgebouwde pensioenaanspraken toeslagverlening kan worden toegepast. Alle per balansdatum bestaande toeslagbesluiten (ook toeslagbesluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex ante condities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met arbeidsongeschiktheid op basis van de contante waarde van de toekomstige opbouw waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van voor de toezichthouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen per 31 december 2019:

Overlevingstafels

Prognosetafel AG2018 met startkolom 2020 (2018: Prognosetafel AG2018 met startkolom 2019) waarbij de sterftekansen zijn vermenigvuldigd met een leeftijdsafhankelijke factor die is gebaseerd op de ervaringssterfte van het fonds.

Partnerfrequentie

Voor de berekening van de technische voorzieningen voor nog niet ingegane partnerpensioenen wordt een partnerfrequentie gehanteerd op basis van CBS 2019 (2018: GBM/V 1985-1990). Voor ingegaan partnerpensioenen wordt uitgegaan van het bepaalde partnersysteem (feitelijke burgerlijke staat).

Leeftijdsverschil man-vrouw

Voor partnerpensioenen is aangenomen dat de partner 3 jaar jonger is dan de verzekerde man en 3 jaar ouder dan de verzekerde vrouw.

Voorziening voor uitgesteld wezenpensioenen

De voorziening voor het nog niet ingegaan wezenpensioen is gesteld op 3% van de voorziening voor het nog niet ingegaan partnerpensioen; bij de vaststelling van de lasten van ingegaan wezenpensioenen wordt verondersteld dat het pensioen moet worden uitgekeerd tot de 18-jarige leeftijd.

Voorziening voor toekomstige administratie- en excassokosten

Kostenopslag ter grootte van 3,0% (2018: 3,5%) van de technische voorziening in verband met toekomstige administratie- en excassokosten.

Voorziening voor toekomstige pensioenopbouw arbeidsongeschikten

Bij de bepaling van de pensioenopbouw voor arbeidsongeschikte deelnemers is uitgegaan van een revalidatiekans van 0%.

IBNR

De voorziening voor het risico van premievrijstelling van zieke deelnemers die in de WIA terecht kunnen komen is gelijk aan de herverzekeringspremies voor dit arbeidsongeschiktheidsrisico van de laatste twee jaar exclusief de daarin begrepen opslag solvabiliteit.

Overige voorzieningen

De voorziening voor kosten is gevormd uit het jaarlijkse positieve resultaat op kosten over de jaren 2015-2018. De voorziening is bestemd voor het geval sociale partners zouden besluiten de pensioenregeling niet langer bij het fonds onder te brengen. Op deze wijze voorziet het bestuur in een extra voorziening die aangewend kan worden als overbruggingsperiode dan wel als aanvulling op de excasso-voorziening indien een externe partij hiervoor een hoger bedrag rekent. De inschatting is dat een voorziening is opgebouwd die voldoende is om het fonds gedurende één jaar zelfstandig voort te zetten en in dat jaar af te wikkelen. Het bestuur zal de hoogte hiervan periodiek evalueren in samenhang met de opslag voor excassokosten. Het totaal hiervan dient voldoende te zijn om in geval van discontinuïteit de toekomstige uitvoeringskosten te dekken. Hiertoe wordt de kostenvoorziening vastgesteld op basis van de grondslagen van het fonds uitgaande van een reële rente waarbij alle actieve deelnemers verondersteld worden premievrij gemaakt te zijn. De contante waarde van de toekomstige uitvoeringskosten wordt gerelateerd aan de netto technische voorziening van het fonds.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij de eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na de eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Dekkingsgraad

De actuele dekkingsgraad van het fonds wordt berekend door op balansdatum het balanstotaal minus de kortlopende schulden en de overige voorzieningen te delen op de technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans.

Onder het FTK is de beleidsdekkingsgraad leidend voor alle beleidsmaatregelen. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de dekkingsgraad van de afgelopen 12 maanden en is daarmee minder afhankelijk van dagkoersen.

In de reële dekkingsgraad wordt de verwachte stijging van de prijzen meegenomen als pensioenverplichting. Een reële dekkingsgraad van 100% wil zeggen dat het fonds volledig kan indexeren met de prijsinflatie conform een toekomstbestendig indexatiebeleid. Een toekomstbestendig indexatiebeleid houdt in:

- Er mag geïndexeerd worden vanaf een beleidsdekkingsgraad van 110%.
- Indexatie is alleen toegestaan als er voldoende vermogen is om deze indexatie ook in de toekomst te kunnen verlenen.

De reële dekkingsgraad ultimo 2019 bedraagt 82,0% (2018: 87,8%).

GRONDSLAGEN VOOR DE RESULTAATBEPALING

Algemeen

Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben. De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de voorzieningen pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Premiebijdragen

Onder premiebijdragen wordt verstaan de aan de aangesloten werkgevers in rekening gebrachte c.q. te brengen premies voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen. De premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Beleggingsresultaten

(In)directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben. De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten en soortgelijke opbrengsten.

Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Kosten vermogensbeheer

Onder kosten vermogensbeheer worden de externe en de daaraan toegerekende interne kosten verstaan.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies, valutaverschillen e.d.

Overige baten

Overige baten zijn toegerekend aan het verslagjaar waarop deze betrekking hebben.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Mutatie technische voorzieningen voor risico fonds

Pensioenopbouw

De pensioenopbouw is de contante waarde van de pensioenaanspraken die toegekend zijn in het boekjaar.

Toeslagen

Op de pensioenaanspraken en pensioenrechten wordt jaarlijks per 1 januari een toeslag verleend als de financiële positie van het fonds dat mogelijk maakt. Het bestuur beslist jaarlijks in hoeverre de pensioenaanspraken en pensioenrechten worden aangepast. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen bestemmingsreserve gevormd en wordt geen premie betaald.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De interesttoevoeging is tegen de 1-jaarsrente, op basis van de per 1 januari van het boekjaar geldende DNB-rentetermijnstructuur, berekend over de beginstand en de mutaties gedurende het jaar.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de technische voorziening. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenen in de verslagperiode.

Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten

Jaarlijks wordt 3,5% van de pensioenopbouw en de inkomende waardeoverdrachten toegevoegd aan de technische voorziening ten behoeve van de pensioenuitvoeringskosten. Daarnaast valt 4% van de uitkeringen, afkopen en uitgaande waardeoverdrachten vrij uit de technische voorziening ten behoeve van pensioenuitvoeringskosten (excassokosten). Vanaf ultimo 2019 is de kostenopslag verlaagd naar 3,0%.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Hieronder zijn opgenomen de aan het verslagjaar toe te rekenen actuariële waarde van de overgenomen respectievelijk overgedragen pensioenaanspraken.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de actuele waarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt hieronder verantwoord.

Kosten pensioenopbouw

De inkoop van aanspraken vindt plaats op basis van de grondslagen voor de kostendekkende premie gebaseerd op de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur van 31 december 2018, exclusief een solvabiliteitsopslag van 20,5% (2018: 20,2%) en inclusief een opslag voor toekomstige uitvoeringskosten van 3,5% (2018: 3,5%).

Saldo overdrachten van rechten voor risico fonds

De post saldo overdrachten van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Herverzekeringen

De overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico's waren tot en met 2019 volledig herverzekerd bij Zwitserleven. Met ingang van 2020 zijn deze risico's bij Zwitserleven herverzekerd op basis van stop-lossdekking.

Overige lasten

Overige lasten zijn toegerekend aan het verslagjaar waarop deze betrekking hebben.

GRONDSLAGEN KASSTROOMOVERZICHT

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode:

- Alle ontvangsten en uitgaven zijn hierbij als zodanig gepresenteerd.
- Er is onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioen- en beleggingsactiviteiten.

7.5 TOELICHTING OP DE BALANS

(x € 1.000)

ACTIVA

1. Beleggingen voor risico fonds

Verloopoverzicht per beleggingscategorie

	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten*	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2019	90.202	191.194	-168	6.130	287.358
Aankopen	48.336	114.642	2.336	-	165.314
Verkopen	-11.536	-79.137	-	-	-90.673
Overige mutaties	-	111	-	-5.011	-4.900
Waardemutaties	31.132	43.897	-1.623	-	73.406
Stand per 31 december 2019	<u>158.134</u>	<u>270.707</u>	<u>545</u>	<u>1.119</u>	<u>430.505</u>
Bij: derivaten met een negatieve waarde					15
					<u>430.520</u>

*Aan- en verkopen zijn gesaldeerd opgenomen.

	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten*	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2018	71.397	135.873	243	6.190	213.703
Aankopen	25.852	100.796	2.310	-	128.958
Verkopen	-	-52.874	-	-	-52.874
Overige mutaties	-	118	-	-60	58
Waardemutaties	-7.047	7.281	-2.721	-	-2.487
Stand per 31 december 2018	<u>90.202</u>	<u>191.194</u>	<u>-168</u>	<u>6.130</u>	<u>287.358</u>
Bij: derivaten met een negatieve waarde					249
					<u>287.607</u>

Derivaten met een negatieve waarde zijn verantwoord onder de overige schulden en overlopende passiva.

Collateral

Het pensioenfonds heeft eind 2019 0,3 miljoen aan onderpand ontvangen in de vorm van liquiditeiten als gevolg van de positieve waardeontwikkeling van de derivaten. Het ontvangen onderpand staat niet ter vrije beschikking.

Securities lending binnen de beleggingsfondsen

Het pensioenfonds stelt geen deel van de aandelen- en obligatiebeleggingen beschikbaar voor het in bruikleen geven van effecten. Binnen de beleggingsfondsen kan sprake zijn van securities lending.

Reële waarde

De waardering van de beleggingen vindt plaats tegen reële waarde. Afgezien van de beleggingsvorderingen en -schulden zijn de beleggingen van het fonds gewaardeerd tegen reële waarde per balansdatum. Het is over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de reële waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de reële waarde.

Voor de meerderheid van de beleggingen van het fonds kan gebruik worden gemaakt van marktnoteringen. Echter, bepaalde beleggingen zijn gewaardeerd door middel van gebruikmaking van waarderingssystemen en -technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten.

- De waarde van de belegging is gebaseerd op direct waarneembare marktnoteringen in een actieve markt.
- Actuele waarde wordt vastgesteld aan de hand van onafhankelijke taxaties.
- De waarde wordt direct of indirect vastgesteld met behulp van de netto contante waarde berekening. Daarnaast vallen derivaten die volgens een waarderingmethode, waarbij gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata, onder deze categorie.
- Andere methode: financiële instrumenten die middels een andere geschikte methode zijn gewaardeerd zijn o.a. Hedge funds, Equity funds, Infrastructure funds en Commodity funds die geen direct waarneembare marktnotering hebben in een actieve markt. De waarde van deze financiële instrumenten wordt ontleend aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven van de desbetreffende fondsmanagers.

Op basis van de Richtlijn 290 inzake de toelichting op gehanteerde waarderingssystematiek is onderstaande tabel opgenomen.

	Genoteerde marktprijzen	Onafhankelijke taxaties	NCW- berekeningen	Andere methode(n)	Totaal
Per 31 december 2019					
Aandelen	158.134	-	-	-	158.134
Vastrentende waarden	270.707	-	-	-	270.707
Derivaten	-	-	545	-	545
Overige beleggingen	1.119	-	-	-	1.119
Totaal	<u>429.960</u>	<u>-</u>	<u>545</u>	<u>-</u>	<u>430.505</u>

	Genoteerde marktprijzen	Onafhankelijke taxaties	NCW- berekeningen	Andere methode(n)	Totaal
Per 31 december 2018					
Aandelen	90.202	-	-	-	90.202
Vastrentende waarden	191.194	-	-	-	191.194
Derivaten	-	-	-168	-	-168
Overige beleggingen	6.130	-	-	-	6.130
Totaal	<u>287.526</u>	<u>-</u>	<u>-168</u>	<u>-</u>	<u>287.358</u>

Aandelen

De aandelen zijn als volgt gespecificeerd:

	<u>31-12-2019</u>	<u>31-12-2018</u>
Specificatie naar soort:		
Aandelenbeleggingsfondsen	<u>158.134</u>	<u>90.202</u>

Vastrentende waarden

	<u>31-12-2019</u>	<u>31-12-2018</u>
Specificatie naar soort:		
Obligaties	57.633	23.150
Fixed Income Fund	212.740	167.820
Beleggingsdebiteuren	334	224
	<u>270.707</u>	<u>191.194</u>

Derivaten

	<u>31-12-2019</u>	<u>31-12-2018</u>
Specificatie naar soort:		
Valutaderivaten	<u>545</u>	<u>-168</u>

Voor de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt tevens gebruikgemaakt van financiële derivaten. Derivaten vormen als afgeleide beleggingsinstrumenten geen aparte beleggingscategorie. Binnen de matching portefeuille wordt van derivaten gebruik gemaakt om de rentegevoeligheid van de beleggingen te sturen. Daarnaast worden derivaten, i.c. valutatermijncontracten, gebruikt bij de afdekking van valutarisico.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de derivatenposities per 31 december 2019:

Type contract	Contract- omvang	Activa	Passiva
Valutaderivaten (FX forwards)	79.697	<u>560</u>	<u>15</u>

De derivatenposities per 31 december 2018:

Type contract	Contract- omvang	Activa	Passiva
Valutaderivaten (FX forwards)	57.664	<u>81</u>	<u>249</u>

Derivaten met een negatieve waarde zijn onder de overige schulden en overlopende passiva opgenomen.

Overige beleggingen

	<u>31-12-2019</u>	<u>31-12-2018</u>
Specificatie naar soort:		
Liquide middelen	1.120	6.120
Af te wikkelen transacties	-	12
Beleggingscrediteuren	-1	-2
	<u>1.119</u>	<u>6.130</u>

2. Vorderingen en overlopende activa

	<u>31-12-2019</u>	<u>31-12-2018</u>
Vordering op werkgevers	285	-
IBNR toekomstige schades arbeidsongeschiktheid	6.376	5.439
Rekening-courant herverzekeraar	8.209	-
Overlopende activa	4	4
	<u>14.874</u>	<u>5.443</u>

Aangezien het fonds het arbeidsongeschiktheidsrisico heeft herverzekerd is een vordering op de herverzekeraar opgenomen ter grootte van de herverzekeringspremies over 2018 en 2019 in verband met de toekomstige schadelast voor zieke werknemers.

De vordering op de herverzekeraar bestaat uit het voorlopige winstaandeel (€ 8,7 mln), welke opeisbaar is ultimo 2021, minus nog te verrekenen bedragen (€ 0,5 mln).

Met uitzondering van de IBNR toekomstige schades arbeidsongeschiktheid hebben alle vorderingen een resterende looptijd van korter dan één jaar.

3. Overige activa

	<u>31-12-2019</u>	<u>31-12-2018</u>
Liquide middelen	<u>2.512</u>	<u>303</u>

Onder de liquide middelen worden opgenomen de tegoeden op bankrekeningen die onmiddellijk dan wel op korte termijn opeisbaar zijn. Bankrekeningen die beheerd worden door de vermogensbeheerder zijn onder de overige beleggingen opgenomen.

Er zijn geen kredietfaciliteiten van toepassing.

PASSIVA

4. Stichtingskapitaal en reserves

Mutatieoverzicht eigen vermogen

	Algemene reserve
Stand per 1 januari 2019	12.801
Uit bestemming saldo van baten en lasten	6.429
Stand per 31 december 2019	<u>19.230</u>
	Algemene reserve
Stand per 1 januari 2018	19.600
Uit bestemming saldo van baten en lasten	-6.799
Stand per 31 december 2018	<u>12.801</u>

	31-12-2019		31-12-2018	
		In %		In %
Solvabiliteit				
Pensioenvermogen	443.937	104,5	283.157	104,7
Af: technische voorzieningen	424.707	100,0	270.356	100,0
Eigen vermogen	19.230	4,5	12.801	4,7
Af: vereist eigen vermogen	78.614	18,5	55.401	20,5
Vrij vermogen	-59.384	-14,0	-42.600	-15,8
Minimaal vereist eigen vermogen	23.342	5,5	13.793	5,1
Actuele dekkingsgraad		104,5		104,7
Beleidsdekkingsgraad		103,9		109,8

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) maakt het fonds gebruik van het standaardmodel. Het bestuur acht het gebruik van het standaardmodel passend voor de risico's van het fonds. De uitkomsten van de solvabiliteitstoets zijn opgenomen onder paragraaf Risicobeheer.

De dekkingsgraad is als volgt berekend: (Totale activa -/- schulden -/- overige voorzieningen) / Technische voorzieningen * 100%.

Aangezien de beleidsdekkingsgraad lager is dan de vereiste dekkingsgraad bevindt het pensioenfonds zich in een situatie van reservetekort. De beleidsdekkingsgraad is ook lager dan de minimaal vereiste dekkingsgraad. Daardoor is tevens sprake van een situatie van dekkingstekort.

Het verloop van de actuele dekkingsgraad is als volgt:

	2019	2018
	%	%
Dekkingsgraad per 1 januari	104,7	110,3
Premie	-0,7	-1,1
Uitkeringen	-	-
Toeslagverlening	-	-
Verandering van de rentetermijnstructuur	-22,7	-9,1
Rendement op beleggingen	26,0	-0,1
Overige oorzaken en kruiseffecten	-2,8	4,7
Dekkingsgraad per 31 december	104,5	104,7

Herstelplan 2019

BPZ had door de daling van de rente vanaf de aanvang van BPZ een actuele dekkingsgraad onder de vereiste dekkingsgraad van afgerond 120%. BPZ moest daarom een herstelplan opstellen. Hierin staan de maatregelen die genomen worden om te herstellen naar een dekkingsgraad boven de vereiste dekkingsgraad. De termijn waarbinnen het fonds de vereiste dekkingsgraad moet bereiken is de wettelijke maximale termijn van 10 jaar. BPZ heeft het herstelplan voor 1 juli 2015 ingeleverd bij DNB. DNB heeft op 21 augustus 2015 ingestemd met dit herstelplan.

Het bestuur heeft het herstelplan per 1 januari 2019 geactualiseerd. DNB heeft op 23 mei 2019 ingestemd met dit herstelplan. In het herstelplan staat dat:

- het fonds startte in 2019 met een actuele dekkingsgraad van 104,7%;
- per einde 2028 de verwachte dekkingsgraad 120,5% is en de vereiste dekkingsgraad (120,5%) wordt bereikt;
- daarmee het fonds naar verwachting eind 2028, en dus binnen de hersteltermijn van 10 jaar, uit herstel is;
- dat om de vereiste dekkingsgraad te kunnen bereiken, het wel noodzakelijk is om de toeslagen iets te beperken;
- een korting op de pensioenen geen onderdeel uitmaakt van het herstelplan.

Het herstelplan is opgesteld volgens de regels van DNB op de eindstand van 31 december 2018. Deze regels gaan uit van rente- en rendementsverwachtingen. Als in de toekomst blijkt dat de werkelijkheid van de verwachtingen afwijkt, bestaat de kans dat het herstelplan bij de verplichte jaarlijkse actualisatie moet worden aangepast.

5. Technische voorzieningen voor risico fonds

	31-12-2019	31-12-2018
Specificatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds:		
Basisregeling	419.404	265.828
Premievrijstelling / IBNR	5.303	4.528
	424.707	270.356

Mutatieoverzicht technische voorzieningen

	2019	2018
Stand per 1 januari	270.356	190.529
Pensioenopbouw	77.296	70.407
Rentetoevoeging	-802	-662
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-894	-812
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	2.353	2.470
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	3.409	1.669
Wijziging marktrente	79.719	17.143
Wijziging actuariële uitgangspunten	-2.043	-8.332
Overige wijzigingen	-4.687	-2.056
Stand per 31 december	424.707	270.356

Specificatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds:

	31-12-2019		31-12-2018	
	Aantal		Aantal	
Deelnemers (inclusief aspirant leden)	9.937	326.071	9.765	215.040
Gewezen deelnemers	2.539	70.059	1.863	35.705
Pensioengerechtigden	224	16.362	126	10.622
Netto pensioenverplichtingen	12.700	412.492	11.754	261.367
Toekomstige kosten uitvoering pensioenregeling	-	12.215	-	8.989
	12.700	424.707	11.754	270.356

Korte beschrijving van de pensioenregeling 2019

De pensioenregeling is een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling op basis van een collectieve beschikbare premieregeling. De aangesloten ondernemingen zoals vermeld in het "Pensioenakkoord pensioen-cao 2015-2019" stellen gemiddeld 17,1% van de som van de gemaximeerde salarissen beschikbaar. De pensioenrichtleeftijd is 68 jaar. Jaarlijks wordt een aanspraak op ouderdomspensioen opgebouwd van 1,7% (2019) van de in dat jaar geldende pensioengrondslag. De pensioengrondslag bestaat uit een pensioengrondslag A en een pensioengrondslag B. Pensioengrondslag A is het vaste salaris op 1 januari van enig jaar of op latere datum van indiensttreding verminderd met de franchise ad € 16.156 (2018: € 15.762). Pensioengrondslag B is het variabele salaris over het kalenderjaar voorafgaand aan de 1e januari van enig jaar. Het maximale pensioengevend salaris is € 66.406 (2018: € 64.786). Het partner- en wezenpensioen is op risicobasis verzekerd. Deelname aan de regeling is mogelijk vanaf de leeftijd van 18 jaar. Overeenkomstig artikel 10 van de Pensioenwet kan de pensioenregeling worden gekwalificeerd als een uitkeringsovereenkomst.

Toeslagverlening

Op de pensioenaanspraken en -rechten wordt jaarlijks een gelijke toeslag verleend indien de financiële positie van het fonds dat mogelijk maakt. Het bestuur beslist jaarlijks in hoeverre de pensioenaanspraken en -rechten worden aangepast. Voor deze voorwaardelijke toeslagtoezegging is geen bestemmingsreserve gevormd en wordt geen premie betaald.

6. Overige voorzieningen

Voorziening voor kosten

	2019	2018
Stand per 1 januari	3.348	2.245
Mutatie boekjaar	-	1.103
Stand per 31 december	<u>3.348</u>	<u>3.348</u>

De voorziening voor kosten is gevormd uit het jaarlijkse positieve resultaat op kosten over de jaren 2015-2018. De voorziening is bestemd voor het geval sociale partners zouden besluiten de pensioenregeling niet langer bij het fonds onder te brengen. Op deze wijze voorziet het bestuur in een extra voorziening die aangewend kan worden als overbruggingsperiode dan wel als aanvulling op de excasso-voorziening indien een externe partij hiervoor een hoger bedrag rekent. De inschatting is dat een voorziening is opgebouwd die voldoende is om het fonds gedurende één jaar zelfstandig voort te zetten en in dat jaar af te wikkelen. Het bestuur zal de hoogte hiervan jaarlijks in de maand december evalueren in samenhang met de opslag voor excassokosten. Het totaal hiervan dient voldoende te zijn om in geval van discontinuïteit de toekomstige uitvoeringskosten te dekken. Hiertoe wordt de kostenvoorziening vastgesteld op basis van de grondslagen van het fonds uitgaande van een reële rente waarbij alle actieve deelnemers verondersteld worden premievrij gemaakt te zijn. De contante waarde van de toekomstige uitvoeringskosten wordt gerelateerd aan de netto technische voorziening van het fonds. Ultimo 2019 is de voorziening gehandhaafd op het niveau van ultimo 2018.

7. Overige schulden en overlopende passiva

	31-12-2019	31-12-2018
Derivaten met negatieve waarde	15	249
Belastingen en sociale premies	34	19
Nog te verwerken waarde-overdrachten	301	131
Vooruitontvangen premie	-	6.210
Overige schulden	271	239
	<u>621</u>	<u>6.848</u>

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

Risicobeheer en derivaten

In de risicoparagraaf zijn de beleggingen gepresenteerd op basis van look-throughgegevens op detailniveau. De cijfers in de risicoparagraaf sluiten hierdoor niet aan met de cijfers in de jaarrekening.

Solvabiliteitsrisico

Het fonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het fonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Voor het realiseren van deze doelstelling wordt gestreefd naar een toereikende solvabiliteit op basis van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen.

Het belangrijkste risico voor het fonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het fonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten zowel op basis van algemeen geldende normen als ook naar de specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd. Indien de solvabiliteit van het fonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor een eventuele toeslag van opgebouwde pensioenrechten. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen.

	31-12-2019	31-12-2018
Het tekort op FTK-grondslagen is als volgt:		
Technische voorziening (FTK-waardering)	424.707	270.356
Buffers:		
S1 Renterisico	8.489	11.752
S2 Risico zakelijke waarden	50.308	34.258
S3 Valutarisico	22.872	15.599
S4 Grondstoffenrisico	-	-
S5 Kredietrisico	27.971	17.304
S6 Verzekeringstechnisch risico	18.246	11.719
S7 Liquiditeitsrisico	-	-
S8 Concentratierisico	-	-
S9 Operationeel risico	-	-
S10 Actief beheerrisico	-	-
Diversificatie effect	-49.272	-35.231
Totaal S (vereiste buffers)	78.614	55.401
Vereist vermogen (artikel 132 Pensioenwet)	503.321	325.757
Pensioenvermogen (totaal activa - schulden)	443.937	283.157
Tekort	-59.384	-42.600

Bij de berekening van de buffers past het fonds het standaard model van DNB toe, waarbij uitgegaan wordt van het vereist vermogen in evenwichtssituatie, gebaseerd op de strategische asset mix.

Beleid en risicobeheer

Het bestuur beschikt over een aantal beleidsinstrumenten ten behoeve van het beheersen van deze risico's. Deze beleidsinstrumenten betreffen onder meer:

- toeslagbeleid;
- beleggingsbeleid;
- herverzekeringsbeleid;
- versoering van de pensioenregeling.

De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vindt plaats na uitvoerige analyses ten aanzien van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. Daarbij wordt onder meer gebruikgemaakt van ALM-studies. Een ALM-studie is een analyse van de structuur van de pensioenverplichtingen en van verschillende beleggingsstrategieën en de ontwikkeling daarvan in diverse economische scenario's.

Het bestuur hanteert als leidraad bij het toeslagbeleid dat geen toeslagen worden verleend bij een beleidsdekkingsgraad onder de 110%. Het vereist eigen vermogen ligt boven deze grens. Het kan dus voorkomen dat er wel gedeeltelijke toeslagen worden verleend, terwijl de beleidsdekkingsgraad lager is dan het vereist eigen vermogen.

Jaarlijks wordt een beleggingsplan opgesteld waarin het te voeren operationele beleggingsbeleid voor het komende jaar nader wordt geconcretiseerd binnen de kaders en risicogrenzen van het lange termijn strategisch beleggingsbeleid. Op basis van onder meer macro-economische vooruitzichten en de daarmee samenhangende risico- en rendementverwachtingen worden de verschillende beleggingsmarkten, maar ook de relatieve aantrekkelijkheid van deze markten herbeoordeeld. Op basis hiervan wordt het strategisch beleid verder geconcretiseerd, alsmede het beleid ten aanzien van de afdekking van het renterisico en van het valutarisico.

Indien in een bepaald jaar de beschikbare pensioenpremie niet toereikend is om de nagestreefde pensioenopbouw te realiseren zal de pensioenopbouw in dat jaar naar rato van het tekort worden vastgesteld, tenzij op ander wijze in het tekort voorzien kan worden zonder de vooraf afgesproken vaste premiesystematiek ter discussie te stellen. De verlaging betreft alleen de opbouw van het ouderdomspensioen. De pensioenaanspraken van het partner- en wezenpensioen worden niet aangepast.

Als laatste middel kan het fonds in een crisissituatie de pensioenaanspraken en -rechten verminderen.

Marktrisico's (S1 - S4)

Het marktrisico omvat het renterisico, het prijs(koers)risico en het valutarisico. Marktrisico omvat de mogelijkheden voor winst of verlies en door een verandering van marktfactoren. Marktfactoren kunnen bijvoorbeeld marktprijzen zijn van aandelen, grondstoffen, vastgoed en private equity (prijsrisico), maar ook valutakoersen (valutarisico) of rentes (renterisico).

De mate waarin de beleggingsportefeuille van het fonds gevoelig is voor het prijs- en renterisico is in de volgende alinea's weergegeven, waarbij de risico's die het fonds loopt nader worden toegelicht.

S1 Renterisico

Het renterisico is het risico dat de waarden van de vastrentende waarden en de pensioenverplichtingen wijzigen als gevolg van veranderingen in de marktrente.

De rentegevoeligheid kan worden gemeten door middel van de duration. De duration is de (met de contante waarde van de kasstromen) gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren. De duration geeft aan hoeveel procent bij benadering de reële waarde verandert bij een parallelle verschuiving van de rentecurve met 1 procentpunt. Een hoge duration geeft een hoge gevoeligheid voor veranderingen in de rente weer.

	31-12-2019		31-12-2018	
	Balanswaarde	Duration	Balanswaarde	Duration
Vastrentende waarden (voor derivaten)	247.360	16,2	186.052	13,1
Vastrentende waarden (na derivaten)	272.156	30,7	188.642	24,2
Technische voorziening (FTK-waardering)	424.707	29,1	270.356	28,5

Op balansdatum is de duration van de beleggingen langer dan de duration van de verplichtingen. Er is derhalve geen sprake van een zogenaamde "duration-mismatch". Een duration-mismatch betekent dat bij een rentestijging de waarde van beleggingen minder snel daalt dan de waarde van de verplichtingen (bij toepassing van de reële marktrentestructuur) daalt. De dekkingsgraad zal hierdoor stijgen. Bij een rentedaling zal de dan waarde van de beleggingen minder snel stijgen dan de waarde van de verplichtingen, waardoor de dekkingsgraad daalt.

Strategisch is het renterisico in 2019 voor 55% afgedekt (met een bandbreedte van 45-65%), waarbij geldt dat deze 55% wordt gemeten aan de marktwaarde berekend op basis van de zuivere rentetermijnstructuur. Hierbij geldt als randvoorwaarde dat de afdekking van het renterisico van de pensioenverplichtingen gewaardeerd tegen de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur inclusief de zogenoemde UFR, niet uit mag gaan boven 100%.

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd is als volgt:

	31-12-2019	31-12-2018
Resterende looptijd < 1 jaar	1.431	628
Resterende looptijd > 1 en < 5 jaar	21.064	14.882
Resterende looptijd > 5 jaar en < 10 jaar	41.389	46.791
Resterende looptijd > 10 jaar en < 20 jaar	50.949	42.741
Resterende looptijd > 20 jaar	132.527	81.010
	<u>247.360</u>	<u>186.052</u>

S2 Risico zakelijke waarden

Prijrisico is het risico van waarde wijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen, die wordt veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren. Omdat alle beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde waarbij wijzigingen in waarde onmiddellijk in het saldo van baten en lasten worden verwerkt, zijn alle wijzigingen in marktomstandigheden direct zichtbaar in het beleggingsresultaat. Het prijsrisico wordt gemitigeerd door diversificatie.

	31-12-2019		31-12-2018	
		In %		In %
Specificatie vastgoedbeleggingen naar aard:				
Participaties in vastgoedmaatschappijen	<u>4.930</u>	<u>100,0</u>	<u>3.454</u>	<u>100,0</u>

	31-12-2019		31-12-2018	
		In %		In %
Specificatie vastgoedbeleggingen naar regio:				
Azië ex Japan	276	5,6	102	3,0
Europa EU	421	8,5	1.162	33,6
Europa niet-EU	26	0,5	102	3,0
Midden- en Zuid-Amerika	11	0,2	7	0,2
Noord-Amerika	2.911	59,1	1.388	40,2
Pacific	1.214	24,6	659	19,1
Overig	71	1,5	34	0,9
	<u>4.930</u>	<u>100,0</u>	<u>3.454</u>	<u>100,0</u>

	31-12-2019		31-12-2018	
		In %		In %
Specificatie aandelen naar sector:				
Basismaterialen	7.508	4,8	4.708	5,4
Communicatie diensten	12.340	8,1	2.603	3,0
Cyclische consumptiegoederen	17.040	11,2	10.949	12,8
Defensieve consumptiegoederen	12.752	8,4	7.381	8,6
Energie	8.241	5,4	5.234	6,1
Financiële dienstverlening	26.282	17,2	15.076	17,6
Gezondheidszorg	18.571	12,2	10.209	11,9
Industrie	16.241	10,6	10.210	11,9
Technologie	28.348	18,6	15.647	18,3
Nutsbedrijven	5.238	3,4	2.900	3,4
Overig	214	0,1	827	1,0
	<u>152.775</u>	<u>100,0</u>	<u>85.744</u>	<u>100,0</u>

	31-12-2019		31-12-2018	
		In %		In %
Specificatie aandelen naar regio:				
Azië ex Japan	12.983	8,5	7.519	8,8
Europa EU	26.023	17,0	21.180	24,7
Europa niet-EU	5.907	3,9	4.110	4,8
Midden- en Zuid Amerika	1.955	1,3	1.211	1,4
Noord-Amerika	87.805	57,5	42.082	49,1
Pacific	16.233	10,6	8.604	10,0
Overig	1.869	1,2	1.038	1,2
	<u>152.775</u>	<u>100,0</u>	<u>85.744</u>	<u>100,0</u>

S3 Valutarisico

Het valutarisico is het risico dat de waarde van een financieel instrument zal fluctueren als gevolg van veranderingen in valutawisselkoersen.

De beheersing van het valutarisico is in 2019 verlaagd tot een afdekking van 50% van het valutarisico op de Amerikaanse dollar. OOM HV is begin 2019 omgeruild voor een variant zonder valuta afdekking. De afdekking van het valutarisico op de vele andere, kleinere valuta wordt achterwege gelaten omdat een afdekking veelal niet kostenefficiënt kan worden uitgevoerd.

De vreemde valutapositie voor en na afdekking door valutaderivaten is als volgt weer te geven:

	Positie voor afdekking	Valuta- derivaten	Nettopositie na afdekking 2019	Nettopositie na afdekking 2018
EUR	237.842	74.385	312.227	230.318
USD	99.427	-52.914	46.513	11.366
JPY	11.414	-	11.414	5.876
GBP	7.492	-	7.492	7.408
AUD	3.149	-	3.149	1.672
CAD	4.710	-	4.710	2.300
CHF	4.318	-	4.318	2.861
DKK	862	-	862	745
HKD	5.460	-	5.460	3.382
NOK	299	-	299	567
SEK	1.244	-	1.244	1.667
SGD	602	-	602	330
Overige	31.870	12	31.882	18.632
	<u>408.689</u>	<u>21.483</u>	<u>430.172</u>	<u>287.124</u>

S4 Grondstoffenrisico

Fondsen die beleggen in grondstoffen lopen het risico dat de waarde van deze beleggingen daalt. In het standaardmodel is een berekening van de gevoeligheid van het eigen vermogen voor grondstoffen voorgeschreven. Het grondstoffenrisico wordt berekend aan de hand van een scenario waarbij wordt uitgegaan van een waardedaling van de beleggingen in grondstoffen van 30%. Er wordt geen onderscheid gemaakt naar verschillende soorten grondstoffen. Het fonds belegt momenteel niet in grondstoffen.

S5 Kredietrisico

Kredietrisico is het risico dat een tegenpartij contractuele of andere overeengekomen verplichtingen (waaronder verstrekte kredieten, leningen, vorderingen en ontvangen garanties) niet nakomt, bijvoorbeeld door faillissement of door het aan restricties onderhevig zijn van buitenlandse betalingen. Bij het gebruik maken van rentederivaten en valutatermijncontracten ontstaan kredietrisico's op de tegenpartijen wanneer de derivaten een positieve marktwaarde hebben.

Het risico wordt beheerst door selectie van solide tegenpartijen en tegenpartijlimieten (al dan niet in combinatie met zekerheidsstellingen) en door een zeer frequente uitwisseling van onderpand. BPZ heeft beleid vastgelegd ten aanzien van minimale creditratings van tegenpartijen. Deze ratings worden maandelijks gerapporteerd door de vermogensbeheerder. Door de toename van de belegging in hypotheken is het kredietrisico toegenomen. Overigens zijn historisch gezien betalingsachterstanden en verliezen op hypotheken tot nu toe heel beperkt gebleven. Gekozen is voor een beleggingsfonds dat hypotheken uitgeeft onder de nieuwe fiscale spelregels voor hypotheken waardoor het risico naar het oordeel van het bestuur beperkt is. Mede ook in het licht van het deel van het vermogen wat hierin wordt belegd. De rekening courant verhouding met de herverzekeraar (kortleven- en arbeidsongeschiktheidsrisico) is ook in 2019 actief gemonitord

	31-12-2019		31-12-2018	
	In %		In %	
Specificatie vastrentende waarden naar soort:				
Staatsobligaties	217.815	88,1	138.717	74,6
Hypotheke	23.934	9,7	22.075	11,9
Bedrijfsobligaties (Credit Funds)	5.611	2,2	25.260	13,5
	<u>247.360</u>	<u>100,0</u>	<u>186.052</u>	<u>100,0</u>

	31-12-2019		31-12-2018	
	In %		In %	
Specificatie vastrentende waarden naar regio:				
Europa EU	190.456	76,9	138.343	74,4
Azië ex Japan	6.153	2,5	3.606	1,9
Europa niet-EU	3.604	1,5	3.579	1,9
Midden- en Zuid-Amerika	6.846	2,8	4.711	2,5
Noord-Amerika	2.368	1,0	4.253	2,3
Pacific	49	-	877	0,5
Overig	37.884	15,3	30.683	16,5
	<u>247.360</u>	<u>100,0</u>	<u>186.052</u>	<u>100,0</u>

Ten aanzien van de kredietwaardigheid van de debiteuren van de vastrentende portefeuille kan het volgende overzicht worden gegeven:

	31-12-2019		31-12-2018	
	In %		In %	
AAA	77.235	31,2	42.846	23,0
AA	104.744	42,3	79.727	42,9
A	22.198	9,0	20.430	11,0
BBB	10.220	4,1	15.130	8,1
Lager dan BBB	8.975	3,6	5.798	3,1
Geen rating*	23.988	9,8	22.121	11,9
	<u>247.360</u>	<u>100,0</u>	<u>186.052</u>	<u>100,0</u>

*Dit betreft beleggingen in Nederlandse Hypotheekfondsen.

Voor de bepaling van de credit rating wordt afhankelijk van beschikbaarheid gebruik gemaakt van S&P, Moody's of Fitch.

S6 Verzekeringstechnisch risico

Langlevenrisico

Langlevenrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de technische voorziening. Als gevolg hiervan volstaat de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichting.

Door toepassing van Prognosetafel AG2018 met adequate correcties voor ervaringssterfte is het langlevenrisico nagenoeg geheel verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen.

Overlijdensrisico

Het overlijdensrisico betekent dat het fonds in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen waarvoor door het fonds geen voorzieningen zijn getroffen. Dit risico kan worden uitgedrukt in risicokapitalen. Voor dit risico wordt jaarlijks een risicopremie in rekening gebracht.

Arbeidsongeschiktheidsrisico

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het fonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid (schadereserve). Voor dit risico wordt jaarlijks een risicopremie in rekening gebracht. Het verschil tussen de risicopremie en de werkelijke kosten wordt verwerkt via het resultaat. De actuariële uitgangspunten voor de risicopremie worden periodiek herzien.

Het risicokapitaal voortvloeiende uit het kortleven- en arbeidsongeschiktheidsrisico heeft in de eerste jaren van bestaan van het fonds een dusdanige omvang ten opzichte van de voorziening pensioenverplichtingen dat tot en met 2019 gekozen is voor volledige herverzekering. Vanaf 2020 is het fonds overgegaan naar een stop-loss herverzekering.

Toeslagrisico

Het bestuur van het fonds heeft de ambitie om zo mogelijk jaarlijks een toeslag op de pensioenen toe te kennen. De mate waarin dit kan worden gerealiseerd is afhankelijk van de ontwikkelingen van de rente, het rendement, de looninflatie en de demografie. Uitdrukkelijk wordt opgemerkt dat de toeslagtoezegging voorwaardelijk is.

S7 Liquiditeitsrisico

Het risico dat liquiditeitstekorten kunnen optreden als gevolg van het onvoldoende op elkaar afgestemd zijn van de timing en de omvang van inkomende en uitgaande kasstromen. Uit hoofde van derivaten(constructies) kan ook een liquiditeitsrisico ontstaan (dit betreft momenteel de valuta-afdekking). Tevens wordt onder liquiditeitsrisico de verhandelbaarheid van beleggingsstukken verstaan. Dit risico is in het beleggingsbeleid geïntegreerd en wordt gemonitord. De beleggingen zijn onder normale marktomstandigheden liquide (slechts de hypotheekportefeuille is iets minder liquide). Het bruto liquiditeitsrisico is beoordeeld als laag. Omdat het fonds een startend pensioenfonds is met maandelijks premie inkomsten en relatief zeer lage maandelijks uitgaven, kan en is het fonds in staat een relatief hoog liquiditeitsrisico te dragen.

Elk jaar wordt een liquiditeitsbegroting opgesteld, die vervolgens maandelijks wordt gemonitord en zonodig bijgesteld. Hiermee wordt bij de invulling van de beleggingen rekening gehouden. De liquiditeitsbehoefte voor 2020 is in kaart gebracht en daarin kan volledig worden voorzien vanuit de maandelijks premie inkomsten.

S8 Concentratierisico

Grote posten zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen, moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt. Concentratierisico is gemeten naar concentratie van een land of van een tegenpartij.

Dit betreft per 31 december 2019 de volgende posten:

	<u>31-12-2019</u>	<u>31-12-2018</u>
Bundesrepublik Deutschland	29.625	16.448
Republic of Austria	39.039	26.160
Netherlands Government	45.188	22.551
Bonos Y Oblig del Estado	14.962	6.982
France (Govt.Of)	37.843	27.756

In het algemeen geldt dat concentratierisico kan optreden als een adequate spreiding van activa en passiva ontbreekt. Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen. Een portefeuille van beleggingen die sterk sector gebonden is, kan door deze sectorconcentratie een verhoogd risico lopen.

Bij de bepaling van het vereist vermogen past het pensioenfonds het standaardmodel van de DNB toe. In dat model wordt het concentratierisico vooralsnog op nihil gesteld.

De belangrijkste vorm van concentratierisico in de verplichtingen van het fonds is de demografische opbouw van de deelnemers. Gegeven de aard is dit risico niet te beïnvloeden.

Op grond hiervan heeft het bestuur geconcludeerd dat er geen sprake is van concentratie in de activa of verplichtingen en dat er daarom geen buffer voor concentratierisico wordt aangehouden.

S9 Operationeel risico

Operationeel risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Dergelijke risico's worden door het fonds beheerst door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering betrokken zijn op gebieden zoals interne organisatie, procedures, processen en controles, kwaliteit geautomatiseerde systemen, enzovoorts. Deze kwaliteitseisen worden periodiek getoetst door het bestuur.

De beleggingsportefeuille is volledig ondergebracht bij vermogensbeheerder BNP Paribas Investment Partners. Met deze partij zijn overeenkomsten en service level agreements gesloten. De afhankelijkheid van deze partij wordt beperkt doordat de bewaring van de stukken uit de portefeuille is ondergebracht bij de custodian CASEIS.

De pensioenuitvoering is uitbesteed aan Achmea Pensioenservices N.V. Met Achmea Pensioenservices is een uitvoeringsovereenkomst en een service level agreement (SLA) gesloten.

Het bestuur beoordeelt jaarlijks de kwaliteit van de pensioenuitvoering door middel van ontvangen performancerapportages (alleen vermogensbeheerders), SLA-rapportages en onafhankelijk getoetste interne beheersingsrapportages (ISAE 3402-rapportages).

Aangezien hiermee sprake is van een adequate beheersing van de operationele risico's worden door het fonds hiervoor geen buffers aangehouden in de solvabiliteitstoets.

Systeemrisico

Het systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert waardoor beleggingen van het fonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het fonds niet beheersbaar.

Specifieke financiële instrumenten (derivaten)

Voor de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt tevens gebruikgemaakt van financiële derivaten. Derivaten vormen als afgeleide beleggingsinstrumenten geen aparte beleggingscategorie. Binnen de matching portefeuille wordt van derivaten gebruik gemaakt om de rentegevoeligheid van de beleggingen te sturen. Daarnaast worden derivaten, i.c. valutatermijncontracten, gebruikt bij de afdekking van het valutarisico.

S10 Actief beheerrisico

Het actief beheerrisico heeft betrekking op de ruimte om bij de uitvoering van het beleggingsbeleid af te wijken van de strategische portefeuille. Met betrekking tot de zakelijke waarden geldt dat er in de gebruikte aandelenfondsen in principe sprake is van passief beheer (index tracking), tenzij dat niet mogelijk of niet efficiënt is. Deze aanpak komt tot uiting in een lage ex-ante tracking error. Het bestuur heeft in 2019 een limiet van 1,0 gesteld aan de ex-ante tracking error.

Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen het fonds en de aangesloten ondernemingen en hun bestuurders. Bij het fonds is er geen sprake van verbonden partijen.

Transacties met bestuurders

Inzake de beloning van bestuurders wordt verwezen naar de toelichting op de pensioenuitvoeringskosten. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders. De bestuurders nemen niet deel aan de pensioenregeling van het fonds.

Overige transacties met verbonden partijen

Het bestuur heeft een uitvoeringsreglement opgesteld. Daarin staat onder meer informatie over de wijze van vaststellen van de verschuldigde premie, de betaling van de premie, de informatieplicht van werkgevers en fonds en procedures bij het niet nakomen van de premiebetalingverplichting. Daarnaast heeft het bestuur aansluitovereenkomsten vastgesteld. Daarmee wordt de aansluiting van een werkgever bij het fonds gerealiseerd. Alle aangesloten ondernemingen hebben een aansluitovereenkomst ondertekend.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Ontvangen zekerheden en garanties

Het fonds heeft geen ontvangen zekerheden en garanties voorzover niet reeds in de jaarrekening toegelicht.

Langlopende contractuele verplichtingen

Het fonds had per 1 januari 2015 een uitbestedingovereenkomst afgesloten met Achmea Pensioenservices N.V. Het contract met Achmea Pensioenservices N.V. is geëindigd van rechtswege op 31 december 2019. Het contract is in 2019 verlengd voor een periode van 3 jaar, van 1 januari 2020 tot en met 31 december 2022. Met het bestuur zijn afspraken gemaakt over de vergoedingssystematiek. Deze systematiek bestaat zowel uit vaste als variabele componenten. De jaarlijkse verplichting die hieruit voortvloeit bedraagt circa 757.

Het fonds had per 1 januari 2015 een vijfjarig herverzekeringscontract met Zwitserleven afgesloten. Met de herverzekeraar was een winstdelingsregeling overeengekomen. Op de afrekendatum, 24 maanden na afloop van het contract, zijnde 31 december 2021, wordt het cumulatieve winstaandeel bepaald volgens een contractueel vastgelegde winstformule. Een cumulatief technisch verlies is geheel voor rekening van de herverzekeraar. Op balansdatum bedraagt de voorwaardelijke vordering uit hoofde van winstdeling 8.671. Dit voorlopige winstaandeel is in de jaarcijfers 2019 verwerkt.

Met ingang van 2020 is met Zwitserleven een nieuwe overeenkomst afgesloten voor de periode 2020 tot en met 2024. Hierbij zijn het overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico herverzekerd op basis van stop-lossdekking.

Voorwaardelijke verplichtingen

Per jaareinde lopen er geen juridische procedures tegen het fonds en heeft het fonds tevens geen juridische procedures aangespannen tegenover derden.

Belangrijke gebeurtenissen na balansdatum

Corona crisis

In het eerste kwartaal van 2020 heeft het coronavirus zich ook naar Europa en de Verenigde Staten verspreid. Dit heeft grote impact op mensen en ondernemingen en daardoor ook op de economie. Beleggers maken zich zorgen over de gevolgen voor de wereldeconomie. Daardoor zijn zowel de rente als de aandelenkoersen fors gedaald. Zowel de FED als de ECB hebben fors ingegrepen en overheden hebben grote steunprogramma's opgezet. BPZ voelt de impact van de financiële markten op twee manieren. Door de fors gedaalde koersen van aandelen is het vermogen afgenomen. Door de lagere rente is er volgens de rekenregels juist meer vermogen nodig om de toegezegde pensioenen in de toekomst te kunnen betalen. Deze combinatie heeft er toe geleid dat de financiële situatie - de dekkingsgraad - is verslechterd. Per eind maart bedroeg de actuele dekkingsgraad 92,8%. Een en ander betekende ook dat het crisisplan in werking is getreden. Middels berichten op de website en een nieuwsbrief zijn de deelnemers en werkgevers geïnformeerd over de ontwikkelingen bij BPZ. Omdat fysieke vergaderingen niet meer mogelijk waren, heeft het bestuur wekelijkse telefonische overleggen ingepland via Skype. Dit om de ontwikkelingen te monitoren en zo nodig actie te kunnen ondernemen.

Door de sterke daling van de aandelenkoersen is het actuele gewicht van de return portefeuille even onder de gewenste ondergrens van 35% geweest. Het bestuur heeft daarom op dat moment besloten om een zogenoemde herbalancering uit te voeren. Als lange termijn belegger, met een met sociale partners afgesproken risicoprofiel, wenste het bestuur het gewicht van de return portefeuille binnen de afgesproken grenzen te houden. Om die reden is het belang in de wereldwijde aandelen ontwikkelde markten in enkele stappen vergroot, waarmee het gewicht van de return portefeuille werd teruggebracht tot 37,5%, het midden tussen de ondergrens van 35% en het strategische gewicht van 40%. Of de onrust op de financiële markten ook op de langere termijn leidt tot een slechtere financiële situatie van het pensioenfonds weten wij nu nog niet. De vooruitzichten zijn nog altijd ongewis en de financiële markten heel beweeglijk. In de tussentijd houdt BPZ de ontwikkelingen in de gaten en zal er indien nodig actie ondernomen worden.

Jaarlijks moet BPZ een herstelplan indienen bij De Nederlandsche Bank (DNB). Dit plan is gebaseerd op de situatie per 1 januari 2020. Dit herstelplan is ook in 2020 weer voor 1 april ingediend. Op basis van dit plan is er geen sprake van kortingen op de opgebouwde pensioenen. Er is een (kleine) kans dat BPZ in 2021 de pensioenen wel moet verlagen als gevolg van de coronacrisis. Als de rente en aandelenkoersen nog verder omlaaggaan kan BPZ aan het eind van het jaar door de zogenoemde 'kritische' dekkingsgraad zakken. Vooral nog verwacht het bestuur geen kortingen op de opgebouwde pensioenen in 2021. Bepalend hiervoor is de situatie per 31 december 2020.

Als gevolg van de corona crisis zijn de business continuïteit plannen van de uitvoerders van BPZ in werking getreden. Het bestuur heeft mede aan de hand van de richtlijnen van DNB de plannen beoordeeld en geconcludeerd dat de processen doorgang vinden. Dit betreft onder andere het bereikbaar blijven voor vragen van deelnemers, het tijdig betalen van uitkeringen en het factureren van de premies aan de werkgevers, alsmede de betaling van onze leveranciers. Ook de DNB rapportages lopen gewoon door.

Het is afwachten hoe het corona virus zich verder ontwikkelt en wat de impact daarvan is op de deelnemers en ondernemingen aangesloten bij BPZ. Duidelijk is wel dat de financiële positie van BPZ hier onder te lijden heeft gehad en dat economisch herstel vermoedelijk niet snel zal gaan. De als gevolg van de corona crisis nu nog lagere rente is voor BPZ en alle andere pensioenfondsen een zorgelijke ontwikkeling. Wellicht gaat dit ook impact hebben op het landelijke Pensioenakkoord. Het bestuur blijft de ontwikkelingen volgen en neemt waar mogelijk passende maatregelen in het belang van het pensioenfonds.

Actualisatie herstelplan

Zoals hierboven aangegeven heeft het bestuur het herstelplan per 1 januari 2020 geactualiseerd en voor 1 april 2020 bij DNB ingediend.

In het herstelplan staat:

- het fonds startte in 2020 met een actuele dekkinggraad van 104,5%;
- per einde 2027 is de verwachte beleidsdekkinggraad 118,9% en wordt de vereiste dekkinggraad (118,5%) bereikt;
- daarmee is het fonds naar verwachting eind 2027, en dus binnen de hersteltermijn van 10 jaar uit herstel;
- een korting op de pensioenen maakt geen onderdeel uit van het herstelplan.

Het herstelplan is opgesteld volgens de regels van DNB op de eindstand van 31 december 2019. Deze regels gaan uit van renteverwachtingen die zijn gebaseerd op de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur en de daarin opgenomen verwachte rente op lange termijn. Als in de toekomst blijkt dat de werkelijkheid van de verwachtingen afwijkt, bestaat de kans dat het herstelplan bij de verplichte jaarlijkse actualisatie moet worden aangepast. Gezien de grote bewegingen van de financiële markten is de kans groot dat verwachtingen niet uitkomen. Dit geldt voor zowel naar boven als naar beneden. Wanneer de rente voor een langere periode op het huidige lage niveau blijft, dan leidt dat ertoe dat het herstel wordt vertraagd. Daardoor duurt het ook langer voordat er enige ruimte is voor toeslagverlening.

7.6 TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

(x € 1.000)

8. Premiebijdragen risico fonds

	<u>2019</u>	<u>2018</u>
Premiebijdragen werkgevers	<u>82.080</u>	<u>79.868</u>

De werkgevers stellen in totaal en gemiddeld, evenals in 2018, 17,1% van de som van de gemaximeerde salarissen beschikbaar aan het fonds voor de financiering van de pensioenregeling.

De kostendekkende, gedempte kostendekkende en feitelijke premie volgens artikel 130 van de Pensioenwet zijn als volgt:

	<u>2019</u>	<u>2018</u>
Kostendekkende premie	97.580	88.994
Gedempte kostendekkende premie	60.112	57.000
Feitelijke premie	82.080	79.868

De kostendekkende premie is gebaseerd op de marktrente (de nominale rentetermijnstructuur van 1 januari 2019 gepubliceerd door DNB).

Bij de vaststelling van de gedempte kostendekkende premie wordt uitgegaan van het verwachte rendement en een opslag voor toeslagverlening als bedoeld in het nieuwe FTK.

De feitelijke (jaar)premie is in 2019 hoger dan de gedempte premie.

De samenstelling van de kostendekkende premie is als volgt:

	<u>2019</u>	<u>2018</u>
Kosten pensioenopbouw	79.680	72.909
Pensioenuitvoeringskosten	1.566	1.357
Solvabiliteitsopslag (Vereist Eigen Vermogen)	16.334	14.728
	<u>97.580</u>	<u>88.994</u>

De samenstelling van de gedempte kostendekkende premie is als volgt:

	<u>2019</u>	<u>2018</u>
Kosten pensioenopbouw	34.813	32.716
Pensioenuitvoeringskosten	1.566	1.357
Solvabiliteitsopslag (Vereist Eigen Vermogen)	7.137	6.609
In premie opgenomen opslag voor toeslagen	16.596	16.318
	<u>60.112</u>	<u>57.000</u>

De samenstelling van de feitelijke premie volgens artikel 130a van de Pensioenwet is als volgt:

	2019	2018
Actuarieel benodigd voor inkoop nieuwe aanspraken	79.680	72.909
Opslag voor uitvoeringskosten	1.566	1.357
Toevoeging aan eigen vermogen*	834	5.602
	<u>82.080</u>	<u>79.868</u>

*In bovenstaande tabel bestaat de toevoeging aan eigen vermogen uit:

Resultaat op premie	285
Opslag kosten uit premie	2.115
Werkelijke kosten	-1.597
Vrijval kostenopslag uit Technische Voorziening	<u>31</u>
	549
	<u>834</u>

9. Beleggingsresultaten voor risico fonds

2019	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Kosten van vermogens- beheer	Totaal
Aandelen	-	31.132	-	31.132
Vastrentende waarden	778	43.897	-255	44.420
Derivaten	-	-1.623	-	-1.623
Overige beleggingen	318	-	-	318
Overige opbrengsten en lasten	-11	-	-287	-298
	<u>1.085</u>	<u>73.406</u>	<u>-542</u>	<u>73.949</u>

2018	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Kosten van vermogens- beheer	Totaal
Aandelen	-	-7.047	-	-7.047
Vastrentende waarden	633	7.281	-261	7.653
Derivaten	-	-2.721	-	-2.721
Overige beleggingen	320	-	-	320
Overige opbrengsten en lasten	-11	-	-218	-229
	<u>942</u>	<u>-2.487</u>	<u>-479</u>	<u>-2.024</u>

De kosten vermogensbeheer bij vastrentende waarden bestaan uit administratiekosten 166 (2018: 178), bewaarloon 66 (2018: 58) en bankkosten 3 (2018: 3) en overige kosten 20 (2018: 22).

De kosten opgenomen onder overige opbrengsten en lasten bestaan uit rechtstreeks bij het pensioenfonds in rekening gebrachte kosten en bestaan uit kosten vermogensbeheer 264 (2018: 187), kosten ALM-studie - (2018: 20) en kosten beleggingsadviseur 23 (2018: 11).

Het fonds kent geen prestatie-gerelateerde vergoedingen toe aan de vermogensbeheerder. De performance-gerelateerde kosten zijn derhalve nihil.

Het aandeel van het fonds in de kosten 2019 die door de vermogensbeheerders ten laste van de beleggingsfondsen zijn gebracht is onderdeel van de indirecte beleggingsopbrengsten. Deze bedragen 863 (2018: 447).

Transactiekosten zijn onderdeel van de aan- en verkooptransacties van beleggingen. Deze zijn eveneens onderdeel van de indirecte beleggingsopbrengsten en bedragen 289 over 2019 (2018: 67).

10. Overige baten

	2019	2018
Interest waardeoverdrachten	2	-

11. Pensioenuitkeringen

	2019	2018
Ouderdomspensioen	220	54
Partnerpensioen	411	325
Wezenpensioen	26	24
Afkopen	234	411
	<u>891</u>	<u>814</u>

De post afkopen betreft de afkoop van pensioenen die lager zijn dan € 484,09 (2018: € 474,11) per jaar overeenkomstig de Pensioenwet (artikel 66).

12. Pensioenuitvoeringskosten

	2019	2018
Administratiekosten*	1.186	1.047
Accountantskosten	39	25
Controle- en advieskosten (excl. accountantskosten)	116	81
Bestuurskosten	179	149
Kosten Raad van Toezicht	28	40
Kosten Belanghebbendenorgaan	-	3
Contributies en bijdragen	38	30
Overige kosten	11	14
	<u>1.597</u>	<u>1.389</u>

*De toename van de administratiekosten wordt grotendeels veroorzaakt door extra kosten ten gevolge van wettelijke wijzigingen.

Ingevolge artikel 382a Titel 9 Boek 2 Burgerlijk Wetboek wordt gemeld dat de honoraria betaald aan Mazars als volgt zijn samengesteld:

	2019	2018
Controle van de jaarrekening	39	25

De controlewerkzaamheden zijn zowel over 2019 als 2018 uitgevoerd door Mazars Accountants N.V. De toename van de kosten 2019 ten opzichte van 2018 wordt veroorzaakt door een uitbreiding van de controlewerkzaamheden.

Overeenkomstig artikel 96 van de Pensioenwet wordt vermeld dat:

- aan het fonds in het boekjaar 2019 geen dwangsommen en boetes zijn opgelegd;
- aan het fonds in het boekjaar 2019 geen aanwijzing als bedoeld in artikel 171 van de Pensioenwet is gegeven;
- in het boekjaar 2019 geen bewindvoerder als bedoeld in artikel 173 van de Pensioenwet is aangesteld.

Personeelsleden

Bij het fonds zijn geen werknemers in dienst.

Bezoldiging bestuurders

De transacties met bestuurders hebben betrekking op vaste all-in vergoedingen per kwartaal voor de werkzaamheden die de bestuurders verrichten voor het fonds. Deze vergoedingen bedroegen in 2019: 133 (2018: 131). Afgezien hiervan zijn geen bezoldigingen toegekend.

13. Mutatie technische voorzieningen voor risico fonds

	2019	2018
Pensioenopbouw	77.296	70.407
Rentetoevoeging	-802	-662
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-894	-812
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	2.353	2.470
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	3.409	1.669
Wijziging marktrente	79.719	17.143
Wijziging actuariële uitgangspunten	-2.043	-8.332
Overige wijzigingen	-4.687	-2.056
	<u>154.351</u>	<u>79.827</u>

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariel berekende waarde van de in het verslagjaar toegekende opbouw van ouderdomspensioen.

Rentetoevoeging

De voorziening pensioenverplichtingen is in het boekjaar opgerent met -0,235% (2018: -0,26%). Dit is de éénjaarsrente uit de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2018.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de uitbetaling van pensioenen gedurende de verslagperiode.

Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen mutatie van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte uitvoeringskosten in de verslagperiode.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

De onder dit hoofd opgenomen mutatie van de voorziening pensioenverplichtingen is het saldo van overgedragen pensioenverplichtingen (uitgaande waardeoverdrachten) en overgenomen pensioenverplichtingen (inkomende waardeoverdrachten).

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de actuele waarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging marktrente.

Wijziging actuariële uitgangspunten

Vanaf boekjaar 2019 is de opslag voor excasso verlaagd naar 3% (2018: 3,5%).

Deze aanpassingen heeft geleid tot een verlaging van de voorziening pensioenverplichtingen van 2.043 per 31 december 2019. Dit resultaat is via de staat van baten en lasten als "wijziging actuariële uitgangspunten" in het boekjaar verantwoord.

Overige wijzigingen

	2019	2018
Resultaat op kanssystemen:		
Resultaat op sterfte	-4.036	-2.661
Resultaat op arbeidsongeschiktheid	228	-141
Resultaat op mutaties	80	-59
Resultaat op overige technische grondslagen	-959	805
	<u>-4.687</u>	<u>-2.056</u>

Het resultaat op overige technische grondslagen heeft betrekking op een wijziging van het opbouwpercentage LOP naar 1,35%.

14. Saldo overdrachten van rechten voor risico fonds

	2019	2018
Inkomende waardeoverdrachten	3.804	2.324
Bijdrage inkomende waardeoverdrachten	353	175
Uitgaande waardeoverdrachten	-922	-615
	<u>3.235</u>	<u>1.884</u>

Een inkomende waardeoverdracht betreft de ontvangst van het pensioenfonds of de pensioenverzekeraar van de vorige werkgever van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van gewezen deelnemers, die tot de ontslagdatum zijn opgebouwd. Een uitgaande waardeoverdracht betreft de overdracht aan het fonds of de pensioenverzekeraar van de nieuwe werkgever van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van deelnemers, die tot de ontslagdatum zijn opgebouwd. De ontvangen koopsommen worden aangewend voor de inkoop van extra pensioenaanspraken.

In 2019 bedroeg de door de werkgever te betalen procentuele opslag voor inkomende waardeoverdrachten 9% (2018: 15,69%). Deze opslag werd in rekening gebracht ter waarborging dat de dekkingsgraad en de vooruitzichten op indexatie in het fonds niet zullen verminderen als gevolg van deze waardeoverdrachten. Met ingang van 1 januari 2020 is deze opslag komen te vervallen.

	2019	2018
Wijziging technische voorziening inzake overdracht van rechten:		
- toevoeging aan de technische voorzieningen	4.479	2.274
- onttrekking aan de technische voorzieningen	-1.070	-605
	<u>3.409</u>	<u>1.669</u>

	2019	2018
Het resultaat op waardeoverdrachten is als volgt:		
- overgenomen pensioenverplichting	-322	225
- overgedragen pensioenverplichting	148	-10
	<u>-174</u>	<u>215</u>

15. Saldo herverzekeringen

	2019	2018
Premies voor overlijdensrisicokapitaal	-7.306	-6.902
Premies voor arbeidsongeschiktheidskapitaal	-3.323	-3.053
Voorlopig winstaandeel 2015 tot en met 2019	8.671	-
Uitkeringen van risicokapitaal bij arbeidsongeschiktheid	2.027	1.619
Uitkeringen van risicokapitaal bij overlijden	3.003	3.926
Mutatie IBNR toekomstige schades arbeidsongeschiktheid	937	1.016
	<u>4.009</u>	<u>-3.394</u>

16. Overige lasten

	2019	2018
Afboeking premie	<u>7</u>	<u>-</u>

Belastingen

De activiteiten van het fonds zijn vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting.

Bestemming saldo van baten en lasten

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het fonds. De bestemming is nader uitgewerkt in de ABTN.

Het voorstel resultaatbestemming 2019 is opgenomen in de paragraaf van de staat van baten en lasten in de jaarrekening.

Vaststelling van de jaarrekening door het bestuur

Het bestuur van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Zuivel en aanverwante industrie heeft de jaarrekening 2019 vastgesteld in de vergadering van 9 juni 2020.

A.N. Jager
Voorzitter

M. de Gelder
Bestuurslid

K.E. Bunte
Bestuurslid

8 Overige gegevens

8.1 Bestemming saldo van baten en lasten

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het fonds. De bestemming is nader uitgewerkt in de ABTN. Het voorstel resultaatbestemming 2019 is opgenomen in de paragraaf van de staat van baten en lasten in de jaarrekening.

8.2 Actuariële verklaring door certificerend actuaris

Opdracht

Door Stichting Bedrijfstakpensioenfondsvoor de Zuivel en aanverwante industrie te 's-Gravenhage is aan Aon Nederland cv de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2019.

Onafhankelijkheid

Als waarmederkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Bedrijfstakpensioenfondsvoor de Zuivel en aanverwante industrie, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfondsv, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie. Omdat Aon Nederland cv beschikt over een door de toezichthouder goedgekeurde gedragscode, is het toegestaan dat andere actuarissen en deskundigen aangesloten bij Aon Nederland cv wel andere werkzaamheden verrichten voor het pensioenfondsv.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfondsv. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op EUR 2.220.000 (0,5% van het balanstotaal einde 2019). Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven EUR 53.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfondsv heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfondsv verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfondsv. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfondsv in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van de artikelen 131 en 132.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen. In het kader van dit oordeel wijs ik op de ontwikkelingen na balansdatum als gevolg van de coronacrisis, zoals die door het pensioenfonds in het jaarverslag zijn toegelicht.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Zuivel en aanverwante industrie is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening slecht, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het minimaal vereist eigen vermogen.

Rotterdam, 09 juni 2020

Drs. A.G.M. den Hartogh, AAG
Verbonden aan Aon Nederland cv

8.3 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan het bestuur van
Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Zuivel en aanverwante industrie

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN JAARREKENING 2019

ONS OORDEEL

Wij hebben de jaarrekening 2019 van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Zuivel en aanverwante industrie (hierna ook: "het pensioenfonds") statutair gevestigd te 's-Gravenhage gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Zuivel en aanverwante industrie op 31 december 2019 en van de staat van baten en lasten over 2019 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2019;
2. de staat van baten en lasten over 2019; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

DE BASIS VOOR ONS OORDEEL

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van het pensioenfonds zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

BENADRUKKING GEVOLGEN VAN DE CORONACRISIS

Wij vestigen de aandacht op het onderdeel “Gebeurtenissen na balansdatum” op bladzijde 89 van de toelichting op de jaarrekening waarin het bestuur van het pensioenfonds toelicht wat haar inschatting is ten aanzien van de gevolgen van de Coronacrisis op het pensioenfonds. Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheid.

MATERIALITEIT

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 2,2 miljoen. De materialiteit is vastgesteld op basis van een percentage van 0,5% van de som van het stichtingskapitaal, de reserves en de technische voorzieningen. Wij hebben voor deze grondslag gekozen gelet op het feit dat deze bepalend is bij de berekening van de (beleids)dekkingsgraad. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn. Wij zijn met het bestuur overeengekomen dat wij aan hen tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 67.000 rapporteren, alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

DE KERNPUNTEN VAN ONZE CONTROLE

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Beschrijving kernpunt	Samenvatting uitgevoerde werkzaamheden
<p>Waardering van beleggingen</p> <p>De beleggingen zijn een significante post op de balans van het pensioenfonds en bestaan naast beursgenoteerde effecten uit beleggingen in beleggingsfondsen en derivaten.</p> <p>In de toelichting op de jaarrekening geeft het pensioenfonds de gehanteerde waarderingsgrondslagen weer. In paragraaf 1 van de toelichting op de balans per 31 december 2019 zijn de gehanteerde waarderingsmethoden en belangrijke veronderstellingen voor waardering van de beleggingen uiteengezet.</p> <p>De beoordeling van de reële waarde van de beleggingen is significant voor onze controle.</p>	<p>Onze controlewerkzaamheden omvatten onder andere het:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ beoordelen van de juiste werking van interne beheersingsmaatregelen bij de uitvoeringsorganisatie belast met het voeren van de beleggingsadministratie en bewaring van de beleggingen. Voor zover relevant en mogelijk hebben wij gebruikgemaakt van de rapportages met betrekking tot de interne beheersing binnen de uitvoeringsorganisatie (ISAE 3402 type II rapportages); ▪ voor beleggingen in beursgenoteerde effecten; het afstemmen van de waardering door een onafhankelijke prijscontrole uit te voeren; ▪ voor beleggingen in beleggingsfondsen; vaststellen dat de waarderingsgrondslagen van de beleggingsfondsen vergelijkbaar zijn met die van het pensioenfonds en dat de waarde per participatie volgens deze jaarrekeningen overeenkomt met de door het pensioenfonds gehanteerde waarde; ▪ voor de derivaten: beoordelen of de gehanteerde waarderingsmethoden en technieken geschikt zijn om binnen de geldende verslaggevingsregels te komen tot de marktwaarde van deze beleggingen; ▪ toetsen of de in de jaarrekening opgenomen toelichting adequaat is gegeven de geldende verslaggevingsregels.
<p>Waardering van de technische voorzieningen</p> <p>De technische voorzieningen, waaronder de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds, zijn gevormd ter dekking van de belangrijkste verplichtingen van het pensioenfonds.</p> <p>In de toelichting op de jaarrekening geeft het pensioenfonds de gehanteerde waarderingsgrondslagen weer. In het onderdeel 'risicobeheer' (risicoparagraaf) is de gevoeligheid van de berekening van de technische voorzieningen voor schattingen uiteengezet, inclusief onzekerheden.</p>	<p>Bij de vaststelling van de adequate waardering, waaronder de toereikendheid van deze voorziening, hebben wij gebruik gemaakt van de uitkomsten van de werkzaamheden van de certificerend actuaaris. Om dit te kunnen doen hebben wij onder andere instructies gegeven aan de certificerend actuaaris en hebben wij de bevindingen met hem besproken.</p> <p>Door ons is tevens nagegaan of:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ de administratieve basisgegevens van deelnemers, slapers en pensioengerechtigden, die door de certificerend actuaaris worden gehanteerd bij het certificeren van de actuariële berekening van de technische voorziening voor pensioenverplichtingen, daarvoor geschikt zijn; ▪ de toegepaste methodiek ter bepaling van de voorziening aanvaardbaar is, gegeven de karakteristieken van de verzekerde risico's; ▪ de door het bestuur gebruikte aannames en schattingen in overeenstemming zijn met de gekozen actuariële grondslagen, voldoende zijn onderbouwd en juist zijn toegepast; ▪ de interne beheersing met betrekking tot mutatieverwerking in de pensioenadministratie is geborgd. Het afstemmen met gegevens van externe partijen waaronder de werkgever, maakt deel uit van de interne beheersing.

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN ANDERE INFORMATIE

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit het bestuursverslag en de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN MET BETREKKING TOT DE JAARREKENING

VERANTWOORDELIJKHEDEN VAN HET BESTUUR MET BETREKKING TOT DE JAARREKENING

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW). In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of het pensioenfonds in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsels moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om het pensioenfonds te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

ONZE VERANTWOORDELIJKHEDEN VOOR DE CONTROLE VAN DE JAARREKENING

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaet zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan het bestuur dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met het bestuur over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Rotterdam, 9 juni 2020

MAZARS ACCOUNTANTS N.V.

w.g. drs. J.A. van Muijlwijk-Duijzer RA

Bijlage 1 Kerncijfers

	2019	2018	2017	2016	2015
Aantallen					
Werkgevers	23	22	21	15	11
Deelnemers	9.937	9.765	9.090	8.387	8.044
Gewezen deelnemers	2.539	1.863	1.447	1.090	494
Gepensioneerden	224	126	64	36	19
Ouderdompensioen	166	76	32	5	0
Partnerpensioen	43	36	22	18	10
Wezenpensioen	15	14	10	13	9
Gemiddeld premiepercentage	17,1%	17,1%	17,1%	17,1%	17,1%
Opbouwpercentage per dienstjaar	1,7%	1,65%	1,55%	1,55%	1,55%
Verlaging van pensioenaanspraken	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Toeslag op pensioen en pensioenaanspraken	0%	0%	0%	0%	0%

a. Financiële gegevens (bedragen x € 1.000)

	2019	2018	2017	2016	2015
Feitelijke premie	82.080	79.868	74.233	69.565	64.842
Kostendeekkende premie	97.580	88.994	85.935	72.174	64.114
Gedempte premie	60.112	57.000	53.101	49.837	46.088
Uitkeringen	891	814	790	227	100
Pensioenuitvoeringskosten	1.597	1.389	1.418	1.398	1.412
Kosten per deelnemer (x € 1)	157	140	155	166	175
Aanwezig vermogen	443.937	283.157	210.130	135.963	60.367
Technische Voorzieningen	424.707	270.356	190.529	127.434	53.993
Beleggingsopbrengsten	73.949	-2.024	4.499	8.606	-2.967
Gemiddeld rendement op beleggingen (exclusief hedges)	25,03%	0,59%	0,78%	13,3%	-8,7%
Benchmark	26,66%	0,90%	0,13%	12,0%	-7,2%
Totaalrendement inclusief hedges	24,57%	-0,36%	2,13%	13,1%	-8,9%
Algemene reserve	19.230	12.801	19.600	8.529	6.374
Voorziening pensioenverplichtingen	424.707	270.356	190.529	127.434	53.993
IBNR	5.303	4.528	4.423	3.852	1.815
Overige voorzieningen	3.348	3.348	2.245	1.332	582
Actuele dekkingsgraad per 31 december	104,5%	104,7%	110,3%	106,7%	111,8%
Beleidsdekkingsgraad	103,9%	109,8%	109,4%	106,1%	110,4%
Vereiste dekkingsgraad	118,5%	120,5%	120,2%	120,0%	120,9%
Resultaat	6.429	-6.799	11.071	2.155	6.374

Bijlage 2 Volumeveranderingen

Aantal pensioengerechtigden

Het aantal pensioengerechtigden gesplitst naar categorie en gemiddelde leeftijd bedroeg ultimo verslagjaar:

	2019
Ouderdomspensioen	166
o Mannen	153
o Vrouwen	13
Partnerpensioen	43
o Mannen	2
o Vrouwen	41
Wezenpensioen	15

Afkoop van het pensioen

De grens voor afkoop van kleine pensioenen bedroeg in 2019 € 484,09. In 2019 werd in 358 gevallen pensioen afgekocht.

Individuele waardeoverdracht

BPZ is op 1 januari 2015 gestart. De voor deze datum opgebouwde aanspraken blijven bij de oude verzekeraar of het oude pensioenfonds. Iedere bij BPZ aangesloten werkgever is, in geval van inkomende individuele waardeoverdrachten ten behoeve van nieuwe werknemers aan BPZ, verplicht om zorg te dragen voor beschikbaarstelling van een zodanige overdrachtswaarde aan BPZ dat de dekkingsgraad en de perspectieven op indexatie in BPZ ten gevolge van die waardeoverdrachten niet verminderen. Hiervoor wordt de inkomende individuele overdrachtswaarde verhoogd met een procentuele opslag. Deze opslag was in 2019 9%. Per 1 januari 2020 komt deze opslag te vervallen. Op uitgaande waardeoverdrachten is het wettelijke tarief van toepassing zonder op- of afslag. Bij een inkomende waardeoverdracht wordt zowel ouderdoms- als partner- en wezenpensioen ingekocht (in de verhouding 100:70:14). Op deze manier is er in geval van een overlijden partner- en wezenpensioen verzekerd. Op de pensioneringsdatum heeft de deelnemer de mogelijkheid het partnerpensioen uit te ruilen naar ouderdomspensioen. In 2019 was er sprake van 138 deelnemers met uitgaande waardeoverdrachten en 182 met inkomende waardeoverdrachten.

Pensioenopbouw tijdens arbeidsongeschiktheid

Gedurende de periode waarin de (gewezen) deelnemer recht heeft op een uitkering op basis van de WIA met een arbeidsongeschiktheidspercentage van 35% of meer wordt de pensioenopbouw, geheel of gedeeltelijk voortgezet, zonder dat premie aan BPZ verschuldigd is. Hiervoor geldt het 6-klassensysteem. Er wordt voor diegenen die voor 1 januari 2018 arbeidsongeschikt zijn geworden alleen uitgegaan van pensioengrondslag A. Pensioenopbouw tijdens arbeidsongeschiktheid had in 2019 op 72 deelnemers betrekking. Die zie ik in onderstaand overzicht niet terugkomen.

Mutatieoverzicht

Mutatieoverzicht deelnemers

	Deelnemers	Gewezen deelnemers (slapers)	AO'ers	Gepensioneerd	Totaal
Stand per 1 januari 2019	9.712	1.863	53	126	11.754
Toetreding/ hertoetreding	1.354	-38	0	0	1.341
Pensionering	-24	-74	0	98	0
Arbeidsongeschiktheid	-24	0	24	0	0
Revalidering	2	3	-5	0	0
Overlijden	-8	-5	0	0	-13
Ingang nabestaandenpensioen	0	0	0	18	18
Premievrij gemaakt door uitdienst	-1.131	1.131	0	0	0
Uitgaande waardeoverdracht	0	-155	0	0	-42
Afkoop emigratie/ klein pensioen	0	-73	0	-6	-79
Beëindiging wezenpensioen	0	0	0	-8	-8
Overige oorzaken	-16	-113	0	-4	-271
Stand per 31 december 2019	9.865	2.539	72	224	12.700

Toelichting bij het mutatieoverzicht deelnemers.

Arbeidsongeschikte deelnemers

Het aantal betreft deelnemers die alleen pensioen opbouwen vanwege de regeling van premievrije opbouw wegens arbeidsongeschiktheid. Het kan dan gaan om volledige arbeidsongeschiktheid of om gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid en geen dienstverband bij een aangesloten werkgever.

Gepensioneerd

Het aantal betreft de periodieke pensioenuitkeringen. Deelnemers die vervroegd met pensioen gaan, de aow-gerechtigde leeftijd bereiken, 68 jaar worden of waarvan het pensioen wordt afgekocht, worden afgeboekt met de mutatie pensionering bij "Deelnemers", "Gewezen deelnemers" of "Arbeidsongeschikte deelnemers". Vervolgens worden deze deelnemers met dezelfde mutatie opgeboekt bij "Gepensioneerd". De mutatie "ingang nabestaandenpensioen" bij "Gepensioneerd" betreft dus niet deelnemers die pensioneren, maar alleen de ingang van het partner- en wezenpensioen dan wel de afkoop van het recht op partner- en wezenpensioen.

Afkoop klein pensioen

Wanneer een (gewezen) deelnemer de aow-gerechtigde leeftijd bereikt of 68 jaar wordt en zijn pensioen direct wordt afgekocht, wordt deze afkoop vermeld in de kolom "Deelnemers" of "Gewezen deelnemers". Een afkoop van partner- en wezenpensioen staat vermeld in de kolom "Gepensioneerd".

Waardeoverdracht

Bij de waardeoverdrachten staat in dit mutatieoverzicht alleen de uitgaande waardeoverdrachten vermeld. Deelnemers met een inkomende waardeoverdracht hebben geen invloed op dit aantal.

Bijlage 3 Nevenfuncties

Nevenfuncties van bestuur, raad van toezicht en belanghebbendenorgaan

De bestuursleden hadden in 2019 de volgende nevenfuncties:

P.D. Gandhi

- o directeur/ bestuurder R.V. de Graaff Holding & Management B.V.
- o directeur/ bestuurder De Rhoon Vooruit B.V.
- o directeur/ bestuurder BORESA B.V.
- o sr. investment riskmanager (a.i.) NNIP (juli 2018 t/m augustus 2019)

M. de Gelder

- o hoofd Pensioenbeleid en Actuariële Zaken Administratie Groep Holland (AGH)
- o DGA De Gelder Advies B.V.

A.N. Jager

- o bestuurder Koninklijk Actuarieel Genootschap
- o bestuurder Actuarieel Instituut
- o DGA Jager Bestuur & Advies B.V.
- o Voorzitter Reiswerk Pensioenen (vanaf mei 2019)
- o Lid visitatiecommissie CRH Pensioenfondsen

De leden van de raad van toezicht hadden in 2019 de volgende nevenfuncties:

M.T. Jakobs

- o Directeur operations / COO a.i. ASR vermogensbeheer
- o DGA Interacted BV

M. Lind

- o bestuurslid Stichting Pensioenfondsen Sagittarius
- o financieel adviseur Triquesta Pte Ltd.
- o Voorzitter raad van toezicht RFPSS en SSP van het Europees patentbureau

J.F. Simon

- o eigenaar JFS Consultancy (advies- en toezichthoudende werkzaamheden)
- o uitvoerend bestuurder Stichting Pensioenfondsen Pon
- o penningmeester Evangelische Gemeente Harderwijk

De leden van het belanghebbendenorgaan hadden in 2019 de volgende nevenfuncties:

H.J. Blankenstijn

- o director Finance & ICT Royal Bel Leerdammer B.V.
- o voorzitter commissie Pensioen Aangelegenheden NZO, vanaf november 2018

J. Bodde

- CI-expert bij FrieslandCampina
- voorzitter OR-onderdeelscommissie Beilen
- lid OR Business Group Ingredients
- voorzitter COR-pensioencommissie

C.P.J. van Bokhoven

- manager HR FrieslandCampina
- bestuurslid Pensioenfonds Campina
- vrijwilliger Theater De Lieve Vrouw
- Lid coöperatiefonds Rabobank

L. Gubler

- financieel directeur CZ Rouveen u.a.
- penningmeester Rudie Zwols Fonds
- penningmeester Coop. Zon Kleineveld, vanaf mei 2018

R.P.S. Mahabali

- Global HR Compliance Manager bij FrieslandCampina

P.E. Oosterlee

- secretaris cao-commissie CNV
- voorzitter OR Vreugdenhil vestiging Gorinchem
- secretaris COR Vreugdenhil Holding B.V.

R. Vos

- vakbondsbestuurder FNV
- bestuurslid Stichting Ontwikkelingsfonds Levensmiddelenindustrie

Bijlage 4 Afkortingen- en verklarende woordenlijst

ABTN (Actuariële en bedrijfstechnische nota)

Pensioenfondsen dienen te werken volgens een ABTN. Hierin zijn de financiële opzet van een pensioenfonds en de grondslagen waarop deze berust, gemotiveerd omschreven.

AFM

Autoriteit Financiële Markten

AVG

Algemene verordening gegevensbescherming

Allocatie

De verdeling van het vermogen over de beleggingscategorieën zoals aandelen, vastrentende waarden, liquide middelen en andere beleggingscategorieën. De verdeling kan het resultaat zijn van beleggingsresultaten of aan- en verkopen van beleggingen.

ALM (Asset Liability Management)

Een methode om modelmatig de samenstelling van de strategische beleggingsportefeuille te bepalen, rekening houdend met de pensioenverplichtingen.

AP

Autoriteit Persoonsgegevens

BAC

Beleggingsadviescommissie

Benchmark

Vergelijkingsmaatstaf. Representatieve herbeleggingsindex waartegen de prestaties van een beleggingsportefeuille worden afgezet.

BPZ

Stichting Bedrijfstakpensioenfondsen voor de Zuivel en aanverwante industrie

CDC

Collectieve beschikbare premie

Dekkingsgraad

De waarde van het pensioenvermogen uitgedrukt als percentage van de waarde van de pensioenverplichtingen. De dekkingsgraad wordt als graadmeter beschouwd voor de mate van zekerheid dat de toegezegde pensioenen ook daadwerkelijk kunnen worden uitbetaald.

Deposito

Tegoed bij een bankinstelling, waarover eerst na verloop van een overeengekomen tijdsduur (maximaal 2 jaar) kan worden beschikt.

Derivaat

Financieel contract waarvan de waarde is afgeleid van een andere (onderliggende) waarde, zoals een aandeel, obligatie of grondstof. Bijvoorbeeld: futures, swaps.

DNB

De Nederlandsche Bank

Duration

Gewogen gemiddelde looptijd van een lening. Maatstaf om de prijsgevoeligheid van de lening te bepalen voor renteveranderingen.

EMIR

European Market Infrastructure Regulation (EMIR) is een Europese verordening, wat betekent dat zij een rechtstreekse werking heeft in de lidstaten van de EU. EMIR bevat regels voor het afwickelen van derivaten door een centrale tegenpartij (CCP), een vergunningplicht voor die CCP's en eisen aan het onderpand en de overdraagbaarheid van posities, ook als de afwikkeling van de "Over The Counter" derivaten (OTC-derivaten) en contracten niet via een CCP gebeurt.

ECB

Europese Centrale Bank

EU

Europese Unie

FG

Functionaris voor de Gegevensbescherming (FG)

Franchise

Vrijgesteld bedrag. Over dit deel van het pensioengevend loon worden geen aanspraken opgebouwd.

FTK (Financieel Toetsingskader)

Stelsel van te hanteren waarderingsmethoden.

Herstelplan

Plan van aanpak gericht op het herstel van de tekortsituatie.

High Yield

Hoogrenderende obligaties, uitgegeven door ondernemingen met een lage kredietwaardigheid.

IRM

Integraal Risicomanagement

ISAE

International Standard On Assurance Engagements

Kanssystemen

Bij het berekenen van de voorziening pensioenverplichtingen worden veronderstellingen gehanteerd ten aanzien van onder meer de levensverwachtingen van de deelnemers en nabestaanden. Daarnaast worden veronderstellingen gehanteerd ten aanzien van bijvoorbeeld de duur van de premievrije voortzetting in het geval een deelnemer arbeidsongeschikt wordt. Alle veronderstellingen tezamen worden kanssystemen genoemd. Jaarlijks wordt in het resultaat op kanssystemen aangegeven in hoeverre deze veronderstellingen overeenkomen met de waarnemingen in het boekjaar.

Kruiseffecten

In het herstelplan wordt bij de analyse van de invloed van verschillende factoren het effect van één factor afgezonderd van het effect van de andere factoren, waarbij deze andere factoren constant worden gehouden. Het gecombineerde effect van die verschillende factoren telt meestal niet op tot het eindresultaat. Het verschil wordt veroorzaakt doordat de factoren ook op elkaar invloed hebben. Dit verschijnsel wordt kruiseffecten genoemd

LCP

Lane Clark & Peacock

MVEV

Minimaal Vereist Eigen Vermogen

NDK

Nieuwe Digitale Klantbediening

NZO

Nederlandse Zuivel Organisatie

OOM HV

Obligaties Opkomende Markten Harde Valuta

OOM LV

Obligaties Opkomende Markten Lokale Valuta

Outperformance

Er wordt een hoger resultaat behaald dan dat van de benchmark.

PVI

Premievrijstelling bij invaliditeit

Rekenrente

Fictief rendementspercentage dat het belegd vermogen in de toekomst wordt geacht op te brengen.

Rentetermijnstructuur (RTS)

De rentetermijnstructuur, of yield curve, is een grafiek die het verband weergeeft tussen de looptijd van een vastrentende belegging enerzijds en de daarop te ontvangen marktrente anderzijds.

SIRA

Systematische Integriteitsrisico Analyse

Solvabiliteit

Het vermogen dat op langere termijn aanwezig moet zijn om de verplichtingen te kunnen nakomen.

STAR

Stichting van de Arbeid

Swap

Ruil van het rendement op een vastgestelde referentiewaarde tegen een variabele rente gedurende een vastgestelde looptijd.

Tekortsituatie

Van een tekortsituatie is sprake als de middelen van een fonds ontoereikend zijn om naast de technische voorzieningen en de reserve voor algemene risico's, ook nog de vereiste reserve beleggingsrisico's, de reserve voorgenomen pensioenaanpassing en eventuele andere reserves te dekken.

TER

Total Expense Ratio

Ultimate Forward Rate (UFR)

Een risicovrije rekenrente voor langjarige contracten, waarin wegens de lange looptijd onvoldoende handel bestaat.

Underperformance

Er wordt een slechter resultaat behaald dan de benchmark.

UPA

Uniforme Pensioenaangifte

UPO

Uniform Pensioen Overzicht.

USD-risico

United States of Amerika Dollar-risico

Vastrentende waarden

Beleggingssoort waarvoor in beginsel een vaste rentevergoeding en een vaste looptijd geldt, zoals obligaties, onderhandse leningen en hypotheekleningen.

VEV (Vereist eigen vermogen)

Het vereist eigen vermogen is het vermogen dat behoort bij de evenwichtssituatie van het pensioenfonds. In die situatie is het eigen vermogen zodanig vastgesteld dat met de wettelijk vastgestelde zekerheidsmaat van 97,5% ten aanzien van de als onvoorwaardelijk aangemerkte onderdelen van de pensioenovereenkomsten wordt voorkomen dat het pensioenvermogen van het pensioenfonds binnen één jaar minder is dan de technische voorzieningen.

VK

Verenigd Koninkrijk

VPV (Voorziening Pensioen Verplichtingen)

De passiva van het pensioenfonds, gelijk aan de waarde van de pensioenverplichtingen.

Vrijstelling

Vrijstelling van de verplichte deelneming aan de pensioenregeling van het bedrijfstakpensioenfonds.

Waardeoverdracht

Het naar een andere pensioenregeling overdragen van de waarde van een tot zeker moment opgebouwde pensioenaanspraak, in het geval de deelnemer verandert van werkgever of verzekeraar.

WDO

Wet digitale overheid